

ХРИСТО СМИРНЕНСКИ

СЪБРАНИ СЪЧИНЕНИЯ
В ШЕСТ ТОМА

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ:
ЖЕЛЪ АВДЖИЕВ, ВЕСКА ИВАНОВА, НАДЕЖДА
ИЗМИРЛИЕВА, ВАСИЛ КОЛЕВСКИ, ХРИСТО РАДЕВСКИ

ХРИСТО СМИРНЕНСКИ

СЪБРАНИ СЪЧИНЕНИЯ
ТОМ ЧЕТВЪРТИ

СТИХОТВОРЕНИЯ

СЪСТАВИТЕЛСТВО, РЕДАКЦИЯ
И БЕЛЕЖКИ
ВЕСКА ИВАНОВА

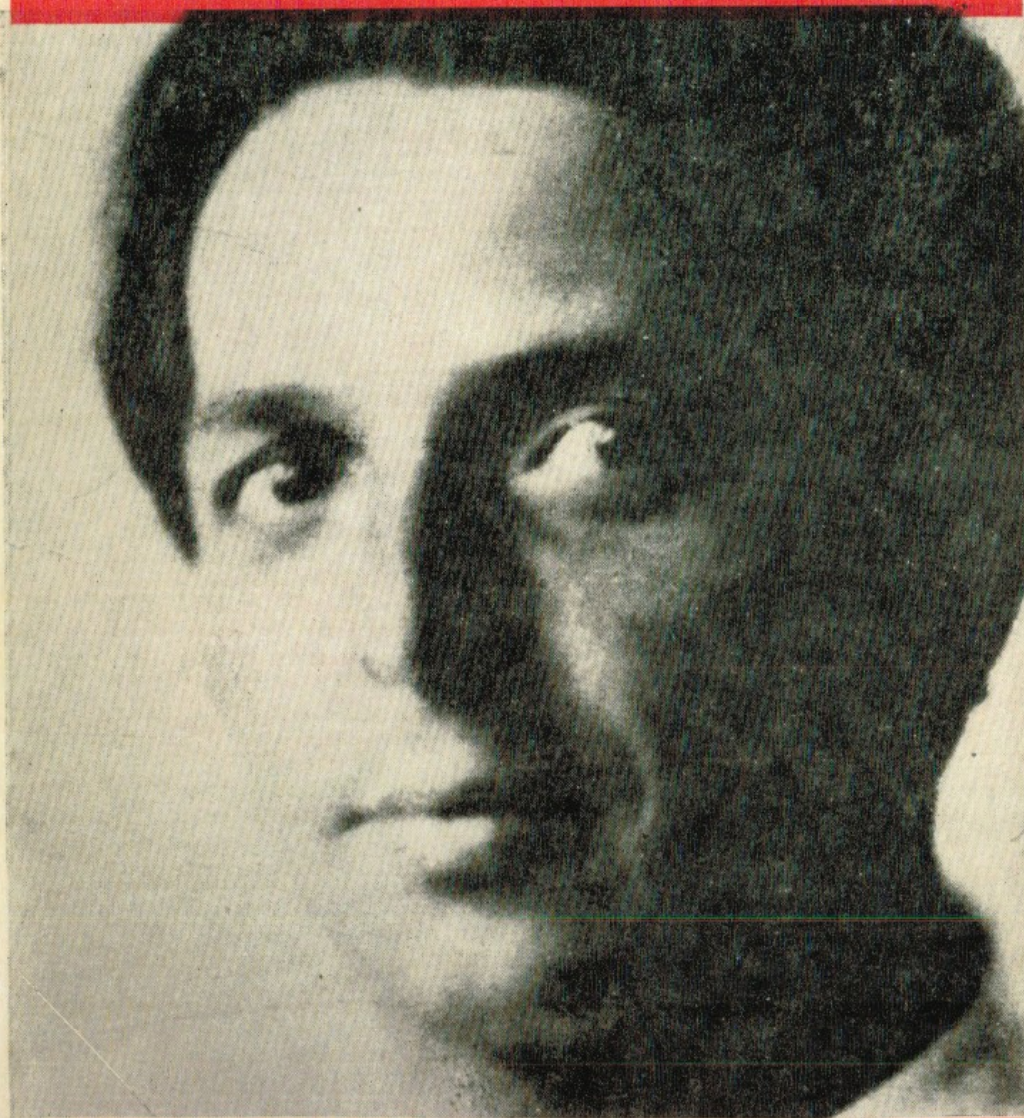
СОФИЯ 1979
ИЗДАТЕЛСТВО «БЪЛГАРСКИ ПИСАТЕЛ»

4

ХРИСТО СМИРНЕНСКИ

4

ХРИСТО СМОРНЕНСКИ

ХРИСТО СМИРНЕНСКИ

4

ХРИСТО
СМИРНЕНСКИ

4

1919

РОЗОВ ТРЪН В СЪРЦЕТО

Тя — засмяна и игрива,
тя — вежлива и добра,
от градинката си малка
бели рози ми набра.

И кат палава принцеса
в своя снежен маркизет
грациозно завърте се
и поднесе ми букет.

Но веднага пребледняла
сви рубинени уста:
— Ах, убола съм ви пръста —
тихичко продума тя.

— Колко, колко съм неловка!
Много те боли, нали?
— Не, госпожице красива,
пръста никак не боли!

— Да, но виждам кръв по него,
малко светло колелце.
— Не, кръвта не е от пръста,
а от моето сърце.

ПРОЗА И ПОЕЗИЯ

— Аз съм странник безприютен,
аз съм бледен пилигрим,
моят замък е порутен
и блуждая аз залутан
в облаци, мъгли и дим.

Вред край мене е пустиня,
вред покруса и тъга!...
Бледолика монахиньо,
прибери в свещена скиня
изнурената снага.

Разтвори сърдечни двери,
приюти ме, приюти;
може в тебе да намеря
своята умряла вера,
своите пръснати мечти!...

— Ще отворя аз вратите,
чувам скръбний ви романс,
но познавайки певците,
искам да ми заплатите
наема си във аванс.

ПОД РИТЪМА НА КОЛЕЛЕТАТА

*На пъстрооката
мадам Мери*

Тренът пее, тренът трака,
така, тики, так,
ах, госпожо ненагледна,
пламнах от мерак!

Вие сте същинска роза,
така, тики, так,
устните ви пурпур взели
от наросен мак.

Ах, подайте си ръката,
така, тики, так,
но мъжът ви да не мърка
като котарак.

Аз съм млад и смел Ромео,
така, тики, так,
ала никак не желая
в този миг даяк.

Нека бъдем търпеливи,
така, тики, так,
нека в сън да се унесе
вашият дъртак.

В всеки случай аз признавам,
така, тики, так,
че изкусно ме настъпва
малкият ви крак.

И готов съм, и готов съм,
така, тики, так,
само нека ни обвие
гъст тунелен мрак. . .

Тренът пее, тренът трака,
така, тики, так,
тежко хърка и не бърка
старият ахмак.

КАПРИЗИ

На старите ми хащи

Градът със наниз от електрики
окичил беше се в чест на нощта,
сред свита от звездички светлолики
луната бродеше с пръст на уста.

На дом за праведни души прилична,
на лунна нощ под сребърни крила,
градината в мълчание мистично
таеше тъмни думи и дела.

Амур сред засенената алейка
прехвъркнал бе на розови крилца
и с мраморни крачка на ниска пейка
бе стъпил до две пламнали сърца.

Два стройни бора в сенките си черни
кат в гъст воал обвили бяха тях
и те безмълвни кат евнуси верни
там слушаха целувки, шепот, смях.

«Капризна съм — тя казваше тогава, —
не знам защо и грях ли е. . . не знам!»
«За грях и дума даже да не става —
той шепнеше, прегръщайки я с плам. —

Капризите са нужни на жената,
със тях е много по-желана тя,
тъй както ни привличат с аромата
разцъфналите пролетни цветя.

Капризите ви правят романтични,
те аромата са на женский свят;
жените с тях на рози са прилични:
те имат хубост, плюс туй аромат!»

Така той шепнеше с възторг в очите,
накичил с роза нейните гърди,
лукаво слизаше из висините
луната сред усмихнати звезди.

Минаха дни. Ярема той нахлузи.
Кога и как бе? — не усети сам.
Започнаха да ги зоват съпрузи
и той поотрезня тогаз едвам. . .

Но пак с покорност нейните капризи
той изпълняваше по навик стар,
купуваше обуща, рокли, ризи —
от първи до четвърти цял ден на пазар.

Капризи след капризи, ала има
край на капризи, край и на любов:
година след година бърже мина —
капризите добиха мирис нов. . .

Нощ пак разхвърлила бе буйни кядри
(по наше: беше полунощен мрак)
и ей мъжът един каприз измъдри
(капризите обичаше той пак!).

Мъжът на кеф тогава се намери
и почна да капризничи и той,
с каприз капризите за да изцери,
направи ѝ масажчета безброй.

И шепнеше той пак с възторг в очите:
«Капризите обичам много, много аз!»
Луната смигаше от висините,
звездичките се смееха без глас.

* * *

През тиха вечер на април
обявихме мобилизация,
аз джоба бях въоръжил,
ти — чудната си грация.

И литнах смело в кървав бой
с модерната си тактика,
и се почувствувах герой,
герой с кураж и практика.

Но в вихрен пристъп в тъмен час
под бялата акация —
чрез твоя грях и мойта страст
настъпи пертурбация.

Ти падна в плен, но победен
съм аз пак без съмнение,
че ето Клемансо до мен
изпрати предложение.

Уви, баща ти, тъмен жрец
на тънка дипломация,
поканва падналият борец
да прати делегация.

ПЛЕНИТЕЛНА МАМЗЕЛ! . . .

(ВМЕСТО ЗЛОБОДРЕМКА)

Пленителна мамзел, дете на хубав грях,
защо си толкоз зла, защо си толкоз строга?!
В сърдечната си пещ по тебе изгорях,
в сърдечната си пещ аз гина в изнемога.

Пленителна мамзел, усмихнато дете,
защо си толкоз зла, защо си толкоз строга,
защо тоз розов лист — туй сочно деколте,
разлива толкоз плам без всякаква тревога?

Нима не стига ни днес таз горещина,
която в страшен гняв разливат небесата,
та нужно е сега, чаровнице жена,
и твоят страстен зной да ми пече душата?

А в погледа ти син, защо е тоз въпрос?
Защо ли се е той там тихичко спотаил?
Нима ми трябва той, нима е малък тоз
въпрос, който сега спотайва се в Версаил?

Пленителна мамзел и дважд чаровен грях,
защо човъркаш ти пак старите ми рани?
Защо така звъни, ах, твоят кръшен смях,
та спомня ми звъна на мамещи стакани? . . .

Пленителна мамзел, дете на вечен грях,
защо си толкоз зла, защо си толкоз строга?
В сърдечната си пещ по тебе изгорях.
Смили се ти над мен, смили се ти, за бога!

ЗЕМНИ ПИСМА ДО НЕБЕСНИ ЖИТЕЛИ

1. Райскому ключарю

Извинявай, старче свети,
аз ще бъда доста кратък,
знам, че днес сте вий заети
с доста работа нататък.

Ще ти кажа как сме ние
тук в Българийка любезна,
ще ти кажа, че се вие
под крака ни тъмна бездна.

Изпроводихме със мъка
сватовете си високи
и на зор сме в пазарлъка
май по всичките посоки.

Зер в орехова черупка
надве-натри ще се свием
и откърпената дупка
има дълго да я шием.

Ала призракт злокобен
тъкмо на три милиарди
да смрачи не е способен
шумните ни булеварди.

И по стъгди и площади
скверно демагогство блика;
всички свирят серенади
сред трагедия велика.

Па издигнахме си банки
днес по всичките кюшета
върху смъртните останки
на Българийката клета. . .

Бих разправял, старче свети,
дълги нашенски поеми,
но ще блеснат в тез куплети
цветни цензурни калеми.

НА ДАЧА

Странен вятър ме отвя
към далечните курорти
и откриха те за мен
своите широки порти.

От възторг и от любов
аз отвърнах с жест подобен —
и разтворих своя джоб
с порив зноен и незлобен.

Обкръжиха ме във миг
пеперудки леки дачни
и по навика си стар
почнах пристъпи удачни. . .

Дните си прекарвам аз
в дейност свята и похвална:
пия, ям, лежа и спя —
дейност чисто синодална. . .

Странен вятър ме отвя
като всичките на дача
и, признавам, няма май
от какво да се оплача. . .

Въздух, свежест, красота,
накъдето се обърна;
възхитен съм, само че
мисля пешком да се върна. . .

НА ВЕРОЧКА

Из тълпата многоцветна
на стохиялдия град
мила, палава, кокетна
в русото костюмче летно
ти си малък снежен цвят,

ти си красота и ласки,
цяла нежност и любов
и в лъчи и пъстри краски
две загадачните глазки
пращат странен огнен зов.

А събуждат рой съблазни
пурпурните ти уста
и тълпят се мисли разни
за алеи пусти, празни
и за мрака на нощта.

Да, в затънтена алейка
сред беззвучна самота
върху дървените пейки
под замислените вейки
слели бихме ний уста.

Но в тълпата многоцветна
на престолния ни град
отминаваш си кокетно
в русото костюмче летно
цяла плам и аромат.

БОЖИТЕ ЗАПОВЕДИ

Отдавна господ Саваот
закони нареди
и между всичко друго той
написа: «Не кради!»

Ти знаеш заповедите,
ти зубрила си тях,
обаче въпреки това
вървиш от грях към грях.

Но знай, че горе Саваот
не ще ти май прости,
защото хиляди сърца
без свян открадна ти.

БЪДЕЩАТА КАМАРА

Сговор, тишина, спокойствие и ред,
всеки нов закон в минутата приет.
Нито лоша дума, нито даже гневен жест.
Председателя се моли за дебати —
всеки отрицателно главата клати,
убеден във своята и чужда чест.

Всичко си тече по масло и по мед —
сговор, ласки и любов царят навред.
Янко и Благоев слели са уста,
Стамболийски, взел Драгиева на скута,
му подава от минута на минута
карамели и подобни тям неща.

Често, честичко споглеждат се с любов
бай Пастухов и другаря Димитров.
В сън унесен хърка си Едхем Рухй,
а Геннадиев пък пощи го по тила,
татък група земеделци кротко, мило
ловят по гърба на Такева мухи.

ТРАГЕДИЯ

На петия етаж, сред стая номер пет,
живял един поет,
чиновник малък бил, затуй по-малко той
работел в летний зной.

На работа ходил кат всеки наш чиновник
по стария часовник,
а пък излизал си, след като се надреме,
по новото ни време.

И всичко текло си по масло и по мед
на младия поет,
но завидяла му на светлата съдба
една вещица зла.

Един прекрасен ден, когато той въздишал
и стихове си пишел,
съзрял чиновничка във банката насреща
и... всеки веч се сеща...

И взел на работа да ходи от зори,
та тайнствено дори
се поспоглеждали усмихнати, умилни
и старите разсилни.

В фантазията му била тя нежна, малка
и девствена русалка,
в фантазията му тя чиста и красива
била кат самодива.

На петия етаж, сред стая номер пет,
елегии безчет
и оди цял вагон за два дни той написал,
че сам почти се слисал.

Ала на третий ден картинка той видял,
че просто занемял,
видял разсилния и девствената дама
в амурна чудна драма.

От петия етаж, от стая номер пет,
един сломен поет
взел ръкописите и пуснал ги без ред
в широкия клозет...

МАРГАРИТКИ ЗА ЖАНЕТА

1

Сърцето ти, Жането, е хладна катафалка,
горчиво и печално е нейното дело;
умре ли нейде обич — пристига тя след малко,
за да задигне мълком студеното тело.

Безбройни трупове тя отвлекла е полека
на жилището вечно под хладния покров,
а ето днес отвлича по същата пътека
бездушните останки на моята любов. . .

Сърцето ти, Жането, е малка катафалка,
не може жива, свежа любов да побере,
ала затуй навярно таз катафалка жалка
прибира тъй изкусно къде какво умре.

2

Празна табакера, празно портмоне,
празно се живее, хубава Жането!
Ах, да беше пълно днеска то поне —
пълно с знойна обич да беше сърцето!

Знам, баща ти може първите неща
лесно да напълни. . . туй ми е известно,
ала ти сърцето с шумна суета
днес да го напълниш никак не е лесно.

Пустото не пълни празното, уви,
а пък ти си пуста и зиме, и лете,
но все пак, Жането, ще напълниш ти,
ако не сърцето, то поне ръцете.

3

Припомням си, тогаз нощта ме приюти
из сънните полета.
Над мен бяха звезди, край мене самота
и малката Анета.

В миг падаща звезда с рубинена бразда
проряза висините.
— Един живот замря — прошепна плахо тя,
загледана в звездите.

— Отронена звезда аз чувала съм, че
е знакът на кончина.
Звездица падна там, туй, друже, ще рече:
една душа замина.

— Не знам отлита ли душа, кога звезда
отрони се в всемира,
обаче знам добре, че падне ли жена —
една любов умира.

ПРЕЛЮДИЯТА НА ЕСЕНТА

(ПОЛУЗЛОБОДНЕВКА)

От мързел и скука нечута обзето,
събира си дрипите знойното лето,
като ючбунарка кокетно, превзето
царицата Есен пристъпва напето.

Извила стан гъвкав, царицата Есен
танцува балети със поглед унесен —
чаровни, вълшебни (в кавички) балети
от летния фарсов театър заети.

Танцува тя леко, а скоро и ние
ще почнем балети, щом вихър завие,
щом мярнат се ярко хроничните сметки
за въглища, дрехи, дърва и подметки.

А днес за днес ние, чиновници кротки,
си правим от ъгъл на ъгъл разходки,
унесени в мисъл за хлебец и наем
и за преговорите на някой заем.

НА ЕДИНСТВЕНИЯ МОЙ ДЛЪЖНИК

Казваш, нямам силна памет
и това беда било,
а пък право да си кажа
аз не виждам тука зло.

Но щом толкоз се препираш,
сам ти глупостта си виж;
слушай, трябва да ми върнеш
туй, което ми дължиш!

СЕПТЕМВРИ

Дар понесъл, дар богат,
ето пак пристигаш ти
и над столичния град
ръсиш смях и красоти.

В погледа ти — плах копнеж,
в пазвите ти — благодат;
златна школнишка младеж —
твоя свита, твоя рат.

Ех, че бран ще зацари
на теглата ни напук
с Евините дъщери,
дошли на школовка тук!

Всяко борче, всеки храст
спомен нов ще притаи:
спомен на младежка страст
и на нов грях може би. . .

Дар понесъл, дар богат,
ето пак пристигаш ти
и над столичния град
ръсиш смях и красоти.

ЕСЕННО ЗЛОБОДНЕВИЕ

През долини, през полета
път подема знойно лето,
мълком подир него крета
есен златна, благодатна.

Носи хубости тя редки,
носи ни тя дребни сметки
за балтони, за подметки
с дупки злобни безподобни.

За загадъчни поеми
на финансовите теми,
за кредитори серсеми —
душеядни, безпощадни.

За хазайки тлъстоснаги,
за молитвите им благи
и за дрянови тояги
в нощи мрачни и беззрачни.

Но край дертовете всички
боровите ни горички
ще са пълни с ученички
миловидни, безобидни.

Есента е поетична.
Есента е романтична
и тогаз е най-практично
за целувки без преструвки.

Ех, отнейде вардияна
с тиха старческа закана
над глави ни ще застане,
но ще види, ще си иде.

Зер били са дни любовни
и за него дни греховни!
Туй са работи световни,
той ги знае и нехае.

Затуй дружки романтични,
от гимназии различни,
да започнем пак тактични
битки славни и забавни.

УЛИЦА «ПИРОТСКА»

(КИНЕМАТОГРАФИЧЕСКИ ФИЛМ)

Щом над Люлин се надвеси
неусетно вечер летна,
плъзнат шумно и кокетно
пиротските баронеси —
дами знатни, деликатни,
непознаващи греха.

Ха-ха-ха —
непознаващи греха!

Радки, Надки, Ценки, Ленки,
те госпожици са всички
из печатници студентки,
из шивални ученички.
Бавно крачат те и грачат:
«Ний сме дами, не шега!

Га-га-га —
ний сме дами, не шега!»

От Амура озарени,
хвърляйки на всяка крачка
най-префинена закачка,
се клатушкат вдъхновени,
импозантни, елегантни
пиротските господа.

Да, да, да —
пиротските господа.

В погледа им нежност свети,
в думите им свян цари;

вместо блудкави конфети,
мокри динени кори
полетяват, честитяват
ту главата, ту гърба.

Ба, ба ба —
няма нищо! Веселба!

В полунощ щом сенки черни
разпрострат се неприветни,
ето рицарите сетни —
Бакхусови рожби верни
в такт залитат, нозе сплитат
и се питат, мила, те:

«Де, де, де,
моят дом де отлете?»

Падат, стават, пеят, плачат,
крачат, влачат се напред;
плахо гледа ги пазачът
на обществения ред,
зер са кротки в тез разходки
пиротските господа.

Да, да, да —
пиротските господа!

РОДИЛНИ МЪКИ

(ЗЛОБОДНЕВИЕ)

Версаил замъчи се в мъки родилни —
ще ражда отроче за нас,
а Тодор и проче с усмивки умилни,
приклекли чакат великия час.

Замъчи се здравата «Новото време»,
замъчи се баш на Парнас
и хоппа: олекна му жълтото бreme —
роди се отрочето «Балкански глас».

Замъчи се кметството, тежко запъшка,
квартирен въпрос ще роди;
замърда в утробата рожбица мъжка,
а д-р Калинков със страх я следи.

Запъшка, замота се плахо Пастуха —
ще ражда, зер иначе зло.
И вопли родилни в «Гирдап» се зачуха
но рожба му недоносче било.

Наближи веч първи, ще ражда Вердела,
ще ражда по навика стар;
в утробата кряска веч рожбица смела,
наричаща се хонорар.

В МЕХАНАТА

(АКВАРЕЛ)

Кажи, Геле, кажи, душо,
кажи, сърце благо,
що за миро днес се слуша,
кажи нещо драго!

Че ли скоро мир да стане,
туа на земята?
Или още че се мае
да мъчи раята?

Що си мислят големците?
Па ли че се бием?
Да си чукаме главите,
борч за да добием?

Три години си мръзнахме
сите у окопо
и току-що се върнахме —
плащай си на попо!

Геле саде си надига
шулета с мастика,
ту се мръщи, ту намига —
нече политика!

Кой що сака, нека прави
— пет пари не дава.
И свето да се удави,
око му не шава.

ДОБРЕ ДОШЛИ, СКЪПИ ГОСТИ

(ЗЛОБОДНЕВИЕ)

Добре дошли, гости скъпи,
с триж по-скъпи армагани!
Ето веч кракът ви стъпи
пак по родните балкани.

Кахърлии сте и бледи,
побледнял е и народът,
зер след толкова победи
днеска пак нас да... онодат.

Битки бяха, не играчка!
По полета, по тепета...
Труп до труп на всяка крачка,
кръв по четири кюшета.

Но измамихме се ние,
рекохме тогава, стига!
Спре войската да се бие —
пусти точки сал на книга...

Добре дошли, гости драги,
с триж по-драги армагани,
сто финансови тояги
и потури изподрани.

КАБИНЕТА НА САНДО

Позапретна Сандо шарени ръкави,
попогледна изпод вежда:
«Хайде, юначина, кой е с мене,
под байрака ми да се нарежда!»

Тропна шпори младото джандарче
и към Сандо бързо се затече:
«Чакай, Сандо, вземи ме и мене
път да дружим надалече!»

Изпод масата и доктор Даньо
скочи ловко на крака юнашки:
«Вземи ме и мене, баш войводо,
щом ти трябвали опашки.»

Даскал Найчо пък по него викна:
«Дето всички, там и ази!»
Подир Даскал Найчо мълчеливо,
като охлюв Ляпчето полази.

Но нареди инак четата си Сандо,
мръдна пръстите си деликатни,
та отдели два боляра верни,
двама фарисеи златни.

А след туй отвърна по войводски
на артисалите свои люде,
хвърли им едни таквиз чифтета,
че цял свят му се почуди.

ЕЛЕГИЯ НА ГЕОРГИ М-В

Бракът прилича на обсадена крепост:
които са вътре, искат да излезнат, които
са пък вънка — да влезнат.

Каква съдба е твоята съдба?!
Отде те стигна тази орисия,
та днеска ти, без всякаква борба,
нахлузваш си тоз чер ярем на шия?
Ах, тежко ми е, Жорж!

Нима не се почеса ти по тила?
Не се ли малко барем позамисли,
та тласкан от безумна сила,
към мъртъвците мълком се причисли?
Ах, жално ми е, Жорж!

Ще дойде ден и нейде ще те срещна.
Ще се усмихнеш ти тогаз, обаче
аз знам, че няма да ти бъде смешно,
а просто, просто. . . ей тъй на, ще ти се плаче.
Така ще бъде, Жорж!

Женитбата е глупост непростима,
най-страшната и безподобна грешка
и в нея сявга дяволът пръст има,
за да се смее след туй на слабостта човешка.
Ах, плаче ми се, Жорж!

Люби! Това съвсем не е престъпно.
Годявай се! Туй все пак нявга може.
Но да се жениш?! Ах, от ужас тръпна.
При тази мисъл подлудявам, боже!
Ах, страшно ми е, Жорж!

ЗЛОБОДНЕВКА

Черни облаци се влачат
по безмълвни висини
и вещаят и прокобват
неприветни скучни дни.
Вятър, студ, дъждец, печал,
кал до гуша, кал навред;
сякаш три пъти във кал
бръкнал се е целий свет.

Черни облаци се влачат.
Небесата тихо плачат,
плачат жълтите листа,
плаче есенният ден,
а пък аз съм тъй блажен,
всичко весело край мен!
Да,
аз съм влюбен, господо!

Зима иде и потропва
по вратите остър студ,
пак ще зъзна и ще тръпна
необлечен, необут. . .
Дългове до гуша чак,
в джоба нито гологан,
дните ще минават пак
в цариградски рамазан.

Черни облаци се влачат,
псуват хората и крачат,
шумно цапайки в калта.
Свири вихърът край мен,
а пък аз съм тъй блажен,
а пък аз съм тъй съгрен!
Да,
аз съм влюбен, господо!

ВЕЗНИТЕ НА МОРАЛА

Сред тълпата многозвучна на престолния ни град
като сребърни звънчета прозвънява твойт смях
и приканва, и примамва той към шумен маскарад
многохилядните братя на безпътния ти грях.

Но из улиците шумни твойт смях щом прозвъни,
понесе се шепот смътен и в позор те заклеми;
заклеми те, прикове те къмто леките жени,
оградени с лукс и блясък, а пристъпващи в тъми.

«Лека», казват. . . колко странно и жестоко туй звучи!
Как неточни са везните на общественый морал!
Но неправдата е ясна и в присъдата личи,
че пред вид тук не е взето тежкия ви жълт метал.

И затуй в тълпата шумна гордо пак пристъпяш ти,
убедена, че не спадаш къмто леките жени,
убедена, че си тежка, щом като се нареди
бащиното ти богатство на моралните везни.

НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

(ЗЛОБОДНЕВКА)

Шум се вдига, рев се носи всред Народното събрание,
поминутно смях избухва, а след него куп псувни;
сбрани звани и незвани мукат си за занимание,
зер навън е хладна есен, зер навън са кални дни.

Думба-лумба, иха-ха!
Златна българска стреха.

Ето виж, че се предложи татък нещо на гласуване —
девет хали разфучат се, двеста звера зареват
и се вдигнат разправии несънвани, нечувани,
всички псуват, всички тропат и в истерика крещат.

Думба-лумба, иха-ха,
дом божествен на смеха.

Доктор Данев из Силистра, спящ до лани из архивата,
важно стане и промълви: «Няма средства, господа!»
Да, за всичко няма средства, но щом дойдем до красивата
сметка за 100 лв. дневни, тука няма веч беда.

Думба-лумба, иха-ха,
тук не виждаме греха.

А пък Сандо Радомирски, вожд прославен на суватите,
плаши, в плен че ще изпрати тез, що стачка обяват.
Ще ги пратите бе, Сандо, оти да ги не изпратите,
малко ли днес в плен изгниват!... В плен... щом искат да
ядат!

Думба-лумба, иха-ха,
пуста сопа по гърба!...

Шум се вдига, рев отеква сред Народното събрание,
поминутно смях избухне, а след него куп псувни —
сбрани звани и незвани мукат си за занимание,
зер навън е хладна есен, зер навън са тъжни дни.

Думба-лумба, иха-ха,
мръсна шутовска стреха!

ЗАПОЗНАВАНЕ НА СЕЛО

— Приятно ми е, каза, а мене ми се стори,
че биволи се връщат и мукат си свободно,
а щом като протегна ръката си по-модно —
госпожице, прощавай, едва не ме събори.

Тъй мило, грациозно и леко се поклони,
вежливо кат се друсна, че дремящото куче
помисли си навярно: какво ли тук се случи?
И хукна ужасено, без никой да го гони.

Но няма да забравя ръчичката ти мека,
която като преса ми пръстите притисна,
та трябваше с компреси до късно да ги кисна
и хала да си спомням, кажи-речи, довеки.

САТЪРИЗМИ

- Да кажем, в средата на зимата
ви станало доста горещо,
с промяна ли някоя в климата
ще си обясните туй нещо.
- Съвсем не, а просто ще кажа,
че грее ме там от паважа
едно пълногърдо дете
със голото си деколте.
- Ами ако щом се събудите тогаз,
се видите в зимник,
ще седнете ли да се чудите
какво е станало с вас?
- Не, а ще попитам стражара
с файтон ли ме снощи докара,
къде съм пил и докога,
и ще ли ме пуснат сега?
- Ами ако влизайки в стаята,
жената ви срещне с целувки,
потребно ли е да се смаете
от нейните знойни целувки!
- Разбира се, не и веднага
ще грабна аз здраво тояга
и бързо под нейний креват
ще търся пак мъж непознат.

ЗЛОБОДНЕВКА

— Защо, госпожице, с тревога
ме гледат вашите очи?
Кажете, моля ви, за бога;
недейте бива толкоз строга,
тук има нещо. . . то личи!

Животът ми е като бистър
поток, родил се от снега.
Не съм бил никога министър
и в генералския регистър
не съм записван досега.

Не съм виновен за погрома,
защото фронт що е не знам,
а щом започна се кръгома
при Добро поле, аз бях дома
и всичко туй узнах едвам.

Под Радославова команда
не съм в гешефти затлъстял,
не съм подкрепял Фердинанда,
не съм вършил и контрабанда,
а мирно, честно съм живял.

Веднаж извършил съм, не крия,
кат контрабанда нещо аз:
задигнах си от вашта шия
целувки две на вересия,
но върнахте си ги тогаз.

И затова мен ми се струва,
че аз на съд не подлежа,
и грях на шията томува,
кой смята да ме арестува,
кат мисли всичко туй лъжа!

ЕСЕИНИ ЛИСТА

1

Унесена в мечти, самата ти мечта,
очакваш ме сега на дървената пейка,
край тебе ронят се посърнали листа,
над тебе сякаш бди надвисналата вейка.

В очите ти блести лъчът на ведър ден,
по устни кат рубин потрепва звучна песен,
от погледа ти син опит и заплепен,
ще спра при тебе аз в безумен блян унесен.

С възторжени очи и с трепетни ръце
аз ще пристъпя тихо и бавно и свенливо
тях — белите цветя на своето сърце —
пред твоите крака ще сложа мълчаливо.

2

Сред всички жени
едничка пленя
сърцето ми ти.

Кат мъничък цвет,
кат блен^ъ на поет
пред мен се^и вести.

В сърцето лъчи
от чудни очи
трептят и пламтят.

В душа ми цветя
посред есента
за тебе цъфтят.

За тебе са те,
за тебе, дете,
ела набери.

А после със тях
без свян и без грях
ти друг надари.

ЗЪБОТРАКАНИЦА

(ЗЛОБОДНЕВКА)

Зима иде, господа!
Ето, вижте я зад Люлина,
как ни дебне сякаш тя,
мълчалива и притулена!

Вихри зли ще налетят,
сняг ще бликнат небосклоните
и месата ще треперят,
непокрити от балтоните.

Сметки тънки да държат
днеска босите и голите,
гешефтарите пак бдят
и нареждат ни неволите.

Няма въглища, дърва
и не ще бъдат докарвани,
не вреди зер хич това
на народните ни гарвани.

Нямало днес туй-онуй:
да му мислят сиромасите,
гешефтарите от туй
ще натъпкат здраво касите.

А квартирния въпрос
мина вече у тефтерите,
безимотен, гладен, бос
сбирайте се да треперите.

Зима иде, господа!
Ето, вижте я зад Люлина
как ни дебне сякаш тя,
мълчалива и притулена.

В НОЩТА

На незабравимия Цвятко

Непрогледни, непросветни, тегнат черните тъми,
монотонно, непрестанно ситният дъждец ръми.
Трепне ветрец и простене сякаш някой смътно вълн,
и притисне ме наново тежкия кошмарен сън.

Виждам бледи след колата крачат близките души,
черна горест ги задавя и притиска, и души;
плавно татък се понася тежък погребален звън,
понесе се и затихне като странен утрин сън.

Ето: майката-земя очаква да притисне в хладна гръд
твоята сразена младост, твоята смразена плът. . .
Бавно спуска се ковчега, бавно рони се пръстта,
а с пръстта ведно се свличат куп отронени листа. . .

Стихва всичко...но избухне в миг несдържан горък плач,
пропълзи и се изгуби в пазвите на синия здрач,
а в града на мъртъвците пада вечерна тъма,
сякаш черен креп се стели над студената земя. . .

Монотонно, непрестанно есенний дъждец ръми,
сякаш някой тихо стене в полунощните тъми,
а в ушите още тъннат плач и погребален звън,
сякаш всичко туй кошмар бе, сякаш всичко туй е сън!

ЗЛОБОДНЕВКА

СТУД

Студено, дявол да го вземе!
Студът те реже като ножици!
Човек за да се посъвземе,
са нужни барем две госпожици!

Поспрате, сочнобуза Катя,
да си побъриме за зимата!
В такъв време сал сърцата
променят съвършено климата.

Смехът на твоите устни али
ще ме съгрее без съмнение;
той двете печки ще запали
за мое лично отопление. . .

Студено, дявол да го вземе!
От студ обръщаш се на мумия!
И при това проклето време
иди, че не върши безумия!

ПИСМО ДО ЖАНЕТ

Добър вечер, златокъдра
и замислена Жанет,
в малко пликче ти изпращам
искрения си привет.

В знойна мъка, в зла разлъка
минаха се много дни,
днес в сърце ми светла обич
тихичко се настани.

Да, Жанет, изгря в сърце ми
стара обич с пламък нов
и затуй към теб изпращам
своя листопаден зов.

За нищожно нещо, помниш,
се разсърдихме тогаз;
кой бил прав и кой виновен
няма да издирвам аз.

Да живеем тъй далече,
аз без тебе, ти без мен,
няма смисъл, няма сметка
хич през тоз сезон студен.

Виж как есенните вихри
гонят жълтите листа,
как е жално и печално
за душата в самота.

Помисли си, разсъди си:
скъпи вѣглища, дърва;
зачестиха шумни сватби,
изхождайки от това.

Та затуй, о, златокѣдра
и замислена Жанет,
нека дружно да се борим
ний против студа проклет.

Сватба няма ний да правим,
и защо ли ни е брак?
Зимата кога премине,
ще се разделиме пак.

Волни сме и в китна пролет
аз по друга, ти по друг;
грех и нещо неморално
няма според мене тук.

Съгласи се, златокѣдра
и замислена Жанет,
всичко е готово. . . даже
и кревата е наред.

ЕДНА САНТИМЕНТАЛНА РАЗХОДКА ИЗ ПОДУЕНЕ

Вам, подуенки напети,
вам, деца на любовта,
посвещавам тез куплети
вместо пасти и цветя.

Слушал бях отдавна още
за вълшебний ви квартал,
пълен с девки ненагледни,
с кръчми, фурни и със кал.

И затуй веднѣж, когато
сви се скуката над мен,
качих се аз на трамвая
през един неделен ден.

А трамвая бе обкичен
вред със пътници безброй
и не знам защо си спомних
кораба на дядо Ной.

Сигурно, че той заплава
като древен платноход,
изминавайки в минута
цяла педя с този ход.

Стегнат вътре като в преса
все пак шепнех аз «мерси»,
тѣй като от ревматизма
тази преса ме спаси.

И не знам как бих изтраял
туй пътуване докрай,
но пак «по една случайност»
спря вълшебният трамвай.

Нямало ток. . . било нужно
да почакаш, щеш-не щеш. . .
Благослових аз по сръбски
и поех си пътя пеш.

Не след малко ярко блесна
ваший Ханаан пред мен,
аз провикнах се «Осанна»,
възхитен и заплепен.

Есенната вечер тихо
спускаше се над града,
замечтан се носех плавно. . .
(Да, аз плавах из калта!)

Плавах аз като гемия,
също плавайки след мен,
моят весел чичероне
носеше се възхитен.

Изведнаж пред моста спряхме,
занемяхме ний в екстаз,
до ушите ни достигна
мошен оперетен глас.

— Стой, другаря ми пошепна,
Донев, нашият певец,
в чест на своята Дулцинея
кърши сребърен гласец.

Аз с наслада там послушах
неговия свеж тенор,
то се знай, след кат запуших
си ушичките от зор.

Тръгнахме пак двама ние:
аз и моя млад другар
(млад по възраст, а по опит
от дяда Адам по-стар!).

— Ще те запозная, каза,
със подуенски елит,
между него да се движиш
ти ще бъдеш днес честит.

. . . Привечер е. По «Регентска»
шумният живот кипи,
крачат, смеят се, говорят
пъстри празнични тълпи.

Изведнаж посред тълпите
до небето възвисен
телеграфен стълб съзирам,
приближаващ се към мен.

— Брей, какво е това чудо?
Кула или стълб е туй?
— Тихо, Попето това е. . .
Тихо, само да не чуй!

— Ами ей оназ русалка,
онова блондинче там?
— Таз блондинка?. . . «на етажи»
нея ний зовем насам.

Носи тя етажна рокля,
да, етажи седем чак!
— Тъй. . . ами сърцето нейно
на етажи ли е пак?

— Виж, това не е известно,
скромна ми изглежда тя,
та не знам дали нарежда
на етажи любовта. . .

Тъй разправяйки се двама,
спряхме ний пред друг фасон,
нещо кат индийски идол,
нещо като фараон.

Вятър нямаше наокол
нито даже земетръс,
но вървеше тоз човечец
с бърз кавалерийски тръс.

Наклонен полунадясно,
често люшкаше се той
и редеше комплименти
на наречия безброй.

Заговори ми по немски,
по китайски след това,
на какви ли не езици
нареди ми куп слова!

Изумен, не вярвах просто,
впих у него смаян взор,
той простря се на земята,
назовавайки ме «чвор».

— Тоз «Пияната кокошка»
тук зове се си го ний;
отличава се от всички,
че вода той хич не пий!

— Тъй. . . А «чвор» що означава?
«Чвор» какво е туй по вас?
— «Чвор» в Подуени е титла,
нещо като руски княз.

Мълчаливо се сгъстват
вредом хладните тъми,
а тълпата многозвучна
не престава да шуми.

На «Регентска» и «Черковна»
групи рицари стоят
и с уста романси дивни
те, подсвирквайки, редят.

Ето, елегантни феи
приближават се към тях,
в погледа им волност грее,
смях, безгрижие и грях.

Тук е важната «богиня» —
цяла свежа красота,
Лоза — дивната блондинка
с пурпурните си уста.

Редом с тях пристъпя Минка —
сочно, розово дете,
в ясения ѝ поглед смътно
странен се копнеж чете.

Еlegantна и красива,
Стефка примерно върви
и с възторг след ней тълпата
своите хвалби мълви.

Но нехае — Примадона
на Подуени е тя,
тя омайва рицарите
с дивната си красота.

Из тълпата мълком тръгва
към тях рицарят Матей,
от уста му звучно слово
кат черковен химн се лей.

С реверанси, гратис взети
от парижки шик салон,
той превива се и прави
им поклон подир поклон.

Декламиращ «Алпухара»,
плува целият в екстаз,
ала сепва се и стихва
неговий «любезен» глас.

Неговата реч е спряна
от разтрошени стъкла;
нищо, Заплес Тодор татък
сторил някаква беля.

С крясък, с врява приближава
баба Мара отдалеч,
тя — подуенска Темида,
почва прокурорска реч.

Нейното кресчендо мощно
над главата му ехти
и развихрено и волно
в тъмнината то лети.

Но несвършил прокурорът,
ето ти и земетръс,
залюлява се и клати
всичко живо околвръст.

Брей, Везувий ли изригва
с лава, трясъци и плам?
Нищо, Петърчо Касапа
приближава се насам.

В авангард се забелязва
синодалний му корем,
сам Касапа подир него
крета, пъшка изпотен.

И спокоен продължава
своя горд и смел вървеж;
дето стъпи, затреперва
почвата от луд копнеж.

Но към таз картинка пъстра
лепва се и нов фасон —
роб покорен на Меркурий,
Бакхуса и Аполон.

Туй е Тодор — Хан Татарски,
алкохолотразец лют,
който жив е балсамиран
със мастика и вермут.

Продължаваме в тъмата
ний с другаря своя път,
тук-там почнаха страховито
електрики да блестят.

Откъм моста в тъмнината
иде фантастичен змей,
приближава се той бавно
и тревожни звуци лей.

Туй е пак трамвай препълнен,
ето, спира той и в миг
жив поток от разни хора
бликва с блъскане и вик.

Слизат хората и плъзват
по на четири страни,
силуетите им гинат
сред вечерните тъми.

Сред тълпата проличава
пъстра старческа брада,
бай Пиперко стоезични
се завръща от града.

Той започва да глаголи,
озарен от Дух Свети,
френски, руски, патагонски
и на цигански дори.

От трамвая бързи, плахи
слизат ученички рой,
треперливи, боязливи,
те поемат пътя свой.

По «Черковна» двенки хукват
като палави сърни,
негодувайки, че господ
дал е толкоз къси дни.

Те са две деца игриви,
от Черкезмахла са те;
в крачките им чести, чести
пак тревога се чете.

Деликатната Жанета
и Иванка са това,
за тях мога аз да кажа
само хубави слова.

И не може другояче,
те приятелки ми са
и не смея даже укор
върху тях да нанеса.

Ех, веднъж почаках доста
пред «Модерния» за тях,
вързаха ми тенекето,
но аз не им връзвам грях.

Тъй като там компаньонки
си намерих просто шик,
и че не дойдоха, аз ги
благодарях в този миг...

Ето, те си отминават,
скривайки се в гъстия мрак,
ний с другаря по «Черковна»
тръгваме самотни пак.

Но стисна странна болка,
суката ни приюти,
затова ний подир малко
спряхме пред едни врати.

В кръчмата на Тането ний
влязохме на чист винцок
и си пийнахме доволно,
както заповядва бог.

А виното бе прекрасно,
що ти трябва «Алказар»!
Пийнахме си, дръпнахме си
с моя веселяк другар.

И след туй се разлюляхме
в непрогледната тъма
и не знам как се добрахме
призори чак у дома...

Но... подуенци, веч сбогом!
Аз съм доста уморен;
турям точка, но повторно
ще намина някой ден.

Знам, че някои обиди
ще съзрат във таз шег.
Както щете. Сал глупецът
се обижда от това.

Хайде сбогом, драги мои!
Сбогом, девки, и на вас,
дигам чашата пенлива
и привет ви пращам аз.

НЕДЕЙ ДОХОЖДА

Недей дохожда ти!... Виж сенките вечерни
целуват и душат умирация ден
и не една из тях несетно ще почерни
и твоя хубав лик, и моя светъл блен.

Недей, ще оскверниш ти нарцисите свежи,
тях — белите цветя на твойта чистота;
грехът ще ги смрази и с кръв ще отбележи
по техните листа смъртта на любовта.

О, как те чакам, как! И колко аз желая
чело си пламнало към теб да прислоня!
Но страх души ме, страх, че мога да узная
и в своята душа душата на жена.

Ти мамаш ме сега чрез тъмната гатанка,
чрез тихата печал на погледа си син;
кат друмник в зноен ден ще спра при теб на сянка,
но пак из своя път ще свия аз самин.

Затуй не идвай ти! Над своята загадка
тъмните призови, завесите спусни
и нека аз засня в измамата си сладка,
че ти не си, не си... кат другите жени!

АРЕСТИТЕ

(ЗАКЪСНЯЛО ЗЛОБОДНЕВОСТИШЕ)

Сви се вихър — буря зла
по градища и села,
не е вихър, нито буря,
Сандо стегна си учкура.

Хопа тропа, господа,
пред народната беда
той запретнал е ръкави
и на съд ще ви изправи.

Впрочем, кой знай, господа,
може би е на шега. . .
В всеки случай той тъдява
ви наблъска с шум и врява.

А добре бяхте вий до днес —
без претенции за чест
наредихте си живота,
тласкайки ни към Голгота.

По чукари, по поля
кръв обилна се проля,
плач и писък се понесе,
мрак над всичко се надвеси!

Смърт на север, смърт на юг —
вие дремете си тук;
вас чепика ви не стяга,
вас войната не засяга.

Но минаха бранни дни,
пак погром ни засени;
в черен траур занемя
нашта кървава земя.

И от всинца вас мъже
никой сам не взе въже,
сам-самичък да се люшне —
всички тихи, равнодушни!

Подлеци през цял живот,
пак зад този клет народ,
тънеш в страшна изнемога,
сгушихте се без тревога.

Но стана каквото стана,
Сандо блъсна ви в капана,
само в всичко туй да няма
дандания и реклама.

Щом веднаж със вас зае се,
трябва да ви поизбеси,
за да може орталъка
да откъхне в своята мъка. . .

Сви се вихър — буря зла
по градища и села,
не е вихър, не е буря,
Сандо стегна си учкура.

ПОМРАЧЕНИ НЕБОСКЛОНИТЕ

(ГЕШЕФТАРСКА ПЕСЕН)

Помрачени небосклоните
ръсят девствени цветя;
постегнете си балтоните,
вий почтени господа!

Нека да буботят ледните
вихри яростно весден;
за това да мислят бедните
през този сезон студен.

С топли моди в булевардите
мръднете за час, за два
и в «България» билярдите
блъските вий след това.

Дойде обед, в ресторантите
келнерите чакат вас;
хубавичко се нахраните
и си пийнете тогаз.

Още сядайки край масите
на «Панах» и «Алказар»,
на гърба на сиромасите
метвате вий нов товар.

И безгрижни като чавките
върху някой мъртъв кон,
вий редите си доставките
милион след милион.

Да, растат си милионите
и пазарните цени,
зер са тлъсти комисионите
в тези спекулантски дни.

А напразно разни властници
ви се зъбят уж със гнев —
ваши доблестни участници,
те надават ялов рев.

Не засягат в нас законите
всички силни на деня,
а пък вие с милионите
винаги сте на цена.

Даже Исус II — строгия
съдия със тънък ум,
кърпи своя демагогия
с битпазарски празен шум.

И тъй, без да се тревожите,
продължавайте без пот
да одирате пак кожата
на заспалия народ. . .

Помрачени небосклоните
ръсят девствени цветя,
постегнете милионите,
вий почтени господа!

БАЙ АТАНАС И АГНЕТО

(БАСНЯ)

Веднаж хазайнът ни агънце си взе.
То слабо бе. На тъничките си нозе
държеше се едва, едва.

Бай Атанас да го отгледа бе решил,
затуй поглади го, поглади с поглед мил
и бърже му набра трева.

Положи той пред него прясната трева,
а агнето едвам приведе сал глава,
без да похапне стрък поне.

Хазайнът погледа го и цял се възмути:
«Простак си, викна му, голям простак си ти!
Ей богу, цяло диване!

Доброто му мислиш, а гледай го пък то,
надуло ми се даже, без да знай защо!
Иди, че след това добро прави!»

Иванчо — синът на бай Атанас,
в туй време сричаше читанката си с глас
и щом го чу, му промълви:

«Нима добро му правиш, татенце, сега?
Нали когато щом пораснат му рога,
ще го заколиш ти тогаз? . . .»

. . . На басничката смисълта е таз:

бай Атанас —
туй е дирекцията на прехраната у нас,
а агнето, разбира се, е гладния народ.
Дирекцията грижи се за нашия живот
и тръпне всеки час,
защото, хранейки ни, тя се храни с нас!

МЪГЛОСТИШЕ

Над улици, площади, над сънните поля
разстила се безшумно студената мъгла,
уж ден е, а наокол, кажи-речи го, мрак
и влага от петите до черепа ти чак.

По дрехите ти цеди се ситничка роса,
а да ти бръкне някой, кажи-речи, в носа
не можеш да го видиш, не можеш го възпре
сред таз мъгла, прилична на пухено море.

Из локвичките цапам, обсипвайки наред
с благословии сръбски, кажи-речи, цял свет,
но все пак и приятност си има таз мъгла,
извършвайки нерядко порядъчни дела.

Вървиш си, да речеме, по калний тротоар
и ето забележиш кредитора си стар,
обърнеш си яката, покривнеш настрани
и пак спасен се видиш поне за 5-6 дни.

Ако ли пък случайно се мерне нейде «тя»
и грейне у душата пак някаква мечта,
не трябва да я видиш в градини и поля
— градини и полета е гъстата мъгла.

Едно е само лошо, че в късна доба щом
си пийнеш малко нещо, ей богу, своя дом
ще почнеш да го дириш по чуждите врати,
докато тежка сопа те нейде връхлети. . .

Над улици, площади разстила се мъгла,
а всяка крачка грях, наслада и беля.
Уж ден е, а наокол, кажи-речи го, мрак
и влага от балтона до гащите ти чак!

ЗЛОБОДНЕВКА

ИЗБОРНО ХОРО

Громки викове се чува,
дъжд от книги завая,
вятър избран задуха
над долини и поля.

Чули, още недочули
за зло ли е, за добро —
всички стегнаха цървули
и заловиха хоро.

Бре, що тъпани, що свирки!
Всеки маха и реве,
кандърдисване, задирки,
всеки всекиго зове.

Златни кули стоежни
обещават ти отвед,
чудни храмове миражни
и реки с масло и мед!

Разноцветни демагози
тичат, махат и реват:
«Не за онзи, не за този,
но за нас си дай гласът!»

А стените пременени
в чудни пъстри облека,
сякаш перчат се засмени
над суетната тълпа.

Духа вятърът, престана
и хорото спря за миг.
Но какво нататък стана,
но защо е този вик?

— Нищо, джанъм! Там помръзнал
Връбчо, както се разбра,
а пък блокът се подхлъзнал
върху динена кора!

ЩЕ СЕ УДАВЯ АЗ!

(ПРЕДСМЪРТНО СТИХОТВОРЕНИЕ)

Прокле ме черен дух и ето:
от теб далеч съм пак.
Каква велика скръб в сърцето
и колко, колко прах!

Не мога аз да те забравя!
Нима без тебе има свет?
Без тебе нищо не остава
на клетия поет.
О, аз ще се удавя!

Над мен витае тежка мъка,
че бог ме триж прокле,
че с огъня на таз разлъка
отрова в мене вле.

Какво, какво днес ми остава?
Аз кораб съм разбит!
Ще ида аз, ще се удавя...
На тоз живот съм сит!
О, аз ще го направя.

Съдбата днеска ни разлъчва.
Без теб не мога нито час!
Затуй у винената бъчва
за теб ще се удавя аз.

ВЕЧНАТА ГРИЗЕТКА

От седмица афишени одежди
надяна столицата многолюдна
и бликнаха пак хиляди надежди
под погледа на хубостта ѝ чудна.

А тя така прекрасна, многоцветна
усмихва се под чудните си краски
и всекиго целувайки кокетно,
обсипва го с любов и знойни ласки.

Безброй сърца съгря тя в дните зимни,
изпълни ги с очакване и жажда;
в хор заечаха изборните химни
и ето всеки сватове проважда.

Бай Връбчо Добриянов Византийски
целуна д-р Данев по устата,
Малинов смигна кротко по комшийски,
подавайки си тихичко ръката.

Акционери тлъсти по природа
скърпиха дружество акционерно,
за да закупят на ангро народа
и му намъкнат бремето си черно.

Разнищени бекяри либерални
днес вече мафия си основаха,
деца на повестите криминални —
те силата на сговора разбраха.

А столицата — вечната гризетка,
на никого за нищо не отказва;
направи хитро тънката си сметка
и разковча тя топлата си пазва.

В пазвата ѝ топла, сиреч в общината,
настаниха се братски и другарски
и пръстите на пролетариата,
и меките десници гешефтарски.

КАЛНА ЗЛОБОДНЕВКА

Кал до гуша, кал навред!
Само кал е този свет!
«Пиротска» — същински Нил;
сякаш в нея е умил
своя тлъст и кален врат
някой Сандов депутат.

Кал до гуша, кал навред!
Кални езера безчет,
из konto в късен час
цапат, пеейки в екстаз,
някакви си сенки зли,
тъкмо на градус дошли.

В политиката ни кал,
кал в народния морал.
Вгледаш ли се, виждаш че
кал в изкуството тече!
Кал в финансиите ни,
кал на четири страни!

Кал до гуша. Само кал,
зер от кал бог ни създал.
Няма управия тук,
ами, дружке, я напук
посрещни ме през нощта
да загазим ний в калта.

СКИТНИКЪТ САНДО ПЪТУВА ИЗ ЕВРОПА

Отиде Сандо във Париж,
поклони се веднаж и триж,
па се изправи сред паважа
и промърмори тихо, тихо:
«Желая нещо да ви кажа»...

Париж кокетно се усмихна,
погледна го, а после кихна...

.....
не се отчая мъдрий дипломат
и не прегъна врат:

«Към благородната Британия
изпращам своите почитания
и воден от добри желания,
ще мога ли да побеседвам с вас?»

От Лондон чу се глас:

«Разбираме, но тук през зимата
не ще ви понесе май климата,
мъгла и много влага има, та
почукайте на юг към Рим!»

Неуморим, непобедим,
той стигна в Рим
и тъй великата Италия
похвали я:

«Родино на Хорация и Данте,
дотегна ми, та рекох да те видя,
че си високоблагородна, знам те
и затова при теб направо ида.

Във Лондон бях, но нещо ме подплаши
и знаеш ли — стана ми много жалко! —
дали ще могат границите наши
да се помръднат, та макар и малко?»

Но Рим го пресече
и рече:
«Дрънкаш ми ти за Хорация,
шепнеш ми нежни слова...
Слушай, такъв дипломатия
не е за твоята глава.»

Запъти се тогава той към Югославия
и още в пътя си прослави я:

«Щастлив се считам да те върна,
могъща и обединена.
Желал бих аз да те прегърна
кат истинска сестра рождена.»

От Белград Пашич белобради
веднага се обади:
«Я карай колата си, брачо, сега
не ставай на хората с туй за шегал!»

И с вяра още неразклатена
помисли Сандо и за Атина:
«Кир Венизелосе,
то май видело се,
че с тебе ще се разберем.»

Кир Венизелос се показва
на беломорските врати
и целият усмихнат, каза:
«Със всички ли ум си ти?»

Завършил мисията си отлично,
най-мъдро и дипломатично,
наш Сандо се изправи блед
сред министерския съвет.

И ето, цялата му свита,
изтръпнала, тогаз попита:
«Какво направи ти, всеблаг?»
Почеса се Исус по тяло,
свали си пълните дисаги
и промърмори им унило:
«Къде ми стъпиха краката —
направих дупка на водата.»

1920

ПЕСЕН

Пред тебе е бяла земята
под снежния девствен покров —
пред тебе поръсих цветята
на своята първа любов.

Ти пътя към мрачна Голгота
показа ми с поглед студен,
аз мълком разпънах живота,
от твоята власт ослепен.

А белите рози зарих
в неznайна и тъмна страна,
но аз ти за всичко простих:
о, скъпа, любима, жена!

НОВАТА ГОДИНА

(САНТИМЕНТАЛНИ КУПЛЕТИ)

Печална и пребита,
тя иде мрачна, зла;
след нея крачи свита
от мъки и тегла.

Тя не е светла дсва
с сияющи очи,
коса си не развева
и песен не ечи.

Приведена и бледа,
полекичка върви
и своята победа
оплаква тя, уви!

Защото черна орис
е всеки неин ден,
защото тя на горест
е източник студен.

Тя вместо дар ни носи
тегла, тегла, безчет;
в неволи, гладни, боси
ще крачим пак напред.

Сред дните си печални
ще мъкнем чер ярем
и в спомени печални
ще прием и ядем.

Зер друго не остава
за будните ни дни,
освен умряла слава
и спомените ни.

Годините блажени
умряха в безвъзврат,
пред нас сега прострен е
кат призрак черний глад

Кокошки, гъски, патки
мираж са днес, уви,
напразни думи сладки
душата ми мълви.

А баници, свинчета
съзираме насън
и в мислите ни крета
стаканен весел звън.

Превита и пребита,
тя иде мрачна, зла,
след нея пъшка свита
от мъки и тегла.

ЕЛЕГИЯ

Тъне в смяд и рядка кал
рядката по хубост столица
и души ме зла печал,
сякаш ще изплащам полица.

Чувствувам се угнетен,
обкръжен от тъмни духове —
сякаш подвизи Пастухови
някой прави окол мен.

Ех, разправят, че съм млад,
а съм станал за оплакване
с безконечното очакване
на чиновническият щат.

А пък мировата скръб
чрез подметките ми зинали
пак събужда спомен скъп —
спомена на дните минали. . .

Тънат в смяд и рядка кал
булевардите на София,
сякаш Сандо е разлял
рядката си философия.

СПОМЕН

Загадка! Събра ни файтона!
А бяхме осмина на брой;
деветия на Бакхус пред трона
простря се в жестокия бой. . .

Достигнали вече на градус,
счупихме последния стакан;
от вино, любов и от младост
бе всеки от нази пиян.

Но скръбни ний бяхме и бледи,
обронили мрачно глави,
оплаквахме своите победи
и своята участ, уви!

Защото арабска гатанка
посред нощ беше калния път,
защото с подобна осанка
написал е Райнов «Градът». . .

Но, чудно! Събра ни файтона!
А бяхме осмина на брой;
деветия на Бакхус пред трона
простря се в жестокия бой.

ЗА КОЛЕДА

За Коледа — древен обичай,
купуват се разни играчки,
пред Коледа, друже, не тичай
със неврастенически крачки.

Излишно, колега, не трябва!
Не искат днес кукли децата,
купи им отнегде два хляба,
та мирна да ти е главата.

Със хляб щом си лягат и стават,
доволни ще бъдат и сити,
ведно ще се те занимават
безгрижни, засмени, честити.

А искат ли нещо по-странно,
не вземай карфици и брошка,
стани някой ден още рано
купи им, колега, кокошка.

Ще спрат те пред нея в тревога,
един други ще се подмушнат.
— Какво е това тук, за бога? —
учудено ще си пошушнат.

За Коледа — древен обичай,
купуват се кукли, играчки,
пред Коледа, друже, не тичай
с чевръсти и ревностни крачки.

ЖЪЛТА СТРАЖА

«Балкан» удари трета стража,
далечно ехо прозвъни
и жълта стража по паважа
отмина с глъчка и псувни.

Единствен рицар непрославен
с цървули, бомби и калпак
простря се скръбен и забравен
на мекия и девствен сняг.

След изблика на чувства топли
(вино, мастика и вермут),
продра нощта с пиански вопли
напук на сибирския студ.

И някаква си арабеска
изписа бърже по снега;
нощта изтръпна в странна треска,
в погнуса, ужас и тъга. . .

«Балкан» удари трета стража,
далечно ехо прозвъни
и жълта стража по паважа
отмина с глъчка и псувни.

ПАРДОН!

Коя си, каква си, отде си —
не искам да зная това,
не дигам аз твойте завеси
чрез ред любопитни слова.

В «Търговска» ли сутрин те срещна,
в «Леге» ли те зърна по мрак,
не питам коя си, къдешна —
лишен съм от този мерак.

През своя износен балтон
изпращам ти само поклон.

Коя си, каква си, отде си,
не знаеш, навярно, сама;
кат всички незнайни принцеси
обвита си цяла в тъма.

Но що ли поглеждаш с тревога
към моя износен балтон
и колчем се срещнем (за бога!),
ти с ужас прошепваш: «Пардон!»

А все пак аз правя поклон
през своя износен балтон.

AMOR PASSATO

През тихите вечери есенни,
далеч от шума на града,
решавахме в мисли унесени
загадките на любовта.

Луната в сребро ни обливаше
от синия девствен покров,
самотната нощ ни упиваше
с нектара на знойна любов.

Но тихите вечери минаха,
аленте сняг посребри,
отдавна безмълвно изпитаха
последни сърдечни зари.

Днес вместо очите бръшляненни
упива ме знойният спирт
и сгряват ме с ласки неканени
децата на празния флирт.

ПО ЛОВА ЛИТЕРАТУРА

Тя бе дъщеря на Варна,
той пък откъм Кюстендил,
свърза ги съдба коварна —
ей тъй. . . просто за резил.

Столицата приюти ги
в разноцветната си гръд
и финансови вериги
почнаха да им тежат.

Тя блондинка бе напета,
той пък нещо кат поет;
тя бе с прелестни крачета,
той със дългове безчет.

Той написа два романа,
уж да пипне хонорар,
но със пръст в уста остана,
ей тъй. . . пак по навик стар,

Подир него тя зае се
и романи почна с жар;
без да бъде поетеса,
пипна хубав хонорар.

За издатели намери
превъзходни господа —
с чуждестранни офицери
пишеше романи тя.

Тя с кого ли не написа
нов роман на нов креват!
Той къде ли не напи се,
ей тъй. . . просто за инат!

Тя бе дъщеря на Варна,
той пък откъм Кюстендил,
свърза ги съдба коварна —
ей тъй. . . просто за резил.

СКАНДАЛ

Това е скандал, господа,
за нашите гладни години!
Симптом е това на беда
и напасти неизброими. . .

В аптеката завчера аз
купувах си няколко праха
(залепнал ми беше тогаз
от дългите пости стомаха!).

И ето ви вмъкна се там
почтена, дебела госпожа,
набита кат свински салам,
с изопнатата, лъскава кожа.

С гальовното тънко гласче
на два̀йсетгодишна девица
попита тя: «Слушай, момче,
продавате ли вий горчица?»

Или пък тъй. . . някакъв прах
като раздразнително средство
за моя безсилен стомах,
останал от мама наследство?»

Учуден, едва не примрях,
умът ми се просто разтърси!
Най-сетне човек аз видях
за ядене средство да търси.

Днес всеки харизва, уви,
излишъка на апетита,
а тази мадама мълви,
че страда, защото е сита. . .

Скандал е това, господа,
за нашите гладни години,
симптом е това на беда
и напасти неизброими!

СНЕЖИНКИ

1

Жреци на непринуден смях
и синове на фукарлъка,
ний с песни и вино душим
стоглавата си черна мъка.

И в своя сив, но шумен път,
жадуваме днес, драга Васке,
чиновнически жалък щат
и гратис малко женски ласки.

А вечер блеснат ли край нас
печално бледи електрики,
ний клетва даваме тогаз
за странни подвизи велики.

Сред бран безумна до среднощ,
с тълпи от винени стакани,
завръщаме се у дома,
кажи-речи, полупияни.

Жреци на непритворен смях
и синове на фукарлъка,
ний в песни и вино душим
стоглавата си черна мъка.

II

Нима съм виновен бе, Маша,
че нашата обич умре?
Каква беше дружбата наша,
ей богу, ти знаеш добре.

Нас август събра ни двамина
с капризната своя ръка,
а тихата свежа градина
с любов ни тогаз приласка.

Септември е рожба обаче
и пратеник на есента
и ласките му са палачи
на сетните болни цветя.

А роза разцъфнала късно
бе нашата кратка любов,
затуй я септември откъсна
с печален надгробен наслов. . .

Нима съм виновен бе, Маша,
за толкова бързия край?
Ах, трябваше дружбата наша
да цъфне тогава през май!

III

Сигур, защото е зима,
вятър ме вей, Лорелай;
вятър в сърцето простенва,
вятър из джоба витай.

В своята скръб негасима
(вятър ме вей, Лорелай!),
чакам аз пролетно слънце
и красотата на май.

Вечер край шумни стакани
своята болка гася
в твоите погледи сини,
в твоята златна коса.

Винаги принц безпаричен,
все пак се смятам богат,
първо: защото те любя,
второ: понеже съм млад. . .

Сигур, защото е зима,
вятър ме вей, Лорелай;
вятър в сърцето бушува,
вихър из джоба витай!

ПИСМО ДО НЕЯ

Дете на първата гимназия
и втора градска част,
нима такива безобразия
способен съм да върша аз?

Надрънкали ти куп нелепости,
редица клевети,
че съм нападал други крепости,
и при това гърди с гърди.

Дете на първата гимназия,
недей ми се сърди
и нека твоята фантазия
пак ужаси да не гради.

Разправяли ти разни мичета
(ах, да ми паднат те!),
че с други някакви момичета
ме срещат вечер из «Леге».

Дете на първата гимназия,
това са клевети,
в Европа, Африка и Азия
едничка ми си ти.

И ако рядко, тъй понякога,
през тих вечерен час
целувам друга, знай, че всякога
за теб това го правя аз.

За мен в училище загази я,
това добре го знам —
дете на първата гимназия,
аз гледам отдиш да ти дам.

МАСКАРАДНИ КОНФЕТИ

Ha Stol

1

Ненадейно чародейна,
сред конфетен пъстър дъжд,
влезна ти и обич грейна
в погледа на всеки мъж.

В миг на пръсти завърте се
и сред шумната игра
шепот смътен се понесе
за примамващи бедра.

Кой ли с поглед не обгърна
твоя гъвкав, строен стан?
Кой след теб не се извърна
от възторг полупиян? . . .

Грაციозна, чародейна,
сред конфетен пъстър дъжд,
влезна ти и пламък грейна
в погледа на всеки мъж.

Пропиля се пак нощта
в многозвучен маскарад;
в странна, тежка пустота
тъне столичният град.

Гаснат янтарни звезди,
потопени в тиха скръб;
демон зъл над мене бди
и размахва кървав сръп.

Блед, замислен аз вървя
в сива някаква мъгла
и стократно те зова:
«Чародейнице, ела!»

От неведома тъга
(от мастика и коняк)
тъй пиан съм и сега
ето ме пред твоя праг.

Сам-самотен у зори
спрях пред тежките врати;
отвори ми, отвори,
приюти ме, приюти! . . .

. . . Гаснат янтарни звезди,
отминава си нощта,
стар стражар над мене бди
и се чуди с пръст в уста.

САМОТНИКА ДЪБ

Стоеше той снажен и строен
кат някой могъщ великан,
застанал самотен, спокоен,
изправил величествен стан.

През знойни дни тихо шумеше
край него златистата ръж,
в среднощ ураганът ревеше
и плискаше яростен дъжд.

Надвисват мъглите наесен,
в полята разстила се скръб —
със поглед далеко унесен,
простенва самотника дъб.

Листата безмълвно се ронят
по сухата жълта трева
и вихри вечерни се гонят,
нашепвайки смътни слова.

Минават редица години,
но дия от тях не личи.
Дъбът не умира, не гине —
все горд и самотен стърчи. . .

Но ето веднъж небесата
над него надвиснаха с гнев
и буря сърдита в полята
изви се с закана и рев.

В миг огнена мълния с трясък
прониза самотника стар,
попадаха клони сред блясък,
сред пламък страховтен и жар. . .

Изгряла смутена, зората
изтръпна в почуда и скръб —
разпръснат, прострян на земята,
лежеше самотника дъб.

ЕПИТАФИИ

(или слова надгробни
на водачи безподобни)

1. Народовластник Ал. Стамболийски

Любител на суетен шум,
почива той под тази пръст;
нищожен беше като ум,
но затова гигант на ръст.
Наместен на гърба селяшки,
той служеше като самар
на кождера народняшки
и цанковиста гешефтар.

2. Оръженосец Райко Радомирски

Прости му, Господи, прости!
недей от рая го лишава,
тъй както не лиши го ти
приживе от ума на крава.

3. Песнопоец Цанко Бакалов

«Музо, моя музо, музо по налъми,
всичко на земята пустота и сън е;
пустота в главата, глухота в душата —
шумна беше само тлъстата заплата.
Хората — студени, критиката — мерзка. . .
Музо, моя музо, музо министерска!»

4. Ал. Димитров

Средата хората създава,
а той бе между честни хора;
това ключара на затвора
чрез подпис даже потвърждава.

5. Теодор Теодоров Сервилний

Патриотизмът жертви иска,
а той бе честен патриот,
затуй в Париж с поклони низки
пожертвува един народ.

6. Маджаров

«Дедите ми, набивайки на кол
другарите на Левски и Раковски,
крепяха турският произвол
и своите дела търговски.

Аз, внук на своите деди,
водач на спекулантска банда,
крепях народните беди
и всяка алчна контрабанда.»

7. Д-р Данев из Силистра

Като престъпник той бе невменяем,
защото беше прост ратай,
отдал се от рождение под наем
на цезар Николай.

8. Св. Дух Генадиев

Излишни са тук комплименти
и без тях той пак е велик —
чрез светлата смърт на Викенти
и банката си «Атлантик».

По всичките линии девствен,
изпълнен със чест и любов,
той беше наследник божествен
на даскала си Стамболов.

Под сянката на Стамболийски
потриваше с радост ръце
и шепнеше му по комшийски
съвети от чисто сърце.

9. Андрея Ляпчев

Над малката могила кръст да не издигат!
Излишен е и глупав всеки кръст над нея!
Безименните черни кръстове му стигат
из пленнишките лагери покрай Егея.

10. Рамзес Чапрашиков

Съдбата него двойно надари:
ума му взе и даде му пари.
Без първото той стана дипломат,
чрез второ пък — меценат.

11. Васили Радославов

Над гроба му аз виждам забита тежка сопа —
посредством нея в гроба той цял народ изпрати,
а трябваше народа-таз сопа да докопа
и да зачисти всички подобни дипломати.

12. Златен Тончев

Пътниче, пътниче, ти не мисли,
че само тези са моите останки!
Влез във града ти и там изчисли
моите останки, наречени банки.

13. Кр. Пастухов

Сакън! Недей над гроба му плюва!
Заплювките са тук играчки —
той приживе покрит бе с храчки,
но пак не се свенеше от това!

14. Янко Сакъзов

...Ти затечи се по паважа,
влезни в двореца и кажи:
«Пред вашите врати на стража
издъхнал старий пес лежи!»

15. Венелин Ганев, Костурков
и въобще цялата радикалска
партийка

Що простенваш, майко, в горест тиха,
ронейки безспир сълзи на гръд?
Те не са умрели — мъртви се родиха,
та не могат даже да умрат!

ЩЕ СИ ПРИЗНАЕШ...

Ще си признаеш, куме Тричко,
така си е, и да не щеш! —
От ден на ден се вдига всичко,
ударил всеки на грабеж.

И мъчиш се, да ме прощаваш,
като добиче на оран,
а на думбазите продаваш
и труд, и пот за гологан.

Подписахме... и мир е божем,
а дяцата и след това
изгниват в плен, а ний не можем
от борч да дигнеме глава.

Изпратихме си ги тогива
да се сражават за народ,
а в тила паплач нечестива
изсмука кървавий ни пот.

Уж с нея Сандо ваш зае се,
от хвалене прегракна чак,
а вместо да я поизбеси —
стана ѝ сигурен ортак.

Ще си признаеш, куме Тричко,
така си е, и да не щеш! —
Все по-назле отива всичко,
ударил всеки на грабеж.

ИЗБОРЕН ПОЗИВ

Дайте капки валерианови,
идат изборните дни
и четците Добриянови
страх и трепет засени!

В градовете и паланките
«Дружна песен» екне пак...
Ще изтръпнат скоро банките
пред пробудения бедняк.

Угоените участници
на пладнешкия грабеж —
жълтокървавите властници —
ще покрие зимен скреж.

Мигар черната мизерия
с празни думи се гаси?
Мигар с жълта жандармерия
алчника ще се спаси?

Дайте капки валерианови,
идат изборните дни
и четците Добриянови
страх и трепет засени!

КЪМ ЕДНА ПРИЯТЕЛКА

Тази вечер пак ще минете
в многолюдний булевар
край глупците по витрините
на разгулний «Алказар»;
дето в блудкаво веселие
с жалък карнавален вид
дреме в скука и безделие
празен столичен елит.

Вечно скръбна и замислена,
вас навярно този път
сред тълпата многочислена
ще ви озари смехът.
И в витрините загледана,
вий ще минете край тях
все тъй скромна и приведена,
но сподавена от смях.

Знам, децата на прозявките
в жалката си суета
заслужават подигравките
и на вас, и на света,
но, приятелко пленителна,
аз бих молил и желал
сред усмивката презрителна
да проблесне и печал.

Съжалете тез забравени
от живота същества,
тези мумии поставени
в скинята на глупостта.
Затова — когато минете
тази вечер пак оттам,
за глупците по витрините
поплачете си, мадам.

ДЪЖД

Ясно, топло, а завчас
плъзнат облаци над нас,
притъмней нашир и длъж,
блесне, тресне. . . изведнъж
рукне неочакван дъжд.

Почне ли пък — то се знай,
няма свършек, няма край:
всичко пливне в кал и смрад,
сякаш мие своя врат
млад оранжев дипломат.

Скучно, тъжно, а в калта,
току виж, че за беда,
без покана и пардон,
прогърми край теб файтон
с някой нов и тлъст барон.

Поврага той да върви!
Но оглеждаш се, уви,
цял нашарил те със кал.
«Ех, прошепнеш си с печал,
виж, че станах радикал!»

Повъздъхнеш, тръгнеш пак,
а в припадащия мрак
ето ти, че като слеп
някой блъсне се у теб
войнствен, едър и свиреп.

Спреш в почуда, в ужас спреш
и пред себе си съзреш
жълт хусар на Димитров,
понатръскан и готов
пак за някой подвиг нов. . .

Скучно, тъжно, а нощта
мълком плъзва над града
и те кани с поглед благ
да натупаш в този мрак
някой грешен народняк.

ЖЪЛТО СЛОВО

Спокойни спете си, деца,
под сянката на моя грях!
Нали у вашите сърца
умряха ярките слънца,
нали заблуда в тях посях!

Деца, пророк стои пред вас,
събрат на жълтия Исус.
Чрез мен говори висша власт,
небесен пратеник съм аз,
аз — тлъстият оранжев туз.

Навред блестят като кристал
великите ми чудеса.
От военния арсенал
неземна мъдрост съм набрал
и златна пролетна роса.

Законите на мъдростта
отдавна знам ги наизуст:
в учкура вържеш ли властта,
хвърли от моста съвестта
и слушай втория Исус.

Деца, деца, с оранжев прах,
с легендата за нов живот,
умело вчера ви приспах,
а днес обирам си без страх
узрелий гешефтарски плод.

Нали съм първобрачен син
на златоносния съюз,
нали в Народний магазин
се крие смисълът един
на всеки земеделски туз?...

Деца, не гледайте назад!
Кръстете се, че сме на власт —
властта е висша благодат,
но в столичния шумен град,
прощавайте, не е за вас.

Златоуст оранжев туз.
Поради неграмотност подписал го:

Хр. Смирненски

ЛЯТО

Дни на огнени горещници
палят столичния град,
бягат всички тлъсти грешници
из курортите на хлад.

Там стозвучното веселие
смешен танец ще извий,
гастрономното безделие —
дверите си ще разкрий.

Колко блудкави романчета
лятото ще съчетай,
колко Мичета и Анчета
пошlostта ще увенчай.

Легнал в хладната бирария,
патриот опиянен
хубостите на България
ще прославя по цял ден,

а под снопите жътварите
ще привеждат морен стан,
за да пълнят пак хамбарите
на безделнишката сган...

Дни на огнени горещници
палят столичния град,
бягат угоени грешници
из курортите на хлад.

ТРИ СЕСТРИ

(НАРОДНА ПРИКАЗКА)

В «Търговска» рано у зори
разхождаха се три сестри —
те: Клеветата, Пошлостта,
наред със тях и Глупостта.
Безмълвна пустота навред
простряла беше мъртъв стан,
а само глухо от «Балкан»
часовникът прозвъни пет.
Вървяха в такт сестрите три;
зад Люлин месецът се скри,
а изток, в пурпурни зари,
със златен блясък се покри.
И ето първата тогаз
започна с тих, но ясен глас:
«Сестри, минават ден след ден,
светът се сменя, ражда, мре,
но в туй нестихващо море
безсмъртна съм и бодра аз,
самотница като нощта.
Аз поздрав слънчев не видях,
но името ми над света
разлива мрак и сипе прах.
Над всяка лилия прострах
аз сянката на своя плащ;
на всеки грях весталка бях,
на всяка подлост — верен паж.
За мене дом е отреден,
скован от срам, облечен с мрак,

през лято, зима, в нощ и ден
не влиза в него слънчев здрак.
Там бухал, червей, ахтопод
живеят в братска дружба с мен,
а върху лигавия под
килим от мухал е прострен
и над железните врата,
на черен мрамор начертан,
се мярка надпис Клевета.
И там със поглед замечтан.
аз пея, свиря на пиано в
безкрайни дни и часове
и моят замък се зове:
«Душицата на Добриянов».

Едва завършила речта
бе първата, и в миг уста
отвори втората сестра.
«Сестри рождени — почна тя, —
къде, кога, от кой и как
родена съм — не се разбра,
но аз живея, туй е факт.
Летят години, векове,
но моят образ все блести
и мойто име пак зове
безчислените редове
на помрачените тълпи.
Като среднощен призрак аз
летя с разпуснати коси
и моята истленина страст
над хорските сърца виси.
Кого от тъмните тълпи
след себе си не дигнах аз,

кого зовът ми не упи
с бездушната си тежка власт?
За мен е роден всеки кът
и всеки властник ми е брат;
свещеник, воин, дипломат
над мен с любов и грижа бдят.
Банкер ли зърнете на пир,
дружбаш ли срещнете в файтон —
при тях съм аз и с тях безспир
ликуваме сред общий стон.
В «Леге», «Търговска» и навред
вървя сред шумний маскарад
и честните в безчестний свет
с омраза П о ш л о с т ме зоват.

Замлъкна тя, след нея в миг
развърза третата език:
«Уви, съдбата мен, сестри,
с горчива участ нареди.
Бездомница аз дълго бях,
отритната от всеки праг,
навред ме срещаха със смях,
навред бях гостенин недраг.
Децата бягаха от мен,
а възрастните пък без свен
отричаха ме всеки ден.
И на кого ли по света
потребна бях аз — Г л у п о с т т а .
Но след нощта настава ден
и ето ме щастлива днес,
днес храм издигнат е за мен
и там посрещат ме със чест,

а моят чуден храм е
«Земледелско знаме». . .

В «Търговска» рано у зори
разхождаха се три сестри —
те: Клеветата, Пошlostта
наред със тях и Глупостта.

СЕДМИЧЕН ДИАЛОГИЧЕН РЕПОРТАЖ

— Добродушен и благат,
от престолния ни град
президента се отделя
и по лондонска повеля
с нов цилиндър, с моден фрак
тръгва във специален влак. . .

— Как, как, как?
Без джандари в Лондон чак?!
— Там в мъгливия Албион

ще го срещнат със поклон,
ще го надарят богато
с мъдрост, граници и злато
и помъкнал ги едвам,
ще потегли той насам,
мед и масло ще разлей. . .

— Брей, брей, брей,
мед и масло ще разлей!

— Демократ до демократ
сред престолния ни град,
блъснати от странен вятър,
у «Свободния театър»
се събират на конгрес —
хора с всепозната чест!

— Да, да, да!
Твърде честни господа!

— Бай Малинов — бодър шеф,
ще развали сънен кеф
и ще викне, ще възнее
моравите си идеи,
ще разправи, че у тех
за войната няма грех. . .

— Ех, ех, ех,
демократ да няма грех!

— Връбчо гледал, чел, разбрал
изборите и в печал,
тръшвайки се на кревата,
с гняв изрекъл клетва свята:
«В знак на траур и протест
махам подлостта от днес!»

— Не, не, не,
туй не може той поне!

— В края на своя живот
кряскал яростно в «Народ»
общоделските титани
и надувайки с закани
спуканата си тръба,
възвестяват те борба.

— Ба, ба, ба,
общоделец и борба!

— А отгоре на това,
офицерите едва
състезанья устройха
и от скръб се изнапиха
зер сред пустото поле
господ пак ги с дъжд обле!

— Ха, ха, ха,
той да им бере греха!

ВАЗОВИЯТ ЮБИЛЕЙ

Децата в празнични премени,
от острий хлад позачервени,
минават с песни ред след ред,
а от балкона, понадвесил
се тих и юбилейно весел,
празнува старият поет.

Рой ученички сочнобузи —
на млади дарби стари музи,
разливат нега и парфюм.
Вред от балконите съседни
се сплитат погледи победни
над празничния пътър друм.

Там от потока многоцветен
ме стрелва поглед мимолетен,
подобно падаща звезда,
и в тих копнеж да доживея
на втори поглед юбилея,
възторжен тръпна сред студа.

СКАНДАЛИ!

Посред напастите божи,
в дни на тягостна печал,
столицата ни не може
ден да мине без скандал.

Неугаснал в паметта ни
Военият арсенал —
с грак Дирекционни врани
възвестиха нов скандал.

Инкогнито се изнесе
със вагони кашкавал —
обществото се потресе
пред такъв велик скандал.

Бай Трошанов — (чест и слава!),
висш чиновник с висш морал,
в затвора се настанява
за рушвет и за скандал.

Прудкин чрез плесници вчера
мъдростта си начертал —
Добриянов потрепера
пред таз дързост и скандал.

В камарата Сатаната
сякаш рожбите си сбрал —
крясък, вой до небесата
и скандал подир скандал.

А на всичко туй край мене
улиците тънат в кал —
сякаш цял във тях разлен е
гражданския ни морал!

ЗЛОБОДНЕВКА

Емнал на гърба багажа,
прегърбен и белобрад,
бай Октомври по паважа
крачи скръбен и нерад.

Тъй замислен и нечален
заминава в дълъг път,
а по неговий лик бледен
странни знаци се четат.

Сякаш наскоро чиновник
той е бил в СГОП
и като добър пестовник,
всичко е делил надве.

Ала някой злобен влѣхва
тайната му разгадал,
та към затвора полѣхва
мирис благ на кашкавал.

А от Витоша се спуска
бай Ноември с весел вид,
сякаш чака го закуска
в «Батенберг» или «Елит».

ЗИМНА ВЕЧЕР

Вечерната черна тъга
с усмивка на шеметна полица
беззвучно пълзи по снега
на цветната спретната столица.

Сред матовосини лъчи
трептят електрики замислени
и волен и болен звучи
смехът на тълпите безчислени.

Пърфюмни вълни от жени
под вежди поглеждат витрините;
чрез тях красотата звъни
и страстният зов на годините.

И вие се сребърен дим,
беплътен и смътен кат спомена
на някой нерад пилигрим,
на някоя обич поломена.

AMOR OMNIA

Ех, тя — любовта, господа,
е твърде трагична шега!
Чрез нея ридай глупостта,
през нея се смеят рога.

А влюбен бе той до уши,
той — моят нещастен герой.
Побърка се или сгреши —
не знам, но ожени се той.

На днешния век дъщеря,
жена му, кат всички жени,
бе честна, разумна, добра
и честно му тя измени.

Случайно се върна веднъж
героят ми рано дома
и свари у спалнята мъж
при своята вярна жена.

Но влюбен бе той до уши,
затуй не направи скандал,
а мъдро и кротко реши:
«Да не бях се рано прибрал!»

Загадката тъй разгадал,
намерил у себе си грях,
той каза ѝ с тиха печал:
«Прости ме, задето видях!»

Добра бе жена му и тя
«Прощавам ти, каза, сега!»
Ех, тя — любовта, господа,
е твърде трагична шега.

НАШИТЕ ПАРТИИ

(ФОТОГРАФИИ ЧРЕЗ РЕНТГЕНОВИ ЛЪЧИ)

1. Земледелец

Не гледайте, че в «Алказар»
по масите в лентяйство дреме,
той си е земеделец стар
и сее чак от древно време,
да, винаги през летний зной
(о, земеделска орисия!)
на своята тераса той
отглежда жито у саксия.

2. Член на «народната» партия

Стоиш и гледаш го: лишен от свен,
на шията му седем бръчки;
при кладата народна всеки ден
натрупва и подпалва съчки.

Стоиш и гледаш го: влече шкембе,
убиец, а пък е свободен;
последний косъм тихичко скубе
от кървавия гръб народен.

И питаш се, издъно възмутен:
«Какво народно в него има,
когато всеки ден без капка свен
той залъка народен взима?»

Та затова народен е човек,
у него всичко е народно:
имотът, златото, креватът мек
и сетрето му даже модно.

ЗЛОБОДНЕВКА

Над престолния ни град
плъзва синкава мъгла
и разлива благодат
за амурните дела.

Колко смях и красота
сред вечерната мъгла!
С колко тайни любовта
спуска трепкащи крила!

Всеки дом и всеки кът
тъне в синкава мъгла.

Моя трепетна любов,
в странно гъстата мъгла
кат под брачен тих покров
с твърди стъпки ти ела.

И умирация ден
в бледомъртвата мъгла
нека бъде осветен.

ПОЛУНОЩНА СКУКА

Тук и тамо, там и тука
биквадратна скука.
В улиците блудкав шум
и ерзац парфюм,
в запустелите алеи
ни помен от феи.

Тук и тамо, там и тука
хладна зима чука,
свири в полунощний мрак
остър северняк;
ту отслабва, ту засилва
и със ледни пръсти милва
тук и тамо, там и тук
някой клет копук.

Там и тука, тук и тамо
глухи стъпки само
и нарязал се като казак,
сплита крак във крак
някой пеещ влюбен старец,
весел ючбунарец,
и прибира там и тук
някой твърд юмрук.

ЗЛОБОДНЕВКА

Зимни ветрове появат
над долини и поля
и донасят, и довяват
облаци, сняг и мъгла.

Екна вятър край Егея,
в Атинския пантеон,
Венизелоса отвее
на курорт чак в Албион.

Забушува вятър странен
къмто Врангела у Крим
и пристигна той неканен
в Цариград кат пилигрим.

Вихър пликове подгони
в ноемврийска ледна нош
и ръкописи порони
в алчно зиналия кош.

А на всичко туй у джоба
сви се вихърът със гнев
и отвее в своята злоба
сетния сиротен лев.

НЕ СТРЕЛЯЙ!

(Заглавието е от Йв. Зумер. Препечатването на заглавието е забранено.)

*Посвещава се на Зумер
и (сизвинение) на блондинката
с теменужените очи.*

В локала усмихват се шумни стакани
и смях непритворен наокол звучи;
над мене преплитат се погледи странни,
над мене празнуват две чудни очи.

Не стреляй, дете, тези погледи странни,
те ръсят и огън, и сребърен скреж,
целуват душата ми болки желани,
гнети ме безмълвен несбъднат копнеж.

О, странна, загадъчна, чужда и свята,
бъди ти далечна и хладна бъди
и моята скръб и мечта непозната
за тебе ще сплитат венци от звезди.

Не стреляй, дете, тези погледи странни,
не сплитай над мен теменужни лъчи,
уви, през смеха на звънящи стакани,
ридаят над мене тез чужди очи.

ЕЛЕГИЯ

Сред неугасващата горест
и ропота на шумний друм
аз търся твоя лек парфюм
и своята незначайна орис.

Но всичко днес е отлетело с
раздиплените ни лъжи:
над тебе сметката тежи,
над мен — скръбта на Венизелос.

И нямам златната утеха
на някой писар подмладен —
да чакам онзи светъл ден,
кога над бедната ми стреха

ще лъхне вятър благовонен
да ме целуне чрез вестта,
че съм спасен веч от смъртта
с кредита 50-милionen.

НА РАШЕЛ

Роден без дарби спекулантски,
с баща ти контра сме, Рашел,
и даже заем бих му взел,
уви, с усилия гигантски.

Посред ofertните аларми,
от мостри и числа превит,
напразно той с безстрастен вид
ме често пита: «Гешефт варми?»

Аз отминавам си печален
сред многоликите тълпи,
в които алчния смях ехти
ведно с плача им погребален.

И в тягостната си несрета
вред край престъпници вървя
и злъчно през зъби мълвя:
«Сапун, сапун, ах, и възета!»

ПИСМО

ЗЛОБОДНЕВКА

Но вий, госпожице, простете
за малко грубия ми тон
и в погледа ви да не свети
гневът на приставски пагон.

Уви, приятелко честита,
оранжевите са на власт
и етикеция с копита
разхожда се сега по нас.

А бих желал да съм любезен
като евреин в битпазар
и малко нещичко нетрезвен
да ви се обясня със жар.

Защото електрики бледи
разливат страни светлини
и вред празнувайки победи,
ухаят празнични жени.

Но странна болка ме задавя,
от черна горест съм убит;
уви, над мен не засява
пейсетмилионният кредит.

И моля се от небесата
да бликне малко чист коняк,
та своята болка непозната
да угася в среднощния мрак.

НОТАТА НА ЧИЧЕРИН

Към нотите ний нямаме охота
и пеем по народен глас,
а болшевиките изпратили са нота —
и чакат отговор от нас.

Дома да беше барем президента,
решил би всичко веднага,
но как ли сам да срещне комплимента
Народний магазин сега?

Наш Сандо пълномощно не остави
на Телефончето дори,
та празната хазна да се удави
в премъдрост, сделки и пари.

Той с влагата на лигата народна
днес иска да ни напои —
и натоварен с мисия господня,
въздушни замъци строи.

А, вярвам, знаете вий всяка лига
отде изтича и защо;
ах, за оранжевите лиги стига
внос-износ с 50 на сто. . .

ПРИКАЗКА ЗА КАЛТА

ЗЛОБОДНЕВКА

В рядка ючбунарска кал
връщам се полупиян;
дайте лодките насам,
аз ще стана адмирал.

Наредете се в нощта
като средноморски флот
и да пуснем в вихрен ход
своите лодки, господа!

Няма нас какво да спре.
В кал е целий град залян,
«Цар Симеон» е океан,
а пък «Пиротска» море.

Бързо ний ще полетим
върху бронзовата площ
и в замислената нощ
тихи думи ще меним.

А цигарите над нас
замечтано ще димят
и по морския ни път
ще проблясват час по час.

И когато зърнем ний
замък ярко озарен,
нека всеки подир мен
в замъка да се отбий.

В замъка ни, господа,
чисто виңо ще се лей
и кръчмарката ще пей
от любов и от тъга.

А когато сетний грош
тя от нази прибере,
пак по калното море
ще се пуснем в тъмна нощ.

И напразно с рев и яд,
с волска жила у ръка
ще ни плаши от брега
някой пристав — стар пират.

В безответната печал
флотата на бедний лорд
ще се носи с набег горд
по море от рядка кал.

КАМО ГРЯДЕШИ?

Камо грядеши ти, Исусе,
незнаен, странен и нерад?
Сърдечна болка ли покрусил
оранжевия дипломат,
та днес далеч от родна стреха
скитосва, търсейки утеха,
от друм на друм, от град на град?
Камо грядеши ти, Исусе?

Ех, знам какво са безотчетни
и хубостта на вагон-ли,
но кой ще може да пресметне
безчислените ти бели,
извършени със мъдрост редка
за триколюрната ни сметка,
макар че ти развесели
навред хайлайфните салони?

О, много парижанки тънки
учуди странний дипломат
чрез тайната на трите гънки
на своя мазен крепък врат
и колко гладки кавалери
с мустаците си разтрепери,
засуквайки ги на инат
на Клемансо и на Лойд Джорджа!

Но ти не спираш се, Исусе,
вървиш, вървиш и пак вървиш

и мъдрото ти слово чу се
из Лондон, Брюксел и Париж,
а ето вече и у Прага
пристигаш ти с усмивка блага
и на журфиксите мълвиш
оранжеви целебни притчи.

Златистокъдрите чехкини
разглеждат те с любов и страх
и в погледите ясныни
сияе непритворен смях,
но ти, учителю всеблаг,и,
от умствените си дисаги
измъкваш със велик размах
зелени интернационали.

Ала и в Прага над Исуса
ще спусне сукката крила
и героически през Бруса,
преследван от съдбата зла,
ще тръгне той, за да обходи
древнобиблейските народи
и над чукари и поля
ще хвърля семето дружбашко. . .

Камо грядеши ти, Исусе,
незнаен, странен и нерад?
Сърдечна болка ли покрусил
оранжевия дипломат,
та търси болничната стреха
да го приюти със утеха
в съседство с някой психопат?

Камо грядеши ти, Исусе?

ЗЛОБОДНЕВКА

На душа ми тегне горест,
странна болка ме души —
вечно с вечната си орис
без цигари и пари.

А можал бих да живея,
даже падам джентлемент
и умея да пиляя
със стотици всеки ден.

Бих обходил кабарета
и локали с бляскав вид,
дето моята несрета
гасне в дамския елит.

Ала мъртвите надежди
отминават в странен ред
и поглеждат ме под вежди
дълговете ми безчет.

Ах, да можеше в момента,
ах, да искаше сега
да довтаса президента
с два чувала на гърба.

И след тежките печали
да изтърси напoкон
малко чужди капитали,
дар богат от Албион.

Но души ме странна горест,
тежка болка ме мори —
вечно с вечната си орие,
вечно нито пет пари!

БЕДНЯШКИ ТОСТ НА БУРЖОАЗЕН ПИР

(Нова година.

В широк, разкошно мобилиран салон, край богата трапеза пируват кръг почтени буржоа. Внезапно вратата се отваря и суха, едроплещеста жена със зеленикав поглед и покъсано наметало застава пред масата и поздравлява пируващите. Всички я гледат вкаменени.)

Добър вечер, господа!
Ненадейно идвам аз.
Бях самичка из града
и помръзнала в студа,
зърнах светлина у вас.

Аз съм непозната вам,
вам — почтени буржоа,
ала всинца тук ви знам
и макар да ви е срам,
аз съм ваша дъщеря. . .

Виждам, всеки тук мълчи,
изненадан и смутен,
и в пианските очи
ужас, гняв и свян личи
и закана срещу мен!

Но, почтени господа,
всеки тук е мой баща
и не ще да е беда
да се срещнете сега
с дъщеря си — Бедността.

(С нервен жест тя дърпа стола изпод един пълничък рус господин, който се изтъркува на килима. Бедността сяда на неговия стол.)

Струва ми се, този жест
не е неизвестен тук,
даже смятам, че е чест,
от търговски интерес,
да катурнеш някой друг?...

Вий простете, че така
дойдох като странен гост,
вий сте с чаши у ръка,
мисля, бяхте на крака
и държеше някой тост.

Но прекъснатия тост
смятам да довърша аз,
аз — окъсаният гост,
и с език разбран и прост
ще приветствам топло вас.

— Я, честита светла нощ
и новогодишен пир;
сред стоцветния разкош
вий сте в пълната си мощ
и гуляете си в мир.

И не шепне съвестта,
че сте роби на греха,
чужда ви е мисълта,
че със хиляди в света
зарад вас са без стреха.

А стакан подир стакан
дигате и пийте вий,
ничий ум полупиян
не прозира, че налян
е с човешка кръв, уви!

Че на хиляди сърца
вий пирувате с кръвта,
че от бледите лица
на измъчени деца
сте отнели свежестта.

Че приютени в нощта
на всечасната си скръб,
милиони по света
тръпнат в студ и нищета
и угасват с поглед тъп!

Пийте вие, господа,
нека чашите звънят,
вий сте чужди за труда,
призраците на глада
не пресичат вашият път.

Но над вашият пир се вий
ужасът на сетен час,
а дванайсет вече бий
и в звъна зловец се крий
разгрома на вашта власт.

(С твърди, отмерени крачки тя излиза. Черното ѝ наметало събаря на пода няколко чаши. Стенният часовник бие 12.)

1921

НОВОГОДИШНА СМЯНА НА КАБИНЕТА

ЗЛОБОДНЕВКА

Сбра си старата багажа,
взе си сбогом с нас и с вас
и безшумно по паважа
тръгна в полунощен час.

Сянката ѝ прегърбена
бавно мярка се в нощта,
угнетена, наскърбена,
мълком цапа тя в калта.

Сякаш мъж ѝ бил полковник
снажен, важен, угоен
и по новия писмовник
в запаса е зачислен.

А в тъмата мразовита
Новата година веч
идва светла и честита,
срещайки ни с звънка реч.

По косите разпилени
греят огнени звезди
и в неведомо копнение
тръпнат сладостно гърди.

Подир нея пъстра свита
от надежди и мечти
като облак бял долита
и молитвички шепти.

А в ръцете белоснежни
старо вино в нов бинлик
и в просторите безбрежни
екне веселият вик. . .

Сбра си старата багажа,
взе си сбогом тя навред,
дъщеря ѝ по паважа
нов съставя кабинет.

БЪЛГАРСКИЯТ РАЙ

(НОВОГОДИШНА ПРИКАЗКА)

Дан, дан, дан!
Бий дванадесет «Балкан»
и понася се в нощта
тежкият протегнат звън,
и прокудил всеки сън,
поздравлява ни с вестта,
че пристига отдалеч —
от самите небеса —
новата година веч
и с незнайни чудеса,
с дарове и благодат,
влиза в столичния град.

В миг открийва се пред нас
с нови краски нов живот
и учудений народ
тръпне просто от екстаз
и сред хиляди очи
изненадата личи:
тук и там, отзад, отпред,
вляво, вдясно и навред
всичко по масло и мед,
всичко в ново облекло
и за всяко земно зло
цяр и начин се нашло.

Гледам: голата валута,
в модни гащички обута,

подръка с министър млад,
тръгнала е на парад,
а след нея, по-отзад,
и чиновническият щат
с нова връзка и бомбе,
пуснал тлъстичко шкембе,
идва, крачи подмладен,
поздравлявайки засмен.

А по улици — кристал —
нито капчица, от кал
и на всякое кюше
ти подават по шише
старо вино и коняк
и бадемов козунак,
молейки те при това:
«Ах, вземете, господа,
туй съвсем не е беда,
никак нас не ни е жал,
има в банките пари,
даже Гешев подари
за любимий си народ
целия почти имот.»

А министър Димитров,
от хуманност и любов,
по участъците вред
дал е строга заповед:
«Отсега, та занапред
никой пристав да не пий,
никой да не смей да бий,
няма пясъчни торби,
ни камшични веселби!»

Синодалният съвет
сложил бил на дневен ред
следния свещен въпрос:

«Може ли като Христос
всеки синодален мъж
в студ и вятър, в кал и дъжд
да върви без ропот бос?»

То се знае, тоз въпрос
в синодалния съвет
единодушно бил приет
и затуй сега навред
синовете на Христа
ходят боси из калта.

А в кафе «Континентал»
рошав кръг се е събрал
и, простете, господа,
вместо чаши със вода
тихо келнерът напет
на писателския свет
носи пасти, шварц и чай
и безплатно, то се знай.
Редом с тях и «Българан»
на гуляй е призован
и с молебствия безкрай
слави българския рай.

КОЛЕДНИ ДАРОВЕ

Гости стари,
коледари,
чакаме ви с тих копнеж;
на косите
ви са свити
бисерни венци от скреж.

Донесете,
украсете
трикоьорния ни флаг
и хазната
вместо с злато
с тънки листове варак.

В път далечен,
безконечен
скита президента сам,
вразумете
и върнете
ни го здрав и читав нам.

Пълна бъчва
не заръчва
никой днес за армаган,
но решете,
поднесете
някой пълничък стакан.

А през дните
мразовити
с ласки женски сгрейте нас;
и най-сетне
безмонетни
да не тръпнем всеки час.

С тези дари,
коледари,
чакаме ви с тих копнеж,
на косите
ви са свити
бисерни венци от скреж.

КОЛЕДНА ЕЛЕГИЯ

ЗЛОБОДНЕВКА

Ще премине като сън
Коледа и таз година,
светлият камбанен звън
из простори ще застине.

Зер се смятат чудеса
чаша вино и прасето,
че монетната роса
смръзнала е на небето.

А, простете, господа,
ний, макар и сиромаси,
врагове сме на глада
и на празните стомаси.

Мигар да се наядеш
до насита на вечеря,
ще остане пак копнеж
и далеч от нашта сфера?

А нима и този път
вино кръстено ще пием
и потръпващата плът
в старо рухо ще обвинем?

Ех, бай Коледа, прости!
По-добре ти прескочи ни
и по нази се вести
в по-разумните години.

ИДЕ!

Над Дунав пълновод
един комин дими;
загадъчно гърми
и свири параход.

От българския брег
камбаните звънят —
вестяват светъл път
на богочеловек.

На параходний борт
е жълтият Христос,
незнаен кат въпрос
и важен като лорд.

От север иде той —
пророк и дипломат,
обходил божи свят
със мисии безброй.

По примера велик
на първия Христос,
навсякъде бе бос
добрий му ученик.

Но той не беше прост
да ходи бос по лед —
той бродеше навред
в познанията бос: ; ;

И чакат го сега
апостоли наред
с усмивка и привет
да слезне на брега.

И щом се той вести,
ще гръмнат те за миг:
«Учителю велик,
какво направи ти?»

Премъдрий дипломат
над буйната река
ще махне със ръка
замислен и нерад.

И с тежкия си глас
ще каже: «Господа,
у мократа вода
направих дупка аз!»

Над Дунав пълновод
един комин дими;
загадъчно гърми
румънски параход.

ЮБИЛЕЙНО КВО ДА Е

Сред делничната суета,
сред мъка, скука, яд и скръб,
съзнал си длъжността света,
с усмивка вечна на уста,
стои той днес кат образ скъп.

А облаци и тъмнина
надвисаха над роден край;
блестящ в златиста светлина,
заменил слънце и луна,
стоя на поста си докрай.

И стиснал бича си в ръка,
със своя непритворен смях
сърцата млади приласка
и смаза в своите крака
лъжата на всекидневний грях.

В звъна на празничен стакан,
разперил своя страстен вик,
от чисти радости пиан,
следеше с поглед замечтан
той на живота пъстрий лик.

И не в едно сърце запали той
свещений поетичен плам,
откърми не един герой,
и всеки негов весел брой]
бе лъч в културния ни храм.

Години девет бе на пост
сред мрак, неволя и беда;
навсъде беше свиден гост,
за учен, прост, богат и бос
той беше утринна звезда.

И над кого ли се не смя
кат цар, макар и сиромаш?
Къде по нашата земя
не пръсна скучната тъма
и мозъчния тежък прах?

Сред делничната суета,
сред мъка, скука, яд и скръб,
съзнал си длъжността света,
с усмивка вечна на уста
стои той днес кат мощен дъб.

* * *

В януарска нощ студена
трима дяволи червени
странна мисъл облада.
И засмени, непознати,
се понесоха крилати
на разходка из града.

И видяха нещо свети
на министрите в съвета
и възпряха там тогаз.
Там разбраха, че кове се
план на тънки интереси
в глухия среднощен час.
И с загадъчна соната
те оплакаха съдбата
на оранжевата власт.

А за страх и изненада
те изпяха серенада
над Малиновий креват.
Пожелаха му да стане
и кормилото да хване
на държавний апарат,
ако трудно е наяве,
може туй да го направи
в своя вечен сън благат.

И възпреха за утеха
над бай Янковата стреха

с тиха песен и свирни
и попитаха го кротко
за добрата му разходка
из далечните страни.
Казаха му да подреме
в блян за миналото време —
златни министерски дни.

И пак минаха те трима
с вихъра на люта зима,
като странен хоровод.
Буйни, луди и чевръсти,
те смутиха старци тлъсти
в кафене «Свети Синод».

А завръщайки се вече,
те съзряха недалече
тлъст и грешен народняк,
с громки маршове вълшебни
и масажи най-целебни
стигнаха дома му чак.
И след кат му пожелаха
лека дейност на стомаха,
плъзнаха из черний мрак.

СТАМБОЛИЙСКИ СЕ ЗАВРЪЩА

(ПОЗОРИЩНА ИГРА)

Действащи лица:

Стамболийски
Хор на министрите
Свита от безгръбначни
Една погребална колесница
Две секретарки
Пълният състав на столичното градоначалство
Всички агенти на обществената безопасност
Петдесет и двама селски тузове
Мъже, жени, деца, часовникът на халите и Червеният дявол

Картина I

Гарата. Влакът и Стамболийски пухтят. Свитата си оправя фраките. Президентът спира пред почетната рота.

Стамболийски:

Виж, каква юначна чета!
Червендалести момчета!
И румънският народ юнак е!
Ама с тез аз бивам Таке.
Лойд Джордж много ги хареса:
«Що не взимаш, кай, Одеса?»
(Поздравлява войниците): Здравейте, юнаци!
Поздравлявам ви с празника!

Войниците:

Покорно благодарим, господин... господин м-ре!

Стамболийски (към безгръбначните):

Господа, почтени и избрани,
бият ли черковните камбани?

Хор от безгръбначни:

Не са започнали да бият още.

Червеният дявол:

Ще забият и за погребение време до-ще!

Хор от безграбначни:

Господине президенте,
без лъжа и комплименти,
вий сте най-голям мъдрец,
но забравихме венец.

Извинете
и простете!

Червеният дявол:

Какъв венец ще му положа аз
на него и на неговата власт!

Един от безгръбначните (към коле-
гите си):

Дявол да го вземе, господа,
сещам нещо твърдо у гърба —
леле, ако ми стои гръбнака!
Президентът реч от мене чака.

Втори безгръбначен:

Що ме карат да се смея?

Нали ги оставихме в музея!

Един от министрите (към президента):

Народът тръпне във екстаз
и чака вас.

Стамболийски:

Да почакаат два-три часа тези хора!
Аз съм чакал три години у затвора!

Химн на безгръбначните:

Военни, цивилни
с погледи умилни
срещат ви днес!

Вий сте на земята,

даже на хазната

благодат и чест.

Петдесет и два селски туза!

Няма нийде други
с толкова заслуги,
воля, ум и мощ!
Той ще ни изпрати
всичка дипломати
още тази нощ.

Стамболийски:

Аз казвам стига веч
аз ще държа вам реч:

(Оправя си връзката.) Аз! (Обръща се надясно.)
Аз (прави кръгом и гледа наляво). Аз!

Един от безгръбначните:

Това е реч велика!
Оратор туй се вика!

Втор от безгръбначните:

Какви слова и мъдрост странна!
Мен от наслада эле ми стана!

(Всички ръкопляскаат.)

Картина II

«Мария Луиза». Народен шпалир. В средата бяга едно подпла-
шено псе. Един конен стражар го гони с камшик. Кучето бяга
към халите. Откъм халите се чува: «Иде! Иде! Де го бе! Ето
къде тича пред конния стражар.»

Едно перо от шапката на Омар-
чевски към друго перо:

Ще трябват буйни акламации:
турете живи декорации.

Второто перо литва към джамията и води дълга редица прогим-
назисти и учащи се в основните училища.

Първото перо:

Така! Наред! От две страни!
Вниманъето им обърни,
щом мине автомобилът край тях,
да няма смях!
Да викат всичките ура!
Нали разбра?

Второто перо:

Да!

Една бабичка:

Исус кога влезнал в Йерусалим,
навсяде било цветя и килим,
а той бил яхнал на магаре!

Друга бабичка:

Защо му е магаре на нашия Христос,
когато се е яхнал върху народа прост.

Часовникът от халите:

Дан, дан, дан —
иде мъж богоизбран!

Един от зрителите:

Гледай, гледай ти! Часовникът върви
и даже нещо странно той мълви,
а никога в нормално време той не бие!

Друг от зрителите:

Да, ненормални работи ще видим ние!
(Кръсти се.)

I стражар:

А ти мастика пи или коняк?

II стражар:

Мастика пак, а за коняк,
ей богу, имах аз голям мерак!

I стражар:

Брей! Процеса! Иде!

II стражар:

Да, началото се види!

Откъм «Шарен мост» се задава процесията. Авангард от конни стражари. След тях два кордона пеши полицаи, подир кордоните кордон детективи. Подир кордоните на детективите кордон от пристави, а след него 52 туза със зелени знамена и в средата Исус.

Хор на тузове:

Пейте, земледелци,
ние сме на власт —
всички са под нас!

Стамболийски:

А пък аз над вас!

М-р Омарчевски (маха шапката):

Многохилядно ура!
Ураа!

Зрителите се смеят.

Омарчевски: Бе викайте ура!

Стамболийски:

И таз добра!

Нима тук всичките са онемели?

Един безгръбначен:

Съвсем не, от възторг са окаменели!

Стамболийски (пее парчета от «Жрицата на огъня»):

Аз съм Раджа,
балкански дипломат премъдър!

Двете секретарки:

Ние уж сме секретарки,
а за нас пък няма арки!

Шествието тръгва към двореца. Един пристав припка и разпо-
режда: «Барем стражарите да викат ура! Цивилните стражари!»

Операторът на «Модерния театър»:
Пратили ме да правя сал масраф!
Къде от туй по-хубав кинематограф?

Една погребална процесия се задава по бул. «Дондуков» и пресича пътя на Стамболийски.

Стамболийски:

Нима и мъртвите се сещат
за мен, та ме посрещат?

Червеният дявол:

Туй е твърде важно, Александре!
Тържественый ти път
пресича смърт!

ПРОСТИ МУ, ГОСПОДИ!

Наистина, това бе истина,
а не кошмарен панаир;
калта старателно почистена
и нареден почтен шпалир.

И цяла иронична София
стълпила се от две страни
да чуе чудна философия
на два по-чудните ни дни.

Не беше второто пришествие,
макар че идеше Христос —
това бе погребално шествие
и тържество на мозък прост.

Калпаци до очи нахлузени,
стражарски винен аромат,
макар и мъничко сконфузено,
все пак устрои се парад.

А в манастирско целомъдрие,
между децата сам дете,
Христос усмива се с усърдие
и сто и първа реч чете.

Изправил се с коси разрошени
на министерския балкон,
разправя как били потрошени
за смях милион подир милион.

А бронзовият цар заглежда се,
еломен от тигостни мечти,
и полугласно той нарежда си:
«Прости му, господи, прости!»

СНЕЖНА ПЕСЕН

С колко нежност и разкош
зимата ни приласка —
колко странно тази нощ
тръпне твоята ръка!

В тайнствения полумрак
шепне огнелика страст
и гирлянди девствен сняг
свеждат вейките над нас.

През капризна топлота
звънко твойт смях звучи
и усмихва се мечта
в теменужните очи.

А снежинките летят —
в тебе влюбени и те,
и целувайки те, мрат
в мраморното деколте.

И далеч, далеч градът
тъне в сребърни петна;
странно сплитат се, трептят
цветни ленти светлина.

Там е празнично сега,
тътнат шумните тълпи;
в блян по нечия снага
златен блясък се топи.

Но аз двойно съм богат
в тези трепетни нощи;
аз съм още толкова млад,
толкова хубава си ти!

И напразно тук сега
някой черен дух шепти:
«Плъзгаво е по снега
в тези нощни самоти!»

Ах, над нашите глави
смешна истина звъни:
плъзнали сме се, уви,
още в ранни младини!

СИЛНО СЛАБОСИЛИЕ

На широките е тясно,
вижда се и без очи,
и сред лаенето бясно
смешна нота днес звучи.
С илюстрирани афиши
пак зъби показват те,
силни думи в тях се пишат,
а пък слабост се чете.

Цензурата се засилва;
с лепкавия си език
пак колоните тя милва
и надава грозен вик;
ала в белите полета
мъжделее черен знак:
слабосилен кабинета
крета към гробовен праг.

В буржоазните газети
комунизмът крах търпи —
Киев ето пак зает е
от разбунени тълпи,
а преведено туй значи
силна им е слабостта,
че с широки крачки крачи
комунизмът по света.

Но аз двойно съм богат
в тези трепетни нощи;
аз съм още толкоз млад,
толкоз хубава си ти!

И напразно тук сега
някой черен дух шепти:
«Плъзгаво е по снега
в тези нощни самоти!»

Ах, над нашите главни
смешна истина звъни:
плъзнали сме се, уви,
още в ранни младини!

СИЛНО СЛАБОСИЛИЕ

На широките е тясно,
вижда се и без очи,
и сред лаенето бясно
смешна нота днес звучи.
С илюстрирани афиши
пак зъби показват те,
силни думи в тях се пишат,
а пък слабост се чете.

Цензурата се засилва;
с лепкавия си език
пак колоните тя милва
и надава грозен вик;
ала в белите полета
мъжделее черен знак:
слабосилен кабинета
крета към гробовен праг.

В буржоазните газети
комунизмът крах търпи —
Киев ето пак зает е
от разбунени тълпи,
а преведено туй значи
силна им е слабостта,
че с широки крачки крачи
комунизмът по света.

ДОБЪР ВЕЧЕР!

Добър вечер, малка Катя,
и прости ме, извини —
чух сребристо да звъни
твоят весел смях в тълпата.

Аз бях шеметно залутан
в празничната суета
и гнетеше ме скръбта
в своя пристъп поминутен.

И сред цветните измами
тежко бе ми, сякаш днес
трийсетхиляден конгрес
заседава на гърба ми.

А пък тебе ти е леко
(ех, вий леките деца!)
и над хиляди сърца
ръсиш привет издалеко.

Но чаровна кат Далила,
озарена от любов,
може би съпътник нов
днес не си ти приютила?

О, тогаз през горест зимна
нека погребем студа
и вседневната беда —
с малка приказка интимна...

Добър вечер, свидна Катя,
и прости ме, извини —
чух сребристо да звъни
твоят весел смях в тълпата.

ЦЪРКОВНИЯТ СЪБОР

(Древнобиблейска пантомима, с магически фенери, развенчани венценосци и съвременни фокусници.)

Действащи лица:

- 1) Тези, които цял живот бездействуват (осем митрополити)
- 2) Разпятието на Исус Назаретянина
- 3) Влѣхви в свещени одежди
- 4) Влѣхви в цивилни одежания
- 5) Един Червен дух
- 6) Черковен хор
- 7) Цензурата
- 8) Хоругви, икони, свещи, зрители и пр.

Сцената представлява черковно помещение, непризнаващо жилищната криза. Феерично осветление.

Хорът:

Благослови ги, отче наш небесни,
и озари ги с дух свети.
И мъдростта им нека блесне
сред непрогледни тъмноти.
Алилуйя, Алилуйя!

Методий Старозагорски:

Во имя Отца и Сина
и Светаго Духа
събраха се мнозина
за този, що духа!

Хорът:

Во имя Отца и Сина
и Светаго Духа

изстина, застина
в мъдростта му суха.

Методий:

Боголюбиви и боговъзлюбени
архирей и богоизбрани иереи,
синодалната грамота
аз ще прочета:
приковете си ушите
в моите уста.

Неофит Видински:

Алилуйя, алилуйя,
мъдростта паството ще чуе!

Методий:

Благодат на вас, деца,
от Бога Отца
и от сина его Христа!

(Вадн синодалната грамота и с разчувствен вид и насълзени очи почва да чете):

Светият синод на православната църква благодари
богу, че българските църковни избраници днес наново
се събират, за да видят нуждите на църквата и народа.
Светият синод като истински пълномощник на Спаси-
теля...

(Спасителят от сребърното разпятие се гърчи.)

Методий (продължава):

...бащински ще се грижи за неговите малки братя...

Спасителят от кръста:

Ако да не бях на кръста,
бих хванал шията ти тлъста...
Лицемерье туй е!

Черковният хор:

Алилуйя!...

Методий (*довършва грамотата*):

Възлюблени избраници, предстои ни плодотворна и важна работа! Ще трябва да се отворят очите на народа да тръгне по истинския път на Христа.

Христос от кръста:

И без да казвате, със тази грамота народа пратихте вий на Голгота!

Неофит Видински (*пъцикайки, почва речта си*):
Да бъде волята господня!

Хорът:

...Над кухнята синодна!

Неофит:

Велик е, казвам аз, днешният ден
и за странни чудеса е отреден.

Един Червен дух:

За чудеса едва ли,
защото сте преяли!
Едва ли е шега,
за чудо някой мъж
две баници сега
да смъкне наведнъж!
А чудесата ви са все такива
и само вас за тях ви бива!

Неофит (*се оглежда*):

Някой шепне отстрана!
Кой е този сатана?

Червеният дух:

При толкова дяволи черни,
събрани в този ден,
защо да не смей да се мерне
и някой червен?

Всички свещени влъхви:

Анатема! Анатема!

Дяволи да нема!

Изкусители народни!

Червеният дух:

Никой дявол няма да остане,
щом излязат всички тук събрани!

Цензурата:

Духове аз не признавам,
долу и духа, и мисълта!
И съвсем не позволявам
спор за черквата света!

(Спуска завесата.)

Следва второто действие — в Народното събрание.

ПОД ЧЕРНИ РЕСНИЦИ

«Кажете ми, ледено сърце!»

Под черни ресници трепти
звездата на огнен копнеж,
а все тъй безмълвна си ти
и ръсиш усмивки от скреж.

И дните минават над нас
бездомни кат сини мъгли
и стене сподавена страст
под хладни гранитни скали.

А празник ще бъде и ти
ще тръпнеш под сватбен венец
и там за последно прости
ще дойде смутен чужденец.

Аз — бледен, студен истукан,
ти — властна над шеметен зов:
ще звъннем стакан о стакан
за нашата светла любов.

И няма нас дух непризван
от светлия миг да лиши:
в смеха на празнуващ стакан
ще плачат две болни души.

ОБНОВЛЕНИЕТО НА БЪЛГАРИЯ

България за да се обнови,
необходим е мозък бистър,
затуй не давам я за сто глави
главата на един министър.

А някога е щедър Саваот
и за задача той си туря
да свърже мозъка на цял народ
на някой свой пророк в учкура.

И ето на конгрес безброй глави
творят обнова и култура,
а там, къде не трябвало, уви,
отзаран се разпрал учкура.

ВЕСТНИК «ДЕН»

Тъмна рожба на нощта,
в бухалски гнезда роден,
ето плесна сред калта
доблестният вестник «Ден».

Жълта твар със две глави:
народняк и прогресист,
вестник «Ден» весден мълви
мъдростта на дух нечист.

В жалка свита от лъжи,
с тиха есенна печал
старият лихвар тъжи
за умрелия морал.

Колко мила доброта
се чете на всеки ред,
колко ум и чистота
и съветчета безчет!

Тъмна рожба на нощта,
в бухалски гнезда роден,
ето плесна сред калта
доблестният вестник «Ден».

КОНГРЕСНИ РЕШЕНИЯ

За столицата беше чест
в прегръдките си грешни
дванайсетхиляден конгрес
смирено да посрещне.

А сътворихме в тоз конгрес
най-мъдрите закони;
живота ще редим от днес
по следните шаблони:

от партизанство таз страна
едва се не разкапа,
ще има партия една —
оранжевата капа.

За спекулантите в града
въже да се запази,
но дайте пълна свобода
на селските думбази!

Престолният ни хубав град
не бихте го познали;
аман от кражби и разврат!
Содом да се запали!

Да няма вече произвол
при даване на служба! —
За ценз ще служи протокол
на всяка наша дружба.

ЗАМРЪЗНАЛА ПРОЛЕТ

Пролетта безпричинно притули се
сред снега на далечни гори
и в безлюдните столични улици
разбунтувал се вихър цари.

А с вида на египетска мумия
отминава смразен минувач
и зоват ни към грях и безумия
и студът, и вечерният здрач.

Но с кокичета снежни закичена,
ти си пак без другар и покров;
и по цяла нощ нявга обичана,
днес се молиш за капка любов!

А си толкоз красива и спретната,
съчетала смеха и скрътта!
Но умира безпомощно сетната
безответна усмивка в нощта. . .

Пролетта безпричинно забави се
и градът е от студ вкаменен,
а забравен от лани, красавице,
грей в сърцето ти пролетен ден.

ХРИСТО СМИРНЕНСКИ ЮНКЕР — 1917

Безименните Души

Където на покаяние делително грех
Дето властвуват Ужас и Глад,
Дето със змиини сити по Хекуба —
Непрестанно се раждат, промисват и мислят
Безименните на ада души.

Милоти души класовата, погуби
се разнижват на свещта роса
И улавят безименна в черните скити
се вълнуват тани и вихрунети цети,
Кипотели с братска съюза.

Но целата ни никога наври надседни,
Но погрешкой с печалени мисли
Тие безименно отдръпват завесите мисли
На забравата сина и скриват и бедни
Отликуват навеси в погуби.

Како мисли карам безименни и дредни,
Те жадуват трепер и мисли
И когато всевластната смърт и изведи,
Напастта им не осироти, сиротни в мисли,
Сред ситините мисли в мисли.

А запитам и тези души петролни,
„Сред жителската мисли в мисли
Вий какво сте? Но в мисли скриват,
— Отговарят чрез своите мисли в мисли:
„Светилина! Светилина! Светилина!“

Х. Х. Х.

ХРИСТО СМИРНЕНСКИ С ЮНКЕРИ — 1917

ДЕЦАТА

Кат змей непобедим
извива дълъг влак
и сплита в черен флаг
искри и тежък дим.

Над пустото поле
надвисва самота
и врани на ята
отмерят там криле.

С помръзнали лица,
в разкаляния път,
към влака с вик търчат
рой дрипави деца.

Но тренът все лети,
далече устремен,
и в гаснещия ден
проблясва и треши.

И всеки ден така
пламтящ и чужд лети
и в сънни пустоти
те махат му с ръка.

Те пращат му привет
с възторжени очи
и гледат как хвърчи
живота все напред.

А в пустото поле
пристъпя вечерта
и враи на ята
отмерят там криле.

БАБА МАРТА

Аз не зная що и как,
но с червено-бели ленти
баба Марта иде пак
и се кланя с комплименти.

От незнаен дълъг път
уморена тя се спира
и намира тук, в градът,
едномесечна квартира.

Котките от цял квартал
възвестиха празник шумен
и извиха карнавал
в порив страстен и безумен.

А проблясва слънчев зрак
сред сърцата помразени
и раздиплят пъстър флаг
улиците подмладени.

Колко златна светлина
и предпролетна прохлада!
Всяка хубава жена
блика свежест и отрада!

Ах, през тези светли дни
нека бъдем християни
и любов да прозвъни
над душите замечтани!

Ето Марта с нова мощ
припка цяла в светли ленти,
ах, ура, напред, на нож,
ученици и студенти!

ДОЛУ МАСКИТЕ!

В многоликите тълпи
на празнуващия град
всяка привечер кипи
пъстроцветен маскарад.
И възпламналата плът
с маската на вечен грим
призовава в странен път
всеки девствен пилигрим.

А е странен карнавал
уличният цветен сън;
безмонетната печал
сплита се със чужди звън.
И един ли влюбен брат,
с своя блян неотразим,
дебне дева светла кат
приказка на братя Грим? . . .

Но минават в свиден шум
вред маскирани жени
и гнети ги лек парфюм
в своите шеметни вълни,
а в конфетен цветен дъжд
молят хиляди сърца:
«Нека маски са веднъж
истинските ви лица!»

ПОСТИ

Християнин съм смирен и прост
и постил съм през цял живот,
но, бога ми, на тоз народ
се втръсна, братко мой, от пост.

Книжевната ни кухня днес
е пълна с постни варива —
и ето заради това
клиентов нет, нет интерес!

В Народния театър, на,
от толкоз време глад и пост:
готвачите по тоз въпрос
повдигат само рамена.

У блажний нявга парламент
речта е суха като боб,
нарядко само някой шоп
ще поизблее за момент.

И в пости крета ден след ден,
а всеки кряска отстрана:
«Бре, дайте по-добра храна!
Народът ни е изтощен!»

А иска ти се, брат, уви,
да грабнеш сопата и пръв
да пуснеш тук-там малко кръв
от тези, постните глави.

ЛОРЕЛАЙ

Сякаш хиляди огнени преси
ме обгарят, притискат, гнетят:
на челото ми хладни компреси,
от хинина ушите пицят.

А случайна, капризна, засмяна,
под прозореца спря Лорелай —
като мъдра рецепта желана,
златокъдра кат капчица чай.

И възкръсна пак приказка свята
с аромата на пролетна нощ,
приютила мечта непозната
под крилата на звезден разкош.

И през тънките бели завеси
в миг разле се усмивка-корал,
сякаш слънчево минало спре се
и отнесе и гнет, и печал.

Тя бе миг и шега мимолетна,
седмоцветна небесна дъга,
но умря кат мечта безответна
в непросветна и тиха тъга.

И за сбогом през тънки завеси
пак нашепна ми погледа син:
«На сърцето студени компреси,
а в устата таблетка хинин!»

КРОНЩАД.

У т р о:

С. радио чак от Камчатка
имаме следните вести:
след незначителна схватка
огъня Кронщад премести
чак към Урал и Москва,
а без борба след това,
в пламък и кърви облета,
Красная Горка бе взета.

Д н е в н и к:

Красная Горка обстреля
твърдата Кронщадска крепост.
Петроград падна в неделя,
в събота с дива свирепост
взел го пак Троцки и там
всичко е в ужас и плам.
Според японската преса
бунт бил избухнал в Одеса.

У т р о:

От бюлетина вечерен
вижда се, че във Одеса
няма бунт, даже Чичерин
казал: «Без всяка намеса
на болшевишка войска
Кронщад у наша ръка
в най-скоро време ще бъде,
другаде — мирно навсъде.»

Д н е в н и к:

Цяла Русия е в пламък,
рухна славянският колос,
сринат е Кремлинският замък,
Ленин на северний полюс
вчера избягал от срам.
Троцки, оставайки сам,
хукнал с камцион към Бухара,
а Луначарски в Сахара.

У т р о:

Всичко е тихо и мирно.
Кронщад безшумно днес падна.

Д н е в н и к:

Кронщад държи се безспирно.
Цяло Съветско е гладно.

У т р о

Кронщад е паднал без слава.

Д н е в н и к:

Кронщад ни пада, ни става.

Д н е в н и к и У т р о:

В сметка на публика жадна
падна печалба грамадна.

ТРУДОВАТА ПОВИННОСТ НА УЧЕНИЧКИТЕ

— Накъде, госпожице, така
с тази прелестна и шарена забрадка,
с влакнести цървулки на крака и в ръка
с тази тънка тенекиена лопатка?

— Нищо по света не става без причини, господине!
Изпълнявам длъжност гражданска и свята —
днеска, драги, си отбивам трудовата!

— Браво, браво! Прелест! Ето нà:
гледка редка, мъдра, мила, па и сладка!
Ами пясък колко ли зърна настрана
хвърляте вий с тази мъничка лопатка?

— Може точно вие да ги преброите, щом стоите
тъй без работа и в своята леност странна
тук застанали сте още отзарана!

— Извинете, извинете, аз
от труда, госпожице, хич се не плаша!
Даже съм готов с любов и страст в същия час
мъжки да помогна в работата ваша.

— Ето ви копачката тогаз! Вземете, работете!
— А не може ли на млечната ви шия
трудова си повинност да отбия?

ВНУЦИТЕ НА АХИЛЕСА

Класическата ви фантазия
в Балканите не се побра,
потрябвах и в Мала Азия
културни елински ребра.

Затуй Кемал паша калеса ви
с фурми и афион в ръка,
о, славни внуци Ахилесови,
с невидимите си крака!

Но между нас, по-тихо казано,
изглежда, че по навик стар
пак афион ви е намазано
при Афион Карахисар.

И припкате да се очистите
там при егейските води,
след вас пък припкат кемалистите —
дваж по-усърдни отпреди.

И както вихрено се движите,
уви, замисля се човек
дали не ще се вий погрижите
да спрете чак на онзи брег?

Но стигнете ли вече в Атина,
спокойно в древний пантеон
фантазията си разклатена
вий окачете на пирон.

ЧОВЕКЪТ, КОЙТО ПЛЮВА

Голтак последен бе преди,
а днес е крезовски богат;
навред в престолния ни град
успява той да се вреди.

И всичко му върви наред
из българския честен край:
и всеки спекулантин знай
кантората му за рушвет.

Забързан, важен, изпотен —
на всяка крачка все и той;
шест педи точно е на бой,
а шест пъти печели в ден.

Скимти и плюва, и търчи.
У всеки важен кабинет
минутно и добре приет,
той сяда и върти очи.

И плюва. Плюва всеки миг!
Разпален и невъзмутим,
изпуска той кълба от дим
и плюва пак с спокоен лик.

Загледаш го как плюва вред,
престъпник, а пък е на чест,
но мислиш, с пълно право днес
той би заплювал целий свет.

Той знае себе си, затуй
и плюва яростно весден:
ах, той е просто възмутен,
че няма кой да го заплюй!

МАЙ

Вий тръгнете из града,
разнесете блага вест —
телеграма има днес
твърде важна, господа!

Да, да, да —
твърде важна, господа!

Българският славен край
няма дългове безчет —
лигата народна вред
опрощава ги от май.

Май, май, май!
Май е днеска, то се знай!

Само туй да е поне!
Ами идва в «Българан»
важен мъж богоизбран,
със цилиндър и пенсне.

Не, не, не —
мисля нямаше пенсне.

Той усмихва се, сияй
и продумва с тежък глас:
«Цензурата вдигам аз,
нека таз страна е рай!»

Май, май, май —
у Българийката рай!

Трогнат просто от света,
гледам вред живот кипи,
а сред шумните тълпи
иде, мярка се и тя,

тя, тя, тя —
прелестна като мечта!

Тя пристъпя и ухай
с нежен пролетен парфюм,
аз пък мисля си наум:
«Днес оженил бих се май!»

Май, май, май —
май е днеска, то се знай!

И ТЕ СА ТОЛКОВА!

Конгресът ни днес заседава
за трети ден във «Ренесанс»,
отвън общоделец въздиша,
изпаднал в мистически транс.

И в спомен за приставски шпори
изглежда минаващ стражар
и в мътния поглед печално
трепти детективският жар. . .

Конгресът ни свършва, излизат
навън делегатите с глъч,
широкият гледа и тръпне —
душата му гърчи се в злъч.

Броящ делегатите точно,
той все пак с усмивка мълви:
«Ний имаме толкова члена,
и ний не сме малко, уви!»

КОМИСИЯ ПО РЕПАРАЦИИТЕ

[Писмо до Жанет,
в алеята на въздишките

Залюбен във твоята грация —
достоеен претекст за война,
обявих аз мобилизация
и буйно развях знамена.

А ти беше чудна симфония
с това деколтенце-каре,
а ти бе за мен Македония
и излаз на Бяло море.

Пребродих за тебе Албания,
в горичките стръвно се бих
и моите светли желания
събраха се в траурен стих.

Че в толкоз години мъчителни
ти властно над мен надделе —
откриха очите пленителни
в сърцето ми «Добро поле».

След кратка версайлска история,
край мене се буря изви —
не помня в каква територия
мира аз подписах, уви!

Днес шепне баща ти: «Вземи си я!» —
набръква с закана лице,
а ти — страховита комисия,
пристъпаш към мойто сърце.

БЪЛГАРСКАТА ТЕМИДА

Не бойте се от атентатите
и не скърбете за кръвта;
тук имат дума магистратите —
жреци на правдата светя.

— — — — —
— — — — —
— — — — —
— — — — —

Та, боже мой, нима не храните
вий вяра в нашия закон?

— — — — —
— — — — —

Но нека прекратим дебатите
по този чужд за нас въпрос,
друг се разправя с атентатите —
Темида е на своя пост.

Съмненията са прибързани,
ще бъде всичко налице:

— — — — —
— — — — —

ЛЯТО

Горещо. . . ужасно горещо, като че ли
стотици комисии са се проточили
от Лондон, Париж и от Рим.

И сякаш спиртосани в тези горещници,
пак старчески крачим ний младите грешници
и след деколтетата бдим.

А вечер с душа от вино зачарована,
из кръчмите славиме Григ и Бетховена
сред синкави облаци дим.

И след полунощ по печална традиция
прибира ни милата честна полиция
в участъка да си доспим.

БРОИ СЕ ДО ТРИ!

Такъв обичай е приет
и днеска той навред цари:
кажи-речи, по целий свет
брои се винаги до три.

В детинството си още чух,
че над поля, реки, гори
са бог, Исус и св. Дух —
лъжа еднаква, басни — три.

В казармата като войник
на плаца зъзних от зори
и слушах там тържествен вик:
«Едно, две, три! Едно, две, три!»

В села, градища всеки час
триглава хидра ни мори:
духовник, воен и думбаз —
и тук броено пак до три.

Беднякът гол и необут,
невиждал повече пари,
сред своя непосилен труд
е свикнал да брои до три.

Против кръвника-капитал
пожара трети път гори:
да, тоз интернационал
краси го важна цифра 3.

А ето виждаме ний днес
от тройките артък дори:
в Москва е третия конгрес,
това е вече тройно три!

Не знам що мислят у Москва,
не знам какво се там крои;
аз знам и вярвам у това:
и робът ще брои до три!

Нещастна — — рожба,
ти властно се шириш навред
и твоята форма пробожда
сърцето на всеки естет.

С наредба една правописна
саката се ти появи

— — — — —
— — — — —

Трикрака разкривена буква,
ни риба, ни пиле, ни рак,

— — — — —
— — — — —

Ти цяла си куки и котви,
ти бременна сякаш че си,
а топло место си приготви
и твоят вид всичко краси.

Загледан в тез куки свирепи,
аз шепна без милост и грех:

— — — — —
— — — — —

На една приятелка

— Очите спят, ушите спят, душата спи —
това е вече сън на куб!
Мадам, мадам, какво ви ослепи
сред Военния клуб?

Мадам, мадам, там свирят, чуйте, Григ
и още светло е навън.
Отде-наде ви стисна здраво в този миг
проклет нечакаан сън?

Очите спят, ушите спят, душата спи —
това е вече сън на куб! . . .
— Ах, спрете, моля ви се! Туй не се търпи!
Какъв сте зъл и груб!

Не виждате ли вий, че татък до оназ жена
седи и слуша моя мъж!
Какво са свирели, ще ми разправи той дома,
хем всичко наведнъж!

БАЙ РИСТЮ И ЧИЧО ТРИЧКО

Бай Ристю чеше се по темето,
върти охлузен врат:
«Ех, за това ли му бе времето,
но пусти дяволски инат!

А божем те на бедни селени
не правили били щета,
а ето вчера вола взели ни
на всичката ни беднота!

Да се не види управията —
един-едничек имаш вол
и него вземат, а комшията
не ловило го протокол!

Не лови го, зер с кмета двамата
са тенджера и похлупак:
нали орташки взеха сламата
на дядо Пенчовий сирак!»

А чичо Тричко — фукарията,
и он въздиша и кълне:
«У нас имало! Чорбаджииите —
те са без крави и коне!

За Сръбско било, за Румания —
записаха и моя кон,
а малко са в хаджи Анания
и знаем как ги има он!

Тоз кьорав бил, на тоз опашката
накриво рязана била. . .
Така е, на думбаз дружбащата
комисия прави ли бела?

Но ще се наплатим юнашката,
ще помни всеки мазен туз:
като им пламне под опашката,
ще бягат заедно с Исус!»

УМИРАЩИЯТ ЛЕВ

(БЪЛГАРСКА ТРАГЕДИЯ)

На трикоълорна позакърпена постеля
лежи умиращият лев.
Реди се ден след ден, неделя след неделя —
ни мърдане, ни дъх, ни рев.

Споглеждат се финансови ветеринари
и цъкят плахо со язык:
«Каква ужасна болест лева ни удари,
та в немош легна той за миг!»

Турлаков чеше се по голото си теме:
«Язык, язык за тоз аслан!
Да му дадем чрез «Утро» и чрез «Ново време»
и мъничко валериан!»

И пхат му в устата данъчна лъжица
со нова марка «Шеризе»,
дано проблесне пак живот поне искрица,
дано да стъпи на нозе!

А «Българан» поглежда ги и се кикоти:
«Какво ще стане, братко мой?
Та тук е само кожата му от банкноти,
а сам в чужбина дреме той!»

АРДИТИ

Буржоазните газети
трият си носа сърдити:
— Кой, защо и как измисли
италианските ардити?

Тъй добре нататък беше,
робите веч бяха бити!
Кой, защо и как измисли
тези пъклени ардити!

Клубовете изгорени,
вред печатници разбити,
а сега отде се взеха
разгневените ардити?

Ножа с нож и те посрещат,
трупове у реките
и не мислят да прощават
тези доблестни ардити.

Ех, това е незаконно
за охолниците сити
и жестока бран ще водят
пролетарските ардити.

Но ще дойде ден, когато
гръм ще екне над стъгдите,
свойто знаме ще забият
всепобедните ардити.

Нека жълтите газети
днес да се дерат сърдити:
— Кой, защо и как измисли
италианските ардити?

Ние не сме философи,
за да ровим тайни скрити.
Нека друг се занимава
с чуждестранните ардити.

Ний тук трябва да стоиме
винаги с юмруци свити,
та фашистите да срещат
и по нашенско ардити.

ПРИКАЗКА

Тя лани беше в манастира
дошла на тишина и хлад
и тук завърза млада дружба
с един духовник белобрад.

Килийката потайна помни
на старий «татко» мъдростта,
разливаща се всяка вечер
върху рубинените ѝ уста.

Но таз година в манастира
не дойде тя, уви, сама:
с избраника сърдечен тайно
избягала бе от дома.

И в тъмна нощ пред своя «татко»
с молба яви се плахо тя.
Духовникът благослови ги
с усмивка свята на уста.

И щом съпругът млад попита:
«Какво се следва да платя?» —
монахът се усмихна кротко:
«В аванс плати си лани тя!».

ДОБРЕ ДОШЛИ ОТ КУРОРТ!

Добре дошли! Добре дошли сте,
Бохор, Арон и Шоломон,
бай Гига, Климе, Симеон
и прочее душици чисти!

Ех, хладно става в Чамкория,
при Костенския водопад,
елате си сега назад —
с възторг очакваме ви ние.

Вълкът наесен още слиза
в селото или към града,
зъби точете, господо,
за сетнята ни жалка риза!

Гешефт ще падне тази зима —
гладът, студът са пак пред нас;
по сто лева да капят в час —
за Монте Карло даже има!

Добре дошли! Добре дошли сте,
Леон, Арон и Шоломон,
бай Гига, Унче, Симеон
и проче чисти аферисти!

ДЪРЖАВНИЯТ СЪД

Д-р РАДОСЛАВОВ:

Не ми е туй за първи път —
готов съм на държавен съд.
Кажете, моля ви, обаче
държавен съд що значи?

ДЪРЖ. ОБВИНИТЕЛ:

Не се преструвай толкоз де!
Държавният съд ще даде
една заслужена отплата
на теб и твоите братя.

ДИМ. ТОНЧЕВ

Отплата ли? Нима пари
съдът решил е да брой?
Субсидия ли, или заем?
Кажете ни да знаем?

ГЕНЕРАЛ ЖЕКОВ:

Народът сигур е решил
да ни построи в Кюстендил
по някоя и друга вила
от благодарност мила.

Д-р РАДОСЛАВОВ:

Кълна се в своята брада,
това се следва, господа!
Ний всички имаме заслуги
почти кат никой други.

Д-р Д А Н Е В:

Ако е дума за погром,
минете и към моя дом.

Ч А П Р А Ш И К О В:

Какво е пък шестнайсти юни
пред моите тютюни?

Б Ъ Л Г А Р А Н:

Ех, знай, всички тез мъже
са кандидати за въже.

Така би трябвало да бъде,
но кой кого да съди?

КОШМАР

Когато в негата на утрен сън
унесен е затворник бледен,
а тихичко отекне във
на ключовете хладни звън
и вмъкне се ключар приведен,
обронил старческа глава,
вестяващ с трепетни слова,
че вече бий часът последен —
ти знаеш ли на този миг
скръбта и ужаса велик?

Когато в празничния шум
на улицата многолюдна,
упит от лекня парфюм
на цветния житейски друм,
сънувам приказката чудна
на нова слънчева любов,
а мълком спомена суров
възпре пред мен с походка мудна —
ти знаеш ли на този миг
скръбта и ужаса велик?

СТАРАТА МОМА

Седи тя весден до прозорците ниски,
безспирно часовникът съска отзад;
на обед минават оттам гимназистки,
на обед подхвърлят ѝ поглед злорад.

Тя с завист поглежда ги, скръбно се дърпа
и пред огледалото дълго мълчи,
и пак с старомодна бродирана кърпа
изтрива разплакани, влажни очи.

А привечер, сякаш нарочно за нея,
там някоя с някой възпират за миг
и в сумрака устните бърже се слоят
и плахо отрони се смях или вик. . .

Тя все тъй седи пред прозорците ниски,
злорадно часовникът съска отзад;
ах, що ли са хубави тез гимназистки,
защо ли живота е винаги млад!

ЦАНКО ЦЕРКОВСКИ

На Бяла черква в общия регистър
бай Цанко вписан бе и подчертан:
«Ще бъде стар сътрудник в «Българин»
и млад. . . кажи-речи го, млад министър.

И старото небе на Бяла черква
ще бъде вдъхновение на Цанка,
където той под ореха на сянка
ще си въздиша, пише и зачерква.

А в мътните години юбилейни
на своето чело венец ще турне
за куп творения литературни
и двойно повече творби семейни» . .

АЗ СЪМ ЖЕКОВ!

Аз съм Жеков Николай —
бивш командващ, бивш министър;
дейността ми всеки знай —
тя е като извор бистър
в някой девствен горски край.

В дни на пагубна война
в Кюстендил бях аз на дача —
в тези бурни времена
имах мирната задача:
ученички и вина.

Мъчно беше ми тогаз,
че войниците са голи,
че нарастват всеки час
техните безброй неволи,
и от мъка... пиех аз.

Знам, разстрелваха през ден
за случайна грешка дребна,
но защо вините мен?
Дисциплина бе потребна
и покорност в дълг свещен.

Аз съм Жеков Николай —
бивш командващ, бивш министър.
Няма днес кой да желай
в криминалния регистър
името ми да сияй.

ФЕРДИНАНД ДЕ БЕРЖЕРАК

Той беше храбър немски Бержерак,
а в замък български седеше;
носът му царствен накит беше
и служеше му като боен флаг.

От сянката на този нос велик
трепереха барони клетки
и триколовни кабинети
като врабци се пръскаха за миг.

Подадеше ли само знак със пръст —
гасконците търчат веднага
и води ги той с гола шпага,
за да забиват своя православен кръст.

И влюбен беше нашият герой
в една омъжена Роксана —
сърдечна дама тя му стана
и с нея той дели нощи безброй.

А той бе нещо и като поет:
написа сума манифести
и най-подире се премести
във замъка на своя стар прадед.

И ето го днес старец среброкос,
в цивилна натъкмен премена,
въздиша татък към Виена
и клати скръбно своя смачкан нос.

ЗРЕЛИЩА И ХЛЯБ

Видяхме зрелища безчет
с юмруци, чаши и шишета
и може смело да се смета,
че сред общинския съвет
спектакла просто бе вълшебен.

Сега пред столичния кмет,
изтегнат в гумена карета,
и пажовете му в съвета
положен е на дневен ред
въпроса втор — въпрос безхлебен.

А работата и на вид
престана вече да е лека
и днеска не десница мека,
а твърд юмрук, юнашки свит,
за тази напаст е потребен.

Че изгладнеем ли съвсем —
ще хукнем всички към съвета
и като почнем от кмета,
безмилостно ще изядем
и сетния чиновник дребен.

ГРАТИСИ

Безплатен фарс е любовта —
затуй аз гратис влюбен съм.
Тя има огнени уста
и щерка е на Рубенса.

Ала скъперница е тя —
не кимва ни с главата си,
а ние, друже, на света
крепим се само с гратиси.

А ето сетните жени
в тъмата се изхлузиха,
но още нейний смях звъни
кат оперетна музика.

Ала скъперница е тя,
тя — щерка на изкуството,
пести си много любовта —
не пръска гратис чувствата.

А ние, друже непознат,
тъй свикнахме на гратиси,
че даже гратис в този свят
раздаваме душата си.

ЗАКОНА ЗА ПЕЧАТА

Господа народни представители!

Предлагаме ви този нов закон сега
за българската преса
и убедени сме, че той не на шега
от вас ще се хареса.

Добре разбирате навярно вий какво
чрез този закон ни движи:
печата, знаете, е нежно същество
и трябва да се грижи.

У нас днес тези политически мъгли
не са хигиенични;
печата трябва да се облече, нали,
в одежди по-прилични.

Достигнаха до нашия хуманен слух
трагичните му вопли,
затуй купуваме му този дебел кожух,
дано да се постопли.

В оранжевата зима той ще е добре
с тази дреха топла, суха.

— — — — —
— — — — —

НЕЩАСТЕН ЧОВЕК

На един приятел

Отпред, отзад — отде да те погледна —
на вид си мъж благоприличен,
но що ли вредом в столицата бедна
те срещат с поглед ироничен?

Защо все подигравки сатанински?
Защо те дърпат плах и жалък,
та скачаш ти като дете същинско,
макар че вече не си малък?

Защо си ту сърдит, пенлив, забавен,
ту пък лакейски тих и хрисим?
Ти да не би да си редактор главен
на някой вестник независим?

ВАШИНГТОНСКАТА КОНФЕРЕНЦИЯ

«Искаш ли мир —
готви се за война.»

(Комичен пролог на една трагична драматична поема)

Сцената — силно осветлена зала. Зелени маси, тъмнокръжави завеси и мека виолетова мебел. На централната маса едно сребърно разпятие, библия и ваза с бели цветя. По стените картини от общата война.

ДЕЙСТВУВАЩИ ЛИЦА:

13 влъхви
13 неми секретари
13 неми разсилни

Хор от влъхви:
От страшни полебрани
у Вашингтон събрани,
решихме най-подир
да се помолим на Христа,
да се погрижим за света
и да дарим на всички мир.

Главният влъхва:
— Съгласни ли сте, господа?
Всички:
— Да!

Сядат смирено край масите. Разсилните отдръпват завесите и дотърят една грамадна граната.
Влъхвите гледат наивно.

I влъхва:

— Това ли пък какво е?

II влъхва:

Гондола е на pewno!

III влъхва:

А мнението мое: балонче най-модерно.

Главният влъхва:

Ах, не, туй е граната,
ужасна и грамадна.
С хилядо земни братя
тя, зверски безпощадна,
за миг би се справила.

I влъхва:

Каква проклета сила!
(На себе си.) Но все пак твърде мила.

Влъхвата от Албион:

Мен — кротичкия влъхва,
косата ми настръхва!

(Кръсти се и си извърща главата да я не гледа.)

Бронзоликият влъхва:

Ах, помогни ми, Буда!
Какво страховтно чудо!

(Трепери.)

Влъхвата от Париж:

Ужасно, ах, и безчовечно!
Ще викам громко, ще крещя:
културата не бива вечно
да гине в ужаса на тез неща!

(Плюе с отгрящение.)

Главният влѣхва:

Господа културни братя,
време е веч на земята
да спре потока братска кръв.
Заклевам се, ще бъда пръв...

(Вдига библията нагоре, но неочаквано от нея се изплъзва
един нож.)

Всички (уплашено и учудено):

Тук падна нещо звънко, гладко...
Това какво ли е пък, братко?

Главният влѣхва (смутено):

Туй ли?... Нож е! Да, да, нож!...
Разрязвах библията тази нощ!

Влѣхвата от Албион (бара задния си джоб
и тихичко на главния влѣхва):

Преди да правиш нещо, помисли си!
Зер бровинга у задния ми джоб стои си!

Главният влѣхва (правейки се, че не чува):

Но нека, братя, продължа:
решил съм, казвам, без лъжа,
да прекратиме тези войни ужасни,
надявам се, че всички сте съгласни.

Всички влѣхви:

Разбира се! По принцип, да!
Но мислим, че не е беда
и даже наша длъжност е човешка
да тури всеки една забележка!

Главният влѣхва:

Разбирам хубавите ви слова;
самичък даже мислех за това.
Обаче за да се не губи време,
аз смятам, първо, ний да прочетеме
една готова резолюция, с която
се туря край веч на войната.

Влѣхвата от Берлин (въздиша тежко).

Парижкният влѣхва (на себе си):

Добрият брат мой влѣхва
защо ли си въздѣхва
и някак изпод вежда
с угроза ме поглежда?
Но всеки мой джоб е с бухалка,
та нека си помисли малко!

Главният влѣхва (чете):

Подписаните ний деца Христови сме готови
най-искрено и честно
въоръжението бесно
да прекратиме
и с боже име
да се целунем като братя,
та на земята
да зацарува най-подир
любов и мир...

Обаче никой веч за да не може
мира световен да тревожи —
решихме разоръжаването свято
да пазим с меч в ръката,
съгласни ли сте, братя?

Всички (изваждайки скритото си оръжие):

Съгласни до един!

Главният влѣхва:

Амин!

СНЯГ

У четири таз сутрин станах
и гледам едър сняг вали.

— Вали, помислих си, нали
не си обложен още с данък!

И ето девствен сняг се сипе,
над блудния престолен град,
за да покрие всяка смрад
и всички купища и дрипи.

Но пада той и се стопява
и бликват вред потоци кал.
— Това е вече цял скандал!
Щом е така — да спре тогава!

Но той спокойно пак се рони,
обилно, щедро си вали
и се топи, като че ли
валят оранжеви закони.

КАРТИНКА

У нас е тишина нечута,
ветрей се жълтият байрак
и само болната валута
по два-три пъти на минута
изпъшква и задрямва пак.

Живота си тече банално,
банално всичко е у нас
и властно суката нахална
тегней над столицата кална
и ни тормози всеки час.

Омръзна парламента вече
и общинският карнавал;
едвам успя онази вечер
за час, за два да ни развлече
запаленият арсенал. . .

У нас е тишина мъртвешка,
живота ни е жива степ
и в тази орис нечовешка
се носи сал молбата жежка
за зрелища и евтин хлеб.

ЗИМНА ПЕСЕН

Северняка гневно вее
над общинския съвет,
лебедова песен пее
столичният морав кмет,
а отвред
спуска се оранжев лед.

Бай Иван ръце потрива,
кърши с грация снага,
покрай него се увиват
жълти врани из снега:
га, га, га —
здроаво дръжте се сега!

Ех, че кокалчета тлъсти!
Братя, вуйчовци, сестри,
припкайте сега чевръсти,
припкайте вий от зори —
с по две-три
служби той ще ви дари.

Северняка гневно вее —
изпълнява си дълга, —
общината се люлее,
скачат врани по снега:
га, га, га —
здроаво дръжте се сега!

ОБЩИНСКАТА АВТОНОМИЯ

ВЕСЕЛА ЕЛЕГИЙКА, ПОСВЕТЕНА
НА Г-НА БАТАЛОВ, ДЕТРОНИРАН
СОФИЙСКИ КМЕТ

Черен креп на «Алабинска»,
Батале, ах, Батале —
хубавицата общинска
в ледения гроб сме пратили,
Батале, ах, Батале.

Сопите на бай Ивана
са я осакатили —
писано ѝ бе горкана
от Исус ли, от съдбата ли...
Батале, ах, Батале!

Хвърлят погледи прощални
близки и приятели
и споглеждат се печални
клетите ѝ почитатели,
Батале, ах, Батале!

СУРВАКАНЕ

Сред горести нечакани
в житейския ни път
съдбата суровака ни
със неодялан прът.

И ний нещастни граждани
под жълтия байрак —
срещнахме с недояждане
и таз година пак.

Сърцата наши по ли са
безгрижни днес, уви?
Тежи пак нова полица
над старите глави.

А всеки удря, чука ни
по начини безброй
и вече са попукани
месата ни от бой.

Светата репарация
и тя днес на свой ред
почуква ни със грация
за здраве и късмет.

НА МАРИАМ

Писмото ми било студено,
лишено от нежни слова,
простете, госпожице скъпа —
виновен се считам в това,

но все пак тук има причини
и важни при туй, Мариам,
пестя аз грижливо в сърцето
за вас непритворния плам.

А, вярвам, ще се съгласите,
че мъчно, уви, се живеи,
щом рухнат прегради сърдечни
и пламъкът в миг се разлей.

Аз имам рецепта свещена,
особено при любовта:
«Поемай на час по лъжичка,
за да разбереш сладостта.»

Това е за първия месец,
на втория — с чашата пий;
на третия вече безумно
от нея за миг се упий.

А щом като поизтреснеш,
погален от лъх мразовит —
вдигни си яката сърдечна,
тръгни си унил и разбит.

И в къщи любовния спомен
отдай на аутодафе,
и сладостта за да забравиш,
свари си горчиво кафе.

Хиляди привети

Нагел Смуглий.

МИШОКА

Дете на втората гимназия
и шеста градска част,
в Европа, Африка и Азия
говорят сал за вас.

Подвижна като топка гумена,
незнаеща печал,
възтъничка, обаче румена
и ярка кат корал.

Дете на втората гимназия,
давно я ваший раб;
в кръга на моята фантазия
висите на канап.

И, представете си, сънувам ви
уловена в капан
и посред крясъци нечувани
ви прашат армаган.

Дете на втората гимназия
и най-трагичний клас,
смутен от тези безобразия,
събуждам се тогаз.

И мисля аз в кревата си
почти до сутринта,
Мишока сигур пак изпати си
от своята доброта.

Навярно пак загази я
по нещо някой час!
Дете на втората гимназия,
припада ми тогаз.

1922

ЯНУАРИ

В хладна тога от кристали снежни
идеш, януари, пак
и на новия ти флаг
мъдрят се девизите ти прежни.

В грохота на вихрите метежни
нищо ново не звъни,
сред изтъркани шейни
гушат се неволи неизбежни

В часове на болки безнадеждни
щедро ни подхвърляш ти
празни призрачни мечти
и реални срокове платежни.

Всичко старо в твоя стар бележник,
нов е сал едничък ред:
«Нови дългове безчет
и скръбта по деколтета снежни».

ФЕВРУАРИ

Бяла зима. Леден вихър се пониса
и насипва вредом снежен прах. . .
Скука! Няма де човек да се залиса
в своята черна и незвана орисия —
орисията на кротък сиромаш.

В булеварда злобно вихърът извива
и насипва бял кристален сняг.
Лошо време — пардесюто не отива,
а балтонът одрипял до лакти чак.

Бяла зима. Леден вихър се пониса,
тягостен и безконечен хал!
Скука! Няма де човек да се залиса;
а пък хонорара не достига
даже за кафе в «Континентал».

ЮНИ

Юни. Пладне. Не потрепва
ни листец по дървесата.
Прах по сънните площади.
Безпричинна скръб в душата.

Жежко. Слънцето припича,
сякаш пържи те на скара.
Бавно морен пес пресича
с клюмнали уши булвара.

Тежко, душно като в баня.
Скърца тягостно трамваят.
Изпарения горещи
бликат в него и ухаят.

Изпотен, седя аз вътре
срещу хубаво момиче.
Други двечки от страните.
Слънцето отзад припича.

Топло вдясно. Жежко вляво.
Две очи горят отсреща.
Слънцето гърба изгаря:
— в четири страни горещо!

Юни. Жежко и задушно.
Камък се от жегата пука.
В пот потъвам. . . Ала сè пак
тъй приятно ми е тука.

АВГУСТ

Пред дюкяна пъпеш и дини,
задух, врява, облаци от прах.
Вътре две начервени слугини
пред изтъркания стар тезгях
гълтат розов сладолед.

Пременен в закърпена престилка,
Хюсеин с напукани ръце
бърше лимонадена бутилка
и напява: «Кажеш, о, сирце,
кой ще любиш занапред?»

ТАЗГОДИШНИЯ ХРИСТОС

През тежката жилищна криза
роди се и този път Христос;
навлече одърпана риза
и тръгна бездомен и бос.

Пред много врати той застана
с мъчително тежък въпрос,
но никой не викна «Осанна»
на тазигодишния гост.

Навсяде усмивка злорадна,
навсяде подгонен, оплют
и в зимната нощ безотрадна
остана Исус без приют.

Душата му горест помъти,
отчая се той от света
и млад и зелен се запъти
да търси Голгота в нощта.

Далеч бе, уви, Палестиня!
Но ето че божият пръст
през черната нощна пустиня
посочи му по-страшен кръст.

Изгледа го той със тревога —
а кръста бе дървен и прост,
и ето: послушен на бога,
постъпи чиновник Христос.

ЯНУАРИ

Тегнат сиви небесата
над задрямалия град
и от тях се мълком рони
среброснежен вишнев цвят.

Улици, площади, сгради
тънати в своя зимен сън
и далеч, далеч се носи
на шейните волний звън.

Разлудуваният вятър
волнокрил и смел лети
и по цветните афиши
спира, съска и плющи.

А задрямал бай Турлаков
плува във неземеи сън:
вместо сняг — банкноти пъстри
щедро сипят се навън.

РАДИКАЛСКИ МАРШ

Другарю редакторе,
Научих се, че радикалите са обявили конкурс за написването на един сладкозвучен партийи марш, и като съзнавам, че само един марш им липсваше, за да достигнат властта и да поведат не само България, но и цялото човечество към културен, литературен и социален възход, то аз предлагам на висшия партийи съвет на радикално-демократическата партия следния мой скромни проект за радикалски марш:

НАПРЕД-НАЗАД!

Вървим ний, радикалите,
безспирно в бой неравен.
Часовника на халите
е символа ни славен.

Напред-назад!
Назад-напред!
Могъща рат
във строен ред!

Дръжте бибероните
до своите уста,
с нас са милионите
книжевници в света.

Байрак развят
със кремав цвят.
Назад-напред —
напред-назад!

Ний имаме традиция —
традиция юнашка —
на всяка коалиция
да бъдеме опашка.

Назад-напред!
Напред-назад!
Тълпи безчет
при нас търчат!

Ний в тези дни трагически
летиме с устрем смел,
летиме героически
без ум, без чест, без цел!

Напред! Напред!
Назад! Назад!
Народна смет,
книжевна смрад!

ФЕВРУАРИ

Февруари се навъси,
ей тъй просто за инат,
инфлуенца той поръси
над престолния ни град.
Хората се ужасиха,
всеки кашли, всеки киха.

Дето идеш, срещаш болни,
сякаш чумав е града,
лекарите са доволни,
туй за тях не е беда,
че таз гостенка незвана
носи им небесна манна!

София днес океан е
от разляна рядка кал,
сякаш целий град залян е
със съвременен морал.
За да тръгнеш на разходка,
трябва ти подводна лодка.

Непрекъснатата киша
много хора умори;
мръдна и алъш-вериша
на поповете дори.
Те със смях ръце потриват
и от радост се напиват.

ИЗ «ТАЙНИТЕ НА ХАРЕМА»

Аз тук съм президента —
паша, паша,
баща на парламента —
баща, баща!
Аллах изпрати ме при вас
закони да ви пиша аз
и нивга не греша,
защото съм паша.

С таз мисия културна
вървя напред!
България ще турна
във ред, във ред!
В чужбина ходих аз навред,
та политическия лед
дано да разтроша,
защото съм паша!

Създадох член четвърти —
за вас, за вас,
зъбите ви да кърти
от час на час,
но сам той беше без зъби
и кой тъй леко го уби
не мога да реша,
макар че съм паша.

Започнах съд държавен,
но не върви
и стана той забавен,
уви, уви!
И старата търгашка сган
се смее и весели там
от сърце и душа
над клетия паша!

Аз съм трудолюбивий
паша, паша
и хора мързеливи
не ща, не ща.
И аз въведох за това
у нас повинност трудова,
която досега
е весела шега!

И левът ни е болен —
не е добре,
поглежда меланхолен —
ще мре, ще мре.
Затуй с народен заем аз
му хвърлих кокалче завчас,
дано го утеша,
защото съм паша. . .

Аз тук съм президента —
паша, паша,
баща на парламента —
баща, баща!
Аллах изпрати ме при вас
закони да ви пиша аз
и честичко греша,
макар че съм пашааа. . .

ИЗБОРНА КАРТИНКА

По мазния кожух на бай ви Гани
пързалка има пак.
Гърбът му станал вече само рани,
но шумно всички звани и незвани
пързаят се от сутрин чак до мрак.

Търчи, засили се и плъзне по цървули
оранжев малчуган.
След него, сини гащички обули,
летят чифт старополитични нули —
Иванчо Гешев и Стоян.

Надясно нейде скърца разкована
зелената шейна,
оттатък морава дружина сбрана
пристяга кърките си замечтано
и чака сгодни времена.

И още много други, стари, млади
раздвижват там крака,
пързаят се с доволство и наслада,
а Ганю пъшка си и плюе със досада:
«Ех, стига джанъм все така!»

ИЗБОРНО ХОРО

Звънки шпори пак се чува
по шосета и села —
вятър избран задуха
над долини и поля.

Шарено хоро се люшна,
песни, речи, тържества;
Пижо гледа добродушно
и поклаща сал глава.

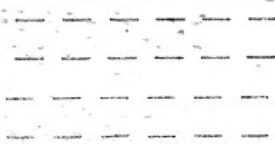
Танеца пак Сандо води,
рипа, вика: «Ха, сега!»
И по всичките му моди
кърши майсторски снага.

Подир него наредени,
с пъстро цвете на глава,
пъшкат блокови ергени
и поклащат се едва.

След тях алени витязи,
татък хилав радикал,
а на края — бог да пази —
и еснафа се хванал.

И люлее се хорото,
Песни, крясъци веселен.

Сандо бърше си челото,
зимно време изпотен.

ПРОЛЕТЕН ГРЯХ

Усмихнато слънце припече
и пролетен химн прозвъни;
мечтите ми връщат се вече
от топлите южни страни.

Небето разля милиарди
въздушни целувки-лъчи;
излезте, деца, в булеварда
с искрящи, влюбчиви очи.

Анета, Жанета и Мери
и проче амурни сестри,
открийте сърдечните двери,
макар да сме пак без пари.

И нека всеуе ви не молят
горящите наши души —
ужасен грях върши напролет
тоз, който не ще да греши!

ТРЕВОЖНИ ДНИ

Бой ще има, бой ще има
на книжевния мегдан,
дрянова тояга взима
Омарчевски бай Стоян.

А професорска дружина
готви остри пера —
крепостта ще се превзема
с пристъп, както се разбра.

По заключените двери
удря бай Стоян с юмрук:
— Кой със мене ще се мери?
Аз съм господаря тук!

— Брей! Бъдете малко скромни,
станахте за смях навред!
Ний сме хора автономни,
туй го знае целий свет!

Но Стоян се хич не спира:
— Аз съм силен, т. е. прав.
У закона се намира
твърде важен параграф. . .

Бой захваща, бой захваща
на книжевния мегдан,
кой ще пие, кой ще плаща —
да му мисли бай Стоян!

КРИЗА

Сандо бай Стояна понахокал,
отговор на Сандо дава Марко,
Сандо се държи и брани жарко —
бре кавга и тлъстичкия кокал
от устата им почти излиза!

Криза, криза!

Опозицията се огледа:
«Ха сега е вече време, братя! . . .»
Врява вдигна се до небесата,
всеки търси начин за победа,
всеки устните си пооблиза:

Криза, криза!

— Две оставки вече! Пет оставки.
— Тоз ми каза! Онзи увери ме.
— Има вече криза, братя, има!
— Вярно! Даже столичните чавки
грачат на «Панах» там от корнизата:

Криза, криза!

И една прекрасна светла заран —
от надежди златни изтерзани,
към двореца двама ветерани
хукват край задрямалий стражарин,
както станали — кажи, по риза.

Криза, криза!

Сандо пък изпоти се, попъшка,
ала треската му пак премина.
Па изправи се, че като зина:
— Криза?! . . . Кокала държа го мъжки!
И дорде кат вас го не огриза —
няма криза!

БЛАГОВЕЩЕНИЕ

Пред девственицата България
пристъпи златен ангел днес:
«Аз ти донасям блага вест!
Блести, Мария, в лъчезария!

Господна воля тук изпраща ме,
възрадвай се и се молай!
От тебе Саваот свали
за три години всяко плащане!

О, любовта му няма граница,
над тебе бди днес дух свети
и правдата се въплоти
чрез теб — щастливата избраница.

Бъди пак скромна, тиха, хрисима,
скръсти ръцете на гърди
и ако искаш, ти бъди
насън понякога и независима.»

КРАСАВИЦАТА

*На всички хористки
по земното кълбо*

В театъра на д-р Тихов е
хоритска малка тя,
звънливи и парфюмни стихове
са пурпурните ѝ уста.

През пролетните светли вечери
душата ми мълчи
пред блясъка на сини глетчери,
смразени в нейните очи.

Отправил поглед към кулисите,
протягам аз ръце:
«Излез, красавице! Смили се ти
над гратисното ми сърце!...»

Красиво между толкоз хубави
едно е туй дете,
макар че всичките аз любя ви,
на сцената когато сте.

Но ето: носи се засмена тя
в безплатно лек балет
и в тайнствена мъгла върти се сцената,
и тя, и аз, и целий свет.

Но щом по-късно негримирани
си тръгвате в нощта,
ний търсим я и не разбираме:
«Сред всички вас коя е тя?!»

РАЗПЯТИЕ

Ах, обичай ме ти страстно, тази седмица е страдна!
Твоя поглед е Голгота, кръст е моята любов.
Мъката ми назаретска до небето чак възрасна —
взри се в погледа ми скръбен, чуй ми петъчния зов.

Коленичил бях смирено в Гетсиманската градина,
в Гетсиманската градина на живота неразбран —
като Юда ти пристъпи, като Юда ме отмина
и предаде ми душата на безсмилостната сган.

Фарисеи, садукен увенчаха ме със тръне
и тълпата обкръжи ме с крясъка на луда стръв.
И разпънат днес очаквам пак камбаната да звънне,
а сърцето ми отронва капчици корална кръв.

Ах, обичай ме ти страстно, тази седмица е страдна,
нека кръстна мъка днеска чак до смърт да ме терзай —
аз от теб се не оплаквам; ти си Юда, но прекрасна
и възкръсна ли в неделя — пак с целувка ме предай.

БЮФЕТНА ЗЛОБОДНЕВКА

Посветена на г-на Иван Длъгачков —
градски кмет на столични селяни

Чорбата ти е малко кисела
в парламентарния бюфет,
но теб съдбата е орисала
за столичен премъдър кмет.

И жрец на тънка гастрономия,
на старите привички раб —
общинската ни автономия
опече я кат шишкебап.

И ето, рой гладници, свили се
покрай общинските врати,
днес дебнат с вили вместо с вилици
и чакат да започнеш ти.

А ти усмихваш се божествено,
запретнал десния ръкав,
догълтваш важно и тържествено
училищния благ пилаф.

И мъдър в своите понятия,
за общината готвиш веч
от купища мероприятия
един голям тюрлюгивеч.

ЕЛИН ПЕЛИН

На тихото село най-тихий син,
избра си муза във литак.
И без да бъде враг
на бира, вино и коняк,
нарече се Елин Пелин.

Житейският му път бе прав,
общата му — малко криви
и все пак дни щастливи
под небосклоните ни сиви
живя той с своя весел нрав.

Речат ли паметник да му градят,
не трябва никаква легенда.
Ще издълбаят Пендо
натряскан и опрян до
бай Пижо или някой негов брат.

Разбира се, там отстрана,
залюбена, възпета
ще бъде и Анета,
тя — първата несрета
и втора вдъхновителка жена.

А Балабанов, ако не забрави,
до паметника може
случайно да положи
учебника по закон божи,
кат знак на меценатските ни нрави.

ПИЖО, САМОХВАЛОВ И БЪЛГАРСКАТА ТЕМИДА

П и ж о:

Бре, божем бяхте мирни гости,
а нямали сте капка чест!

С а м о х в а л о в:

Не съм аз крив, че толкоз прости
и глупави сте си до днес.

П и ж о:

Но възмути се от мизерния
ви подвиг всичко честно в нас!

С а м о х в а л о в:

У вас?!... У нашата губерния
кой ни се сърди, питам аз?

П и ж о:

Шпиони, разни тъмни мрежи,
под съд вий — още отсега!

С а м о х в а л о в:

Недей се, моля, толкоз ежи!
Това е глупава шега!

П и ж о:

Да, ний си имаме Темида,
закони има и у нас!

С а м о х в а л о в:

О, да! Бих искал да я видя,
макар без сила и без власт!

П и ж о:

Не е безсилна, господине,
макар така да ти се чини!

Б ъ л г а р с к а т а Т е м и д а:

Макар да съм момиче слепо,
все пак у своите везни
и Самохвалов, и Кутепов
бих сложила, но... извини!

П и ж о:

Да извиня? Нима не можеш
ти в тез везни да ги положиш?
Забрави ли какво да правиш,
щом фактите са налице?

Т е м и д а:

Не, знай аз, но ти забравяш,
че съм със вързани ръце.

КОНФЕРЕНЦИЯ

Баща ти, аз и ти
и няколко роднини
домът ви приюти ни
зад своите врати.

— Вземи я за жена! —
Лойд Джордж ме в миг подсети.
— Плати си дълговете! —
ревнаха отстрана.

Под нашето небе
Барту бе твойта леля
и нейната повеля
комична даже бе.

Предлагаше ми тя
проект и зъл, и черен;
аз ловък кат Чичерин
подсвирвах си с уста.

Баща ти се смири,
но леля ти прокле ме.
О, тя по едно време
заплаши ме дори.

След разговор горещ
ний нищо не решихме
и дверите открихме
без всякакъв годеж.

Но ти във този час
сети се, моя драга.
— Да идем, казваш, в Хага
ний двамата тогаз!

И ний сме най-подир
в Борисова градина,
там сигурно двамина
ще сключим вече мир.

ТЪЙ РЕЧЕ АЛЕКСАНДЪР

Ще смажем ние всички опити
да вземат кокала от нас,
но здраво дръжте, братя, сопите,
че мърда пустата му власт.

Не слушайте на Марко притчите,
в съюза няма произвол!
Вий всички длъжни сте да тичате
и слепешката след Стамбол.

Потрябва ли да се похвалиме
пред гостите си чужденци —
Содом веднага ще запалиме
със всичките му подлечи.

Каквото казвам аз, е истина,
чрез мен говори Саваот
и мойта мъдрост е пречистена
чрез много мъки, труд и пот.

Реча ли ви: хвърчеше бивола,
виждал съм и зелен хайвер!
С единомушие небивало
вий потвърдете: «Тъй е зер!»

И няма що да му се дзверите,
че няма по земята чест.
Не се боете от аферите —
афера — аферим е днес!

МАННА НЕБЕСНА

Към столичната община вали —
разлива се небесна манна
и свраки, гарвани, орли
напаяват в чест на бай Ивана
с тържествен хор: «Осанна!»

А службите ги господ наспорил —
за всички има кокал мазен
и Крум Попов нарежда с поглед мил:
«За всекиго е лъвски дял запазен
от общата съблазън!

Вземи туй, Тричко! На и на Стоян!
Щом правил си добри мехлеми,
за санитарен шеф си ти избран!
На Вуто поляка казах навреме —
той инженерството ще вземе.

А ти пък, Петре, щом си стар ерген,
не трябва много да те каня,
ти за управител си отреден
на столичната женска баня —
така решихме с бай Ивана.»

Към столичната община вали —
разлива се небесна манна
и врани, гарвани, орли
изпод оранжева премяна
крещят във хор: «Осанна!»

САНДО КЕСЕДЖИЯ И МАРКО КРАЛЕВИКИ

Сбили са се, майко, два юнака,
два синове велики:

Сандо Кеседжия и Турлака
Марко Кралевики.

Тътнат буки, дъбове вековни,
стенат глухи пушинаци,
въртят сабли тежки и отровни
двамата юнаци.

Сандо хвърля тежка боздугана —
Драгневата златна глума,
Марко малко настрана застана
и сербез продума:

«Ой те тебе, Сандо мустакати,
пълна ти со чекове кесия,
Марко отговор ще ти изпрати
не на вересия.»

Па замахна сабята френгия
да удари Сандо преко очи,
Муса сабята му отклони я
и напред подскочи.

Па се хванаха с ръце юначни,
кой де стигне и удари;
тътнат гори и долини мрачни,
стенат буки стари.

Удрят, никой се не дава първи,
блъскат кой къде умери,
а под тях течат ми като църни кърви
църните афери.

ЮЛСКИ КИНОФИЛМ

Моля, туй не е играчка,
нито някаква шега!
Буржоазната ни квачка
рождба има си сега.
И сред тази лятна скука,
и сред този пек жесток
кудкудяка от боклука:
«Клок, клок, клок,
погледнете моля тука,
клок, клок, клок —
с живи мъки мъртъв блок!...
Поизлъгах два-три пъти,
поизлъгах се самата,
но то вече се измъти,
и празнува днес земята»...

Видните аристократки
плъзнаха по навик стар
с мъдростта на млади патки
и вида на стар шопар.
Със фалшиви скръбни пози
спират тежки господа:
«Ах, вземете, моля, рози, че града
гине сред туберкулоза!
Да, да, да —
помогнете, господа...»

После в градското казино
те, разблудни и охолни,
се заливат с фино вино
в чест на гинещите болни,

Чуклев завчера се връща
малко късничко дома
и до неговата къща
трима мили господа
се изправят пред вратата
с много дързост, с малко шум
и отеква в тъмнината:

«Бум! Бум! Бум! —
На за здраве, за разплата! —
Бум! Бум! Бум!
На за здраве, на за ум!»...
Сутринта те всеки пита,
всеки мръщи се, очаква,
възмутена и сърдита,
и «Победа» чак заплаква...

ЮЛИ

Юли, юли, юли, юли —
безпощаден и горещ,
кожата ми ти ожули,
разтопи ме като свещ.

Сякаш вулканичен кратер
в пазвата си ме пече,
сякаш знойния екватор
злобно се насам влече.

Станах вече африканец,
мязам на не знам кого;
и избива ме на танец —
на тропическо танго...

Юли, юли, юли, юли,
престани, ах, престани!
Доста Боргезе ни жули
с бамбашка горещини.

ХРОНИКА

Извинете, господа,
поетничка е моята хроника;
тези жеги из града
венчки новини прогониха

За отмора, за курорт
всеки скърпил комбинация;
ала тук седи си, чорт,
само стринка Репарация.

Въздържателя Стоян,
след небивали усилия,
от незнайна скръб пиян,
тръгва вече за Бразилия.

Крум Попов и бай Иван
трескаво места раздавали
и по плана начертан
по два метра си оставили

А пък вас мухи безчет
щом ядат ви толкоз яростно,
чуйте този мой съвет:
яжте ги и вий безжа лостно.

КОГАТО АТОВЕТЕ СЕ РИТАТ, МАГАРЕТАТА ТЕГЛЯТ

(ИМПЕРИАЛИСТИЧНА, ПАТРИОТИЧНА
И ТРАГИКОМИЧНА ПАНОРАМА)

ДЕЙСТВУВАЩИ ЛИЦА:

Барба Яни Атински — автоматична кукла
Сър Джон — собственик на куклата
Мосю Поанкаре — собственик на заложената вила
«Кемал паша»

СЦЕНА I

Действието става през август 1922. Сцената представлява бреговете на Босфора. Вдясно се виждат Чаталджанските укрепления, вляво — минаретата на «Св. София.»

Сър Джон (както винаги скрит зад кулисите. Вижда се само пушекът на лулата му).

Сър Джон (на себе си):

Много скучно време,
дявол да го вземе!
Види се, и тоз сезон
нак така ще мине Джон.
А би трябвало Кир Яни
да изпратиме на бани!
Този славен внук на Омир
май отдавна не е дал
някой по-нов цирков номер
с пехливанина Кемал.
Анадолската им драма
стана тъй безинтересна!

Не е честно
да кротуват тези двама!
Нека се раздвижат малко —

после работата лесна:
бърже ще ги разтърва
и веднага след това
сър Джон — хоп излопал
сам-самин Константинопол!
Ха, ха, ха!...

Влиза Барба Яни Атински, замислен и изпотен:

— В Анадола вече нещо
става скучно и горещо...

Джон:

Да, припича към Ангора,
не е както край Босфора.

Барба Яни:

Вие ли сте, Кирийос Джон?
Поздрав и дълбок поклон!

Джон:

Привет, привет, мистер Яни!
Още ли не се намери
тук, пред Цариград, войната
с по-смел удар да решиш?

Барба Яни:

Но какво ще кажат господата
там — из Лондон и Париж?

Джон:

Цариград се пада
само на Елада.

Барба Яни:

Искрено кажете, сър!
Да не ви остане пък хатър?

Джон:

Кълна се в Бялото море
и в твоята глава —
ни аз, нито Поанкаре
ще се разсърдим от това.

Барба Яни:

Тъй ли? Добре! Готов съм аз!

Кемал да му мисли тогазі

Изважда меча си и се запътва към Цариград.

СЦЕНА II

Същата постановка. Виждат се само малки облаци над Чаталджа. Със запретнати ръкави на сцената дотичва запъхтян мосю Поанкаре.

Мосю Поанкаре:

Така ли, да? Така?

Джонова ръка!

Джон (*едвам си подава главата и невъзмутимо поглежда нервирания Поанкаре*).

Джон (*учудено*):

Гледай, гледай! Де отива онзи грък натам?

Поанкаре (*възмутен*):

Чак пък толкова не бива!

Как не те е срам!

Джон:

Мене ли, мосю? Защо?

Аз ли крив съм и сега!

Поанкаре:

Чуй, сър. няма си место новата шег!

Казвай му веднага да се спре!

Джон:

Помислете, сър Поанкаре, помислете по-добре.

Да се хванем даже и на бас, че не съм го прашал аз!

Поанкаре (*нервиран*):

Ще го спираш или не?

Щом не искаш, то поне позволи аз да го спра.

Джон:

Ахаа! И таз добра!

Не играем на такваз игра.

Сещам се какво се сети, ала собирай си ръцете!

Аз ще се разправа с него, аз!

СЦЕНА III

Декорациите вляво изменени. Вижда се морето и нагазващият в него Барба Яни. Сър Джон стои зад Чаталджанските укрепления и маха с ръка.

Джон:

Ей, къде нататък ходите?

Питахте ли Обществото на народите?

Барба Яни (*продължава да върви*).

Джон (*по-силно*):

Ей ти там! Я върни се ти!

Барба Яни:

Що ли кряска онзи зад кулисите?

Джон:

Къде натам? Къде натам?

Кой ти позволи?

Барба Яни:

Как кой? Че нали ти съветваше ме сам!

Джон:

Аз ли! Как не те е срам!

Барба Яни:

Още крак не си натопил —

бягай от Константинопол!
На що мяза пък това?...
Няма да склоня глава!

Д ж о н:
Ехе! Шегали са или лъжа
топовете по Чаталджа?

Б а р б а Я н и (*възмутено*):
Жалко, сър Джон, твърде жалко!
Уж разправяше ми преди малко:
«Цариград се пада
само на Елада.»

Д ж о н (*спокойно*):
Да, така е, джентлемен,
но Елада пада се на мен!

ЗАДАЧИ

Мъдреците ни са днеска май на дача:
депутати, спекуланти и министри,
ала все ще има някой да избистри
и реши поне една задача.

Нямам и не мисля аз за милиони,
ала в тез финансови пустини
питам: лева ще ли да надмине
храбрите австрийски крони?

Имаме ний нещо като съд държавен.
Доскуча и нам, и нему толкоз време.
Питам: някой няма ли да се заеме
да даде под съд тоз съд забавен?

Бог комисия ни даде седмочленна,
все с зелени обещания ни храни —
през октомври тез оранжеви аслани
ще ги пратим ли и ние на зелено?

Моля ви се, тез репарацийонни кризи
ще престанат ли така да ни тревожат,
ако славните ни властници заложат
хилядите си кирливи ризи?

АНКЕТАТА МЕЖДУ ДРУЖБАШИ И БЛОКАРИ

І картина

В. Мир:

— Хазната, да, хазната
и фондовете безотчетни!
Кажете си бе, братя,
не бяхте ли бедняци сетни?

Земл. знаме:

— А Гешев и Тодорчо дезертъора?
Как наредиха си живота?
Евлогий Георгиев кой омота?
Добри сте вий и «честни» хора.

Мир:

— От Славовица във потури
пристигна президента.
Да не му правим комплименти,
но доста настрана си тури.
Така е, господ му помози:
краварник, вила, лозе —
и два-три чека.
Добре си е човека.

Знамето:

— Струва ни се, между вас
е и Буров Атанас.
Този честен народняк
колко, откъде и как

е успял да наспечели?
Сигур мелницата мели,
и банкноти на тестета.

Мир:

— Не горешете се тъй жарко!
Кажете нещо и за Марко.
Той колко ока хвана
от спирта и шарана?
А Райко Даскалов?
Дали е той готов
да обясни
с какви цени
останките на Арсенала
закупи за народния ви магазин?
На тоз юначен син
каква копая се е дала?

Знамето:

— Споменахте вий за останки.
Ний малко нещичко сме прости.
Кажете ни: тез ваши банки
не са ли от човешки кости?

Пряпорец:

— Я оставете банките вий настрана.
Кажете ни какво станѧ
сина на президента?
Къде е той в момента,
народни средства да пилее,
на чий грѧб скита и живее?
Каква е таз идилия
из кръчмите на Бразилия?

П о б е д а:

— Охо, банкерския колега
изпод тютюнева завеса!
Май гузния негонен бега,
затуй е твоята намеса.

З о р а:

— Мълчете, търтеи забавни,
вий — хранениците държавни!

З н а м е т о:

— А вас, вас с ризите ви неопрани,
кажете кой ви храни!
Грабители, убийци мръсни!
Кой де стигне от народа да откъсне!
Лентяи, кождери тлъсти,
у кражбите сте най-чевръсти!

П р я п о р е ц:

— Вий, пладнешки хайдути,
дойдохте голи, необути,
а всеки ваш дружбаш днес тъне
в това, що не е виждал и насъне!

З н а м е т о:

— Хайдути ли? Хайдутина
не е ли Ляпчев Арнаутина?
Железниците кой обра?

П р я п о р е ц:

— Обрахте вий народната пара!

З н а м е т о:

— Защо пенявите уста,
натясно щом се хванете?
Добре известно е в света,
че Ляпчев спеше по таваните!
Попитай някое дете,
и то знай как забогате!
Нали той Ляпчев се нарича,
затуй че лапане обича?
А Чапрашика?
Кръвта войнишка блика,
море от призраци го гони
сред тютюнджийските му милиони.

М и р:

— Вий дрънкате за капитали,
но те са повече у вас!

З н а м е т о:

— Така ли?
Да проверим бе, господа, тогаз!

М и р:

— Предлагаме анкета!

З н а м е т о:

— Приета!

И л ю с т р а ц и я

К а л ъ ч е в (земледелски анкетъор):

— И тъй, господа,
както е реда,
предлагам аз:

от мое и от чуждо име
да провериме,
откакто сме на власт,
кажи-речи го, три години,
не се ли храним с хлябец и маслини.

Л я п ч е в:

— Въпроса не е там!
Аз и маслини пък не ям.

К а л ъ ч е в:

— Да, така е, без съмнение!
Стамболийски каза ми веднъж:
Ляпчев е добър и честен мъж.
Беден, много беден си е той,
тъне в дългове безброй.
Гол е кат светците древни,
седмица да го лишим от дневни —
няма той що да яде!
Никой няма хляб да му даде.

Л я п ч е в:

— Аз съм бедняк последен,
но президента по е беден.

К а л ъ ч е в:

— По съвест като се говори,
след него Гешев пък е втори.

Т. Т о д о р о в:

— Турлаков пък реди държавни сметки,
обаче ходи без подметки.
А Райко, Райко! Той горкия
се храни все на вересия.

Л я п ч е в:

— Държавника е зле у нас,
макар да бъде и на власт.

К а л ъ ч е в:

— Ах, Буров няма пет пари.
По два дни не яде дори.

Л я п ч е в:

— Ний всички сме голтаци.

Т. Т о д о р о в:

— Безпримерни бедняци.

К а л ъ ч е в:

— А президента сам си жъне,
месо не вижда и насъне.
Едвам за хлябец има.
А как ще мине тази зима?

Л я п ч е в:

— Бедняци сме, бедняци ние!
Стоглав змей у стомаха вие
и под палтенце без хастар
треперяй си по навик стар.

Т. Т о д о р о в:

— Който гледа да живее с чест,
той от глад умира днес!

Редактора на «Утро», председател
на анкетната комисия

— Излишна май е таз анкета,
вий всички тънете в нищета.

К а л ъ ч е в:

— Защо ни е, защо!

Тя няма си място.

Т о д о р Т о д о р о в:

— Та ний по бедност сме известни.

Л я п ч е в:

— Ах, да не бяхме толкоз честни!

Р е д а к т о р а н а «У т р о»:

— Струва ми се, господа,

всичко влезе си в реда.

Щом е така,

подайте си ръка.

Дружбаши и блокари подават си ръце.

Р е д а к т о р а н а «У т р о»:

— Пишете в протокола:

анкетата установи,

че всичко туй, що се мълви,

остава си закачка гола!

Анкетата установява,

народа че е за въже,

затуй че в глад оставя

държавните мъже.

«Ч е р в е н с м я х»:

— Крадци сте всички тука,

тук всеки пипа,

каквото Куко,

таквоз и Пипе.

Народа за въже ще бъде,

щом на въже ви не осъди.

ЧИНОВНИШКА ПЕСЕН

Аз бях, аз съм, ала чиновник
едва ли ще съм занаят пред,
зер тръгва градския часовник,
но не и нашия късмет.

Турлаков хвана си шарани,
а днес тоз мъж богоизбран
чиновниците гладни храни
най-щедро с луспи от шаран.

А панталона мой се хили
сантиментално изотзад,
жилетката петна покрили,
кат съвест на жълт депутат.

Ех, господа парламентарни
от кърпеното болшинство,
и ти, из модния краварник
кравеподобно същество!

Доволно хранихте ни с ветър
и ни поихте със вода!
Два пръста сме у диаметър,
два пръста точно, господа!

Но дойде ли ден на разплата,
макар и мумия от глад,
ще има всеки добрината
да стисне някой лоен врат.

ЕСЕН В АНАДОЛА

Горите в Анадола пожълтели са
под ласките на есента.
А от фугаси огненитарна виелица
напява химна на смъртта.

Извиват дим села и градища запалени,
пожарища нашир и дълж.
Каква феерия от фесовете алени
и жълтий фустанелен дъжд!

Търчи Кемал, лети кир Яни, а шрапнелите
поръсват оловни цветя
и в Бялото море се ронят фустанелите
кат жълти есенни листа.

А на брега, прострял снага изкърпана,
Джон шепне си едвам, едвам:
«Юнашки вие двамата там бийте тъпана,
че парсата ще собирам сам!»

СЕСТРИТЕ

Едната блондинка е редка,
тя къпе ме в поглед сапфирен,
сестра ѝ — безумна брюнетка,
гори ме в смеха си немирнен.

Едната е нежна и сладка,
а другата — властно красива!...
Коя ли? — Ужасна загадка —
челото ми пот го избива.

Коя ли? Умът туй не знае!
Но ум в любовта е сърцето,
сърцето съвсем се не мае —
то храбро избира и двете.

ЗЛАТЕН ОРКЕСТЪР

На Коцето и спящата царкиня.

Безсребърен друмник, с измачкана раница,
седя в този сънен локал
и моята будна печал
стон като митнична стража на граница
и всяка наслада, и всяка мечта
облага с високи, жестоки мита.

Че днеска в сърдечната ми територия
бушува и жажда, и глад,
че може би влюбен съм, брат,
в онази красавица татък на втория,
на втория стол де седи до баща си —
баща ѝ банкера с любезните каси.

Ех, рано съдбата сложи си секвестъра
на моята млада душа,
но черната мъка тешаа
с вино и балсамния химн на оркестъра,
но в черната мъка красавица бди
е очите си — мъртви сапфирни звезди.

И с лунния спомен за младост изгубена
по знойни вакханни жени,
оркестъра болно звъни,
оркестъра плаче и моли се влюбено...
И ако ти кажа, че липсва оркестъра —
чу ъ, братко, как свири милионната зестра!

ЛЮБОВНО ПИСМО

От боговете съм наказан
да се топя в неземна страст,
че твоя поглед е съблазън,
че твоя смях е грешна власт.

Ала, любимко светлоока,
не ме зови, не давай знак;
аз нямам тлъстий гръб на блока —
пред вас да се въртя по мрак!

В часа на приказките звездни
гори ме демонска любов,
но ако татко ти излезне
заспал, кат Райко Даскалов?

И като гвардията жълта
в любовния ни вагон-ли —
т. е. у кухнята нахълта
и дъжд от сопи завали?

Кажи, любимко, ти тогава:
в часа на живата беда
какъв трофей да му оставя,
когато нямам и брада?

НЕДЕЙТЕ, БРАТЯ!

Решителен момент настъпва
и съдбоносен може би —
Синода вече смело стъпва
у партизанските борби.

Добре след като се наядли
(прасе, шампанско, баклава),
светите старци се събрали
и ни отправят тез слова:

«Ний нигде не принадлежиме
и партизанство няма в нас,
дългът ни е да си лежиме,
задачата — да вържем мас.

Но лоши дни настаха, братя,
не може тъй да се седи.
Как можеш да лежиш в кревата,
когато скубят се бради?

А всяка мъдрост е брадата,
брадат над вази господ бди;
какво ви шушне Сатаната
против свещените бради?

Недейте, братя, не скубете!
Това е гражданска война;
земята майка не ръсете
с бради и кървави петна.

Да бяхте само сиромаси,
войната свята е тогаз,
но има хора с тежки каси,
особи тлъсти между вас. . .

Недейте, братя! Не скубете!
Брадата нищо не вреди.
Ще ви привикнат тъй ръцете
и къмто нашите бради!»

ГОСПОДА ЧИТАТЕЛИ

Утешително е в тоя сив сезон,
че не сме съвсем забравени:
безутехата на мокрия евзон
малко нещо утешава ни.

Утешителни са в парламента бурите —
всеки де реве и свирка;
утешително е, че у джеба пак ще турите
отредените пари за цирка.

Утешително е в тия тежки дни —
тъжни и прокобни за България,
че Стамбол в неведоми страни
пак на скитане удари я.

Утешителни са дневните и пътните,
но за вас утехата не там е:
вам утеха е, че няма днес да глътнете
статия от «Земледелско знаме».

БЛОКОВА ПЕСНИЧКА

ЕПЕ СЕ ПО ГЛАСА НА НОВИЯ НАЦИОНАЛЕН
ХИМН «ЧЕРВЕНАТА ТИ ВРЪЗКА»

Оранжевата дъска,
оранжевата дъска,
оранжевата дъска, мило либе,
главата ти блъска.

Не искам да пътуваш
за Долни Дъбник с трена;
у София седи си, мило либе,
у София, до мене.

Оранжевата дъска,
оранжевата дъска,
оранжевата дъска, мило либе,
черепата ти пръска.

Когато бяхме малки,
не правеха митинги
с дървета и бухалки, мило либе,
с картечници и кримки.

Оранжевата дъска,
оранжевата дъска,
оранжевата дъска, мило либе,
постави ти превръзка.

МИТИНГ ЗА ТРАКИЯ

Ура бе, братя българи! Вий спите ли?
Какво сте млъкнали така!
Нима сте в манастирските обители
със броеници у ръка?

Не бойте се от Джон Буля с монокъла,
приятел стар на нас е той.
Пред Одрин сам ще ни подхвърли кокала
без много спорове и бой.

Ех, пак да може, братя, да целунете
онези хубави поля!
Там, де за житото и за тютюнните
кръв изобилно се проля.

Дедеагач и Ксанти! И Димотика!
Отдоле Бялото море!
Кои в гешефти там не се омотаха,
кои не бяха си добре?

Към Гюмюрджина имало малария,
оплакваше ми се един.
Та щол? За чест и слава на България
там ще търгуваме с хиния.

Какво поглеждете така с апатия?
Не бойте се от нов погром.
И ний сме нещо като дипломати, я!
Ще бдим над родния си дом.

А вземат ли ни вместо туй останките —
това е друго нещо, виж!
Ще трябва родината, т. е. банките
да се прехвърлят към Париж.

+ АРТИСТ ЛОЙД ДЖОРДЖ

Мрачна сцена е земята, мрачна, стара е пиесата;
ролите са твърде много: робин, цар, жреци, смешник. . .
Режисьор е тук живота, интереса е завесата,
а смъртта е зъл директор, ала най-добър критик.

Щом завесата се вдигна, през мъглите на Британия
ти яви се с герб на рицар, а под герба стар Шейлок.
Ръкопляскаха топове, прашаха ти почитания
и потоците от кръви, и пожара до възбог.

Джентлмен, ти бе божествен! Всички майстор те
намериха —
маниери — тънки, ловки, глас прекрасен, чуден грим!
Франция бе възхитена, занемя пред теб Америка,
Хинденбург ти се поклони, мрачен и невъзмутим.

И пристъпяше ти важен в блясъка на комплиментите,
а на сцената валеше от букети дъжд цветист.
Ти приемаше венците и прочиташе по лентите:
«На трагика от Версаил, на великия артист!». . .

Ти не страдаше от глупост. Не пострада и от мания.
Но какво се случи с теб? Репликите ли ти сбърка,
или старост те налегна, та в пиесата «Мудания»
побледня и в миг подгъна акробатските крака? . . .

Ех, милорде, мрачен залез. . . Мрачен, кървав повали
се ти.

Твоята зловеща роля не е вече за света.
Ако имаш ти лице — умий го и послушай през кулисите
публиката как се киска и подсвирква ти с уста.

ТРАМВАЯ НА ДЛЪГНЕКОВ

«Ние ви продължихме трамвая чак
до ул. «Ибър». А после — до Захарната фабрика.»

Оранжеви оратори

— Гледай дяволска глава!

Що за мода тук изкара?

Бре, какво ли е това:

за кебапчета ли скара,

или някаква пружина

от кресло или креват?

Ах, кажете, господине,

обяснете ми бе, брат!

— Много прост изглеждаш май,

щом до днеска не успел си

да научиш, че трамвай

ще върви по тия релси. . .

Ето ви трамвай до «Ибър» —

земледелски армаган.

Всяка къща и колиба

нека слави бай Иван.

— Браво, bravo, грижи редки

употребихте в тоз край.

Релсите за вагонетки,

а пък ще върви трамвай.

Превъзходно и отлично!

Бай Иван е мъдър син,

но трамвая електрично

ще върви, или с бензин?

— То щом пътя е готов,
лесно после ще се кара —
ще измислим способ нов:
може да го пуснем с пара,
може даже за разтуха,
вместо някакъв казан,
да поставиме търбуха
на хитреца бай Иван.

Ще върви и ще пухти,

ще пристигне хента-пента

до чифлишките врати

на Исуса-президента.

Там ще впрегнем, то се знай,

една здрава волска сила —

гледай ти тогаз трамвай,

сестро драга, майко мила!

ЕСЕННА ПЕЧАЛ

Жадувам тихата идилия
на чуждеземни самоти,
аз бих заминал за Бразилия,
но дневни кой ще ми плати?

Да ми платите не отърва ви,
а сам аз нищо не спестих
в мъглата на войните кървави —
ни с честен труд, ни с мъдър стих.

Не съм роден за демагогия
и с Телефончето съм зле,
а ето на живота строгия
и леден полъх меoble.

И край трапеза с хляб и сирене,
от странни помисли обзет,
бленувам избори касирани
и нова бран за по-нов кмет.

И без да съм Чичиков мъдрия,
от мъртъвци събирам лов
и скъпичко и без усърдие
продавам ги на Крум Попов.

НА ГУРБЕТ

Сред бялата печал на девствен сняг,
сред воплите на ранна зима,
къде ли броди президента пак
и секретарката любима?

Лозана да се славеше с лози,
с нектара лековит за скука,
то Омарчевски, трогнат до сълзи,
отдавна липсал би оттука.

Но президента носи своя дял нерад —
да броди усърден в чужбина
и там — какъвто си е дипломат —
да брани скъпата родина.

Ах, свършек няма тежкия гурбет!
Удавихме се от печалби,
но той пък чак в Бухара и Тибет
за нас да иде пожелал би.

Обича родината тоя мъдър мъж,
пести той средствата й скромни.
И скромността му, проявена неведнъж,
хазната дълго ще я помни.

И върне ли се пак — от входните врати
ще викне той с любов нечута:
— Я там, в швейцарски курс да се плати!
Пестете нашата валута!

ДИПЛОМАЦИЯ В ЛОЗАНА

В Лозана броди вихър зимен
над оснежения паваж,
а как е топъл и интимен
лорд Кързон с президента наш.

Бил Стамболийски пред вратата
(каква ли длъжност имал там?),
а лорда стиснал му ръката
и поусмихнал се едвам:

— Здравейте, друже! — казал лорда.
— Здравейте, ба! Здравейте, ба!...
И Стамболийски гордо, гордо
потупал лорда по гърба.

Успехът ни дипломатичен
де беше само в туй — добре.
Но картичка със подпис личен
поднесъл сам Поанкаре.

Едничък само Мусолини
търговски заявява там:
— Обичам ви бе, господине,
но дайте нещо — да ви дам!...

— Да дам, бе. Ех, какъв добър бих
отрязал армаган за вас!
Ала на братята ни сърби
във Белград го харизах аз.

— За Македония, простете.
Не биде тя късмет на вас.
Но я в подарък приемерте
фашиста Буров Атанас!

ПЪРЗАЛКА В КЮСТЕНДИЛ

Аз помня: сключваха в Париж мира,
след тригодишна смъртна баня,
и Тодоров гърлото си продра
към ред и мир да ни подканя.

Но днес е празнично към Кюстендил,
макар да има мраз и ветър,
макар под нулата да се е свил
държавния ни барометър.

Пързалие се славно, господа,
на политически пързалки
и вместо с кьнки, както е реда —
пързалие се на бухалки.

Не знам какво е в Кюстендил сега,
едва ли знае даже блока,
но хлътнали сме здраво сред снега
и преспата е, май, дълбока.

Не знам как ще се справим с тоя сняг
и с новия кадрил безумен,
но знам, че лошо ще се плъзнат пак
оскубаните люде в Шумен.

ГРИЖИ ЗА БЕДНИТЕ

Протестират вред ролетки и стени,
будките със мъка дишат —
Крум Попов жестоко ги обремени
с мъдростите на афиша.

С поетични вопли столичния кмет
прозаично апелира —
образуван е за бедните ни комитет,
помощи да им събира. . .

Похабеното за лепене брашно
спада в социални грижи,
но дали едно сърце — поне едно —
тоз апел ще пораздвижи?

Ех, в тез вълчи и тартюфски времена
кой какво ще ти запише?
Ако бедните съвсем са без храна —
нахранете ги с афиши.

И защо е подписката за дърва?
Има по-практично средство:
изберете най-дебелата глава
от премъдрото ни кметство.

Нацепете я грижливо след това
с някоя гигантска брадва
и за Коледа със дъбови дърва
бедните ще се зарадват.

ПОДАРЪЦИ ЗА ПРАЗНИЦИТЕ

Търгувах с мъгла на кубичи,
внезапно видях се богат,
и ето: по стари традиции,
раздавам подаръци, брат.

Обичам и Сандо, и блока,
но в Кръстя съм влюбен почти,
и обич безумно жестока
в сърце ми по него пламти.

Пастухов момче е юнашко,
за подвизи той е роден —
една тенекиена шашка
за Коледа има от мен.

С какво да даря Александра —
такъв дипломат-философ?
Дали той държавната мандра,
дали би я глътнал с любов?

А дядо Василий в Берлин е,
пък има си именен ден.
Без него не може да мине,
с какво ли да бъде дарен?!

Не ща пак бастун да му прата
на тоз родолюбец велик,
че взеха му веч занаята
дружбащите в Долни Дъбник.

Ще взема извлачена вълна
за нова, берлинска брада,
че зла го вещица прокълна
и хласна го черна беда.

Забравил бях блока бе, братя —
там, в Шумен, ония мъже:
на тях ще им купя и пратя
по някое мазно въже.

Забравил бях тоже и Връбча,
о, милия, мазния шут!
За Коледа ще понатълча
устата му щедро с... бисмут.

СТАЧКА

Детето

— Идат. Идат вече, но уви!
И двамата с наведени глави.

Стареца

Не е съгласен дармоеда,
навярно извисоко гледа
на нашата закана.

(Влизат 1. и 2.)

А

Какво има? Що стана?

А, Б, В, Г, 8, 3, 4, 5

Какво има? Що стана?

1

Другари, все тъй гоподаря
е важен, студен и надменен,
не иска да преговаря.
Разправя, че в днешния ден
всесилен е златният бог
и тоз бог не му позволява
излишни заплати да дава.

6

А що му позволява златният бог?
Тоз идол жалък?
Да пъха в джоба дълбок
последния ни залък.

Б

О, да! Ние можем да сме гладни,
одърпани и боси,
щом нужно е да падне
печалбата грамадна,
която нашият труд му носи.

5

Да! Може, всичко може.

6

Да! Може, всичко може!

А, Б, В, Д

За зверове в човешки кожи.

Г

Проклетника проклет!

10

От клетви той не се тревожи
и с господ е наедно.

6

От клетви щом се не плаши
и хладно се подсмива днеска,
тогаз от десниците наши
навярно ще се стреска.

4

Не горещи се тъй сърдито,
че срещу ръжен се не рита.
Ний можем после да се каем.

6

Бабите не ритат, знаем.

2

Другари, спрете вие там!
Не за кавги е време.
Велик въпрос е сложен нам
и трябва ние да избереме:
или покровителството на роба
и просешка заплата,
или борбата!

8

Дървото от железни думи сал разбира,
щом е потребно да се избира,
борбата избори!

А

Работи! Работи! Работи!

А, Б

На труда цял живот посвети!

А, Б, В, Г

Между каменни хладни стени
погреби красота, младини!

А, Б, В, Г, Д, Е

Работи, работи от зори,
за лентян богатства твори!

В с и ч к и ж е н и

И бездомен и гладен умри.

10

И бездомен и гладен умри.

3, 5, 6, 7

Стига тез въздишки, стига!

5, 6

Сълзите не рушат вериги.

8

Не страхливи, трепетни слова,
а смело вдигната глава!

3, 5, 6, 7, 8

А смело вдигната глава!
Гърди с гърди, борец бъди!

4

Умният, силен кога се усеща,
само тогава излиза насреща.

8

И великанът даже пак е слаб,
страхът щом мъдростта му шушне,
страхливецът е сам роб.
А ние ни слаби сме, ни малодушни.

4

Силен е златний идол
и вашата стачка
кат демонска играчка
ще смаже той.

В

Мълчи, мълчи, че мъж си ти,
страхът трепти, страхът личи
в помътените ти очи.

8

Не с молба, другари, не с молба!

6

С борба!

6, 5

С изправени чела!

2, 3, 5, 6, 8

С развихрени крила!

4, 7, 9, 10

Слушай, слушай тук речта
на нашия оратор.

О р а т о р

Другари и другарки!
Нека пламък обгори
железните гърди
на вас, страдалци!
Не спирайте, не гледайте
печалното минало и настояще,
но взрете се напред!
Какъв е бил до днес
житейският ви пай?

В с и ч к и

Страдания безкрай!

О р а т о р ъ т

Познахте ли поне веднъж
едничка радост?

Ж е н и т е

О, не! О, не! О, не!
От болести и от глад
загина нашта младост.

М њ ж е т е

О, не! О, не! О, не!
Безмерен труд и гнет
зарови нашта младост.

О р а т о р ъ т

А в същия тоя час
тиранинът връх нас
изсмуква топлата ни кръв!
И в злато обграден,
пиян бог весден,
прахосва земния ни дял.
На смърт тирана, на смърт!

В с и ч к и

На смърт, на смърт, на смърт!

О р а т о р ъ т

О, нека господар
над цялата земя
да бъдем ний, трудящий се народ,
и нека с плам и жар
приготвим ний деня
за празника на целия човешки род!
За тоя ден велик
да срещнеш смъртний лик
готов ли си, другарю?

М ъ ж е т е
Винаги готов! Винаги готов!

О р а т о р њ т
А ти, другарко смела,
през тоя ден всеблаг
да носиш кървавия флаг
с крилата на орела
готова ли си, кажи?

Ж е н и т е
Винаги готова! Винаги готова!

В с и ч к и
С бойна готовност и вихрен полет
ний всички ще служим на общий завет,
ний всички ще умрем
за общия завет.

7
Нека скръстим ръце си железни
и машините хладни да спрат!
Нека нито искра да излезне
от фабричната огнена гръд!

8
Гърмът на чука да престане!

6, 5
Да млъкне звънката стомана!

1, 2, 5, 7
И колелата нека спрат
да се въртят!

2, 3, 5, 6, 7, 8, 9
Моторите да замълчат!
Каишите да не плющят!
Да стихне пламналата пещ!
Да се разлей!

10
Там всичко нека занемей,
за да се чува нашта дума!

1, 2
Другари, решителната крачка. . .

В с и ч к и
Стачка, стачка!
В борбата смело да се втурнем
и твърди кат гранит
да вдигнем своите десници
против лентяя снт.
Ще победим!

О р а т о р њ т
Другари, всички на борба!
Другари, всички вий на крак!

В с и ч к и з а п я в а т
На крак, о, парии презрени,
на крак, о, роби на труда. . .

.
.

(За весата бавно се спуща.)

1923

ОРАНЖЕВИЯ ВЛЪХВА

Атлетската му фигура не лъхва
свещена мъдрост на пророк,
но той помазан е за скитник-влъхва
и търси божия отрок.

Уви, подобно мъдреците древни
не е внушителен с брада,
но пътя му покриват пътни-дневни
и грей оранжева звезда.

А в пастирските ясли на Лозана
не беше малкия Исус;
напразно с Кързон пееше «Осанна»
светия наш оранжев Туз.

Но дарове: ливан, злато и смирна,
той не понесе пак назад;
със смирна моето перо немирно
дари премъдрий дипломат.

С ливана Кързон той добре поръси
и с пъстра кърпа го изтри;
лорд Кързон пък, макар че се навъси,
два куфара му подари.

Те бяха празни, но златото сложи
не в тях, а в джоба си дълбок;
и неуспял да зърне младенца божии,
замина тлъстия пророк.

Къде? . . . Та в пътя златоносен аз ли
бих спрял мъдрец богоизбран?
Една душа, копнееща за ясли,
не спира в път предначертан. . .

Варшава, Прага, Букурещ и проче
ще зърне президента пак
и пак ще дири божето отроче
пред всеки ъгъл, всеки праг.

И ето някой ден светия влѣхва,
навел премъдрата глава,
в мрака крачи, пѣшка и въздѣхва
и шепне горестни слова:

«Ох, идвам, братя, ама сила не остана!
Товара коледен тежи.
Шега ли е да мъкнеш от Лозана
два пълни куфара с лѣжи?»

ЕКСПЛОЗИЯ

В сърцето си аз нося спомен жив
и образа на мъртвата любов:
сърцето ми е пълно с експлозив,
и всеки ден, и всеки миг на взрив —
на взрив ужасен съм готов.

Незабравима, гибелна жена,
в усмивката си — разтопен рубин —
и днес ти криеш тайна не една:
зла кат пикринова киселина
и мощна кат пироксилин.

Аз знам: в часа на някой нов копнеж
ще те потърся уморен и плах
и ти над мене огнен взор ще спреш;
и в хаоса от гръм, от плам, тътнеж
сърцето ми ще стане прах.

Сърцето ми, разкъсано в печал,
ще полети без цел, без път;
и своя взрив, и своя грях призал —
ще викна: «Влюбен съм във цял квартал!
Ах, дайте, дайте ме под съд!»

ДЪРЖАВНИ ХРАНЕНИЦИ

Не затрупвайте ме с комплименти
зарад жълтата значка —
имам, братко, подръка
магазин от разноцветни ленти.

По идеи цял съм слънчев спектър,
бях ратай при всеки клуб —
чрез оранжевия куп
днес съм храбър жилищен инспектор.

Чернотрудов момък съм с монокул,
земделец с чиста кръв,
винаги съм бивал пръв
в честната борба за честен кокал.

Наредете избори през два дни,
смело в книжната война —
край държавната хазна
ще стълпиме рицарите гладни.

Съвестта им няма да е яркожълта —
тя не лови вече цвет,
но затуй пък ред по ред
те ще бият лошо и добре ще гълтат.

И след избора попитай за реклама:
— Бит ли е добре врага?
— Бит е, братко, и сега —
вчера само аз набил съм двама...

ОРАНЖЕВА ПОБЕДА

«Ето как народното доверие е расло прогресивно спрямо Земледелческия съюз.»

25. I. 1920	28. III. 1920	14. I. 1923
Пашмаклийски окръг 0 —	4718 —	9143
Мастънлийски окръг 0 —	6855 —	14289

(Вестн. «Победа»)

Победа ли не сме удържали?
Пак меншество ли сме били?
Я погледнете къмто Кърджали,
а погледнете в Мастънли!

Я, как е, а? Нали хареса ви,
нали вий виждате сами
грамадата от мазни фесове
и ярки шарени чалми?

В Тузлука мрачен и в Родопите
народа, братчета, е с нас!
В дългогодишните си опити
избра той най-добрата власт.

През дните славни на Пастухова
широките бяха кале,
ала като купчинка пухова
цървула днес ги разпиле.

И жълтото народовластие
заби победния си флаг,
днес там народа в своето щастие,
кога го бият, рита чак...

Победа ли не сме удържали,
пак меншество ли сме били?!
Я погледнете къмто Кърджали,
я погледнете в Мастънли.

МАСКАРАД

Думба-лумба, думба-лумба,
зная тайни милион;
без да съм брат на Колумба
или внук на Едисон —
откривател съм и ключа
знам за всеки тайнствен случай,
думба-лумба, тра-та-та —
всичко сметка е в света.

Долу всяка скучна маска!
Всички мъдрости — лъжи!
Под най-пъстрата окраска
сива глупост пак лежи;
под костюми златошити
вред разхождат се крадците.
Думба-лумба, бим-бам-бум —
много хора — малко ум.

Дипломати, магистрати,
короновани глави,
кърви, бомби, атентати —
всичко с маска е, уви;
цялата таз пъстра гледка
е една гигантска сметка —
всички тайнствени игри
все за власт са, за пари.

А над всичко с нова маска
стар диктатор пак седи,

трима вече той изтласка
и за други двама бди.
А народа сред прозявки
гледа циркови оставки. . .
Думба-лумба, иха-ха —
сам да си бере греха!

БЛОКОВИТЕ ВЛЪХВИ НА АУДИЕНЦИЯ

Ветрец откъм двореца лъхва,
развява се измачкан фрак:
о, кой ли гладен, мършав влъхва
край портите се мъкне пак?

Ветреца издебело духа,
но тънка песничка реди:
«Не е ни Сандо, ни Пастуха,
ни синодалните бради!

А трима братя — секретари —
глави на безтелесен блок —
превиват там гръбнаци стари
и правят пак поклон дълбок.

Тригласно тримата се молят:
— Спаси ни, царю, помогни!
Като кокичета напролет
са девствени душите ни!

Хем мъдър вожд си, хем си харен;
подай ти, царю, властен знак,
че веч редът парламентарен
обърна се на лански сняг.

Недей ни вързва ти кусура
за стари грехове безброй,
но виж как в жълта диктатура
огъва се народа твой.

Отечеството нас ни чака
във тия тежки времена;
с бензин изчистихме си фрака
от тъмни, кървави петна. . .»

.. .Така те тримата нареждат
и се покланят ред по ред,
а царя слуша и поглежда
един особен жълт портрет.

В портрета Сандо се усмива,
сърдечно мил и детски прост,
но неочаквано той кихва
и му пораства царствен нос.

В миг лягат всички на паркета:
«О, Фердинанде, бди над нас!». . .
А Сандо шепне от портрета:
«Добре, но Фердинанд съм аз!»

ОРАНЖЕВА ЛИТУРГИЯ В СТАРА ЗАГОРА

Е в а н г е л и е о т К а л ъ ч е в:

Вониш ми, Марко, ти на спирт,
излез от храма жълт навънка
и карай с болка своя флирт
и политиката си тънка...
Махни се ти, безчестен мъж
сред толкоз люде честни,
измокрен цял от златен дъжд
и кражби всеизвестни.
Блестят по твоето чело
позорните петна —
търговец с розово масло
и собствената си жена,
която нямаше сукман,
а тъй богато се натруфа,
заловена при Драгоман
с един пломбиран куфар.

Е в а н г е л и е о т М а р к а:

Ех, жълт е още твоя клюн,
о, младо януарче,
но гълтай топлия самун
и думи недей харчи.
Че у светия ни съюз
сте влезнали от вчера,
но всинца ви вреди Исус
на тайната вечеря.
Кажы си, както е реда,
да си го чуем двамка:

Не виждам цялата греда,
а виждам дребна сламка.
Разправяш, че съм бил наред.
Та кой е днес последен?
Когато пада берекет,
къде ти, братко, беден?

К а л ъ ч е в:

Не искам, Марко, притчи аз —
слушах ги до насита,
но я поразправи пред нас
ти нещо за кибрита.
Кажы за лозето, кажы
за търгове интимни,
и с колко грехове тежи
винарския ти зимник.

М а р к о:

Едва ли повече тежи
от твоите лъжи.

И с о о т Д р а г и е в:

Алилуйя, алилуйя —
за шарана да те чуя.

К а л ъ ч е в:

В светото име на Исуса,
какъв бе на шарана вкуса?

М а р к о:

Не предизвиквай много, братко,
че ще събудиш в мен желание
да прочета и аз накратко
светото ви писание:
краварник, чекове и арсенал,

и трийсет куфари от Генуа,
на Обова метилния скандал
и. . .

Един херувим с цепеница:
Осанна, осанна, осанна!
Мълчи там, че ако маана.

Марко:
Не ще мълча: друг лапа мед,
а подло крие се на сенка.
Кажете Кисов на кого е зет
и кой е тоз Янченко?

Херувимите:
От бай Марко чтение първо,
туй съвсем не ни отърва!
Бух! Бух! Бух!

Калъчев:
Призовавам свети дух —
кой е честен, да ни каже.

Драгиев:
Вървете си со миром, братя,
днес няма честни по земята:
и Марко наш, и ваш Стамбол
все дренки от един са дол. . .

КРУМ ПОПОВ КАЗВА:

Никой не е предполагал
шум и нулите да вдигат,
но да бъда толкоз нагъл,
само глупостта не стига.

Трябват шайки детективни,
ред закони беззаконни,
и тогаз лъжи приспивни
дрънкам в кметствата районни.

Избори в неделя има —
златни кули обещавам.
С трима души, точно с трима,
«Пиротска» пак разкопавам.

Бре трамвай без колелета,
бре училищни реформи,
и тъй, само за адета,
на месото турям норми.

Въглища ако ви трябват —
Перник цял да ви харижа;
ако скъп ви е пък хляба —
аз поемам тая грижа.

Хлябът четири бе лани,
лев — днес, щом ви е приятно!
Гълтайте бе, столичани,
гълтайте лъжи безплатно.

ПРОЛЕТ

Съдрал се сякаш на «Епоха»
редакционния чувал,
та с локви, дъждове и кал
пак мартенските дни дойдоха.

И пак прониза ме със тръпки
любовно-мокрия сезон,
а древният ми панталон
усмихна се през пет закръпки.

Но, да не беше ми неловко,
заел бих министерски пост,
макар да не съм толкоз прост
и да не мисля под диктовка.

И служил бих аз твърде жарко,
докато някой милион,
под формата на комисьон,
докопам като бае Марко.

Но поврага таз политика!
Цена си още аз гърба.
Единствено сега скърбя
за поскъпнялата мастика.

А друго хич не ме тревожи
сред тия смутни времена:
не ща ни власт, нито жена
с дванадесет самсарски кожи.

КОГАТО ГИБЕЛ ЗАСТРАШАВА НИ

Не сме в живота изоставени,
навред като всеблаг Христос,
когато гибел застрашава ни,
полицията е на пост.

Човек е често невнимателен —
настине в полунощний мраз,
и виж по начин занимателен
гърбът му стоплен е завчас.

Виното младостта отравя ни,
а младостта е скъпа нам,
но в кръчмите не сме забравени —
полицията бди и там.

С гласец лирично приспивателен
за младостта държи ни тост
и с взор до дъно изпивателен
тя денонощно е на пост.

В опасност ли ви е слугинята,
прозорците когато мий,
уви, не ще умре мърцина тя —
бъдете си спокойни вий.

Знам — случаят е тъй трогателен:
виж плъзнал се кракът ѝ бос,
но с поглед строго изпитателен
полицията е на пост.

ЛЮБОВ ПОД ЛУНАТА

Не свеждай ти погледа светъл,
не сплитай печали над нас —
бакалина стар е свидетел
как свято обичам те аз.

Припадне ли нощ сребролунна,
открехнат се малки врата
и в привет сърдечен целуна
рубина на твоите уста.

В небесната шир бледосиня,
усмихнат се бели звезди,
а в дреха от лунна коприна
нощта над сърцата ни бди.

Но късно е. В порив прощален
ний слеем горящи уста,
а старият, мъдър бакалин
въздъхне лирично в нощта.

Пловдив

СЛЕДИЗБОРНО СЪБОЛЕЗНОВАНИЕ

*На пропадналите в изборите
народни трибуни*

Кураж, кураж, пропаднали трибуни!
Крепнете пред всеобщата напаст,
че вместо нас дресирани маймуни
обсебват пак оранжевата власт.

Но туй не е за нас беда голяма,
не е то ни плесница, ни афронт,
че не за пръв път Сандо със измама
пробива ни разстроения фронт.

Съдбата ни навсякъде измества:
министър си — току възникне спор, —
нечестен бил си, други те замества
и тиква те в централния затвор.

Откъснат от живота си охолен,
бленуваш ти да бъдеш цар сега. . .
Напразно! Днес и той е недоволен,
и нему веч поставиха рога.

Не цар, а бог дори сега да беше
със ореол безсмъртен увенчан,
не би бил ти щастлив: и господ вече
от президента ни е развенчан.

В ТИХИ УТРИНИ

В тихи утрини в полето виждала си ти, нали,
като плачущи девизи, сини есенни мъгли.
Те витаят, те ридаят между голите брези
и поръсват, и разпръсват ситни маргарни сълзи.

И над някой храст самотен, дето сетните листа
есента целува хладно с бледокървави уста,
спрат случайни и незнайни тези плачущи деца
и обкичват, и обличат храста с бисерни зрънца.

А листата помразени тръпнат в странната шега,
тях целуват цветовете на небесната дъга,
сякаш мина тук царкиня, угнетена от печал,
и забрави, изостави накит с бисер и корал.

Но докоснеш ли случайно празника на някой лист,
бърже есента прекъсва многоцветний си каприз.
Блясък, краски, нежност, ласки. . . всичко пръсне се
завчас,
пак самотен и сиротен стене оголелий храст. . .

В тихи утрини сапфирни над самотните сърца
ръсиш ти капризно щедра многоцветните зрънца.
Мигом сетне незаметно разпиляват без тъга
свойта цветна, мимолетна и безмилостна шега.

ЕПИТАФИИ НА ПРИЯТЕЛИ И ПРИЯТЕЛКИ

1

Не бе напълно плитък:
без четвърт — идиот.
Като юва добитък
премина тоз живот.

2

За гроб не ѝ запазвам периметър.
— Погребва ли се ветър?

3

Тънък майстор на дебела скука
е погребан тука.
Нови мисли търсеше той на тавана,
търсейки ги — там остана.
Лека му пръст! Леко в гроба ще лежи,
ако глупостта не му тежи.

4

Близко ела
и прочети:
«Пъстри мечти,
сиви дела».

5

Българьо, Българьо, спри тия
сълзи и не трови душа ни с тех.
Изкуството пожъна днес значителен успех —
почина автора на «Незначителни събития».

*

Какво нещастие красиво
да търсиш щастие в света!
Посред пустиня смъртно сива
да вярваш в пролетни цветя.

Аз пих горчивата измама
на своята детска доброта.
И всред пожара на скръбта ми
изгаря сетната мечта!

БЕЛЕЖКИ

СЪКРАЩЕНИЯ

- Б* — Българан. Седмично хумористично списание. София, г. I—IX, април 1916—юни 1924.
- КБ 1921* — Хумористичен календар «Българан» за 1921 г. Стъкмен от Ханс (Иван Генадиев), г. III, София, 1920, 91 стр.
- КБ 1922* — Календар Българан за 1922 г. Под редакцията на Ведбал и Светослав Минков, г. IV, София, 1922, 96 стр.
- КДЕ* — Кво да е. Седмичен хумористичен вестник. София, г. I—XI, януари 1911—ноември 1922.
- М* — Маскарад. Седмично художествено-хумористично списание. София, г. I, бр. 1—25, ноември 1922—май 1923.
- МЕ* — «Микроскопична енциклопедия от Ведбал» — албумче на Смирненски.
- РВ* — Ведбал. Разнокалибрани въздишки в стихове и проза. Хумористична библиотека № 26—27. София, 1918 г., 64 стр.
- С* — Сатър. Лист за разтривка и размивка, орган на Негово Величество — Народът. Седмично политическо, икономическо и хумористично списание. Редактор С. С. Злъчкин. София, г. I, бр. 1—11, 1919.
- СбБ 1921* — Сборник Българан. Хумористични стихове и проза. Подбрал и наредил Ив. Х. Генадиев. София, 1921, 110 стр.
- ЧСм* — Червен смях. Седмично илюстрирано литературно-хумористично списание. София, г. I—IV, окт. 1919—дек. 1923.

В тоя том са поместени стихотворните творби на Смирненски, написани в периода от юли 1919 г. до края на живота му.

Всички стихотворения са подредени според хронологията на създаването или публикуването им. От този хронологичен ред се изключват стихотворенията от сбирката «Да бъде ден!» и някои от по-значителните творби, които са поместени в първия том на настоящото издание. От останалите стихотворения са изоставени само: «Не съм» — *КДЕ*, г. VIII, бр. 372 от 13 юли 1919 г.; «Една поетична вдовица» — *С*, г. I, бр. 7 от [19 ноември 1919 г.] и «Твърде късичък роман» — *С*, г. I, бр. 9 от [3 декември 1919 г.].

Стихотворенията от този том са публикувани предимно в «Българан», «Сатър», «Червен смях», «Маскарад» и др. Много от тях имат само по една публикация. Втора редакция имат някои от творбите, включени в излезлите през 1921—1922 г. хумористични сборници — «Календар Българан за 1921 г.», «Сборник Българан» от 1921 г. и «Календар Българан за 1922 г.», в които са поместени подбрани творби на сътрудници на сп. «Българан». Отделни стихотворения имат авторски ръкописи, като някои от тях са в няколко варианта, с нанесени значителни поправки и изменения от автора. Така например стихотворението «Падаща звезда» има пет варианта — два печатни и три ръкописни, които коренно се различават. Всички редакционни промени от първоначалните публикации и от съхранените ръкописи на поета се отбелязват в бележките.

Текстът на стихотворенията се печата според последната авторска редакция. Изрично посочени в бележките са изключенията, които се отнасят предимно за «Календар Българан», в които поради липса на място са изоставени цели строфи.

В по-голямата си част стихотворенията, включени в този том, са хумористични и сатирични. В тях намира пълно, всеотрадно отражение политическото ежедневие на страната от това време. Много от героите му са действителни личности, които възплащават определени партии и групировки. Изградена почти винаги върху конкретни исторически събития и факти, сатиричната поезия на Смирненски повдига най-значителните, най-съществени въпроси от съвременната му общественно-политическа действителност у нас и в чужбина. Широкият обхват на събития и действащи лица в хумористичните и сатирични

стихотворения на поета наложи и един по-обстоен исторически коментар към отделните стихотворения.

РОЗОВ ТРЪН В СЪРЦЕТО (стр. 7) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 371 от 6 юли 1919 г., с подпис: Л о р д Д ж. Ш о к и н г.

ПРОЗА И ПОЕЗИЯ (стр. 8) — *Б*, г. IV, бр. 28 от [10 юли] 1919 г., с подпис. В е д б а л. Има авторски ръкопис в албума на Смирненски «Микроскопична енциклопедия» заедно със стихотворенията «Вий едва ли ще посмеете...» («Амог omnia») и «Пред тебе е снежна земята...» под общо заглавие «Амог passato». Албумът се съхранява у семейство Измирлиев, фотокопие от него се намира в Института за литература при Българската академия на науките (инв. № 302). Печата се по текста от *Б*.

Варианти в *МЕ*: ст. 3: Моя идол е порутен* ст. 6—10:

Вред край мене е покруса,
вред пустиня и тъга!
Златокъдра монахиньо,
приюти в свещена скиня
пламналата ми снага.

* ст. 11: Отвори сърдечни двери,* ст. 16—20 липсват.

Скиня (гр.) — древноеврейски походен храм във форма на шатра, в която се извършва богослужение при дълго пътуване.

ПОД РИТЪМА НА КОЛЕЛЕТАТА (стр. 9) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 372 от 13 юли 1919 г., с подпис: Л о р д Д ж е м с Ш о к и н г.

Печата се по текста от *КДЕ* със следната поправка:

Ст. 19: «нека в сън се унесе» вм. «нека в сън да се унесе».

КАПРИЗИ (стр. 11) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 373 от 20 юли 1919 г., с подпис: Л о р д Д ж е м с Ш о к и н г.

ПРЕЗ ТИХА ВЕЧЕР НА АПРИЛ... (стр. 14) — *Б*, г. IV, бр. 30 от [24 юли] 1919 г., с подпис: В е д б а л. Без заглавие.

Клемансо, Жорж (1841—1929) — френски политически и държавен деец, министър-председател на Франция (1906—1909 и 1917—1920). През 1919—1920 г. е председател на Парижката мир-

на конференция и един от авторите на Версайския мирен договор. Като глава на върховния съвет на Антантата той е главен организатор на интервенцията срещу Съветска Русия.

ПЛЕНИТЕЛНА МАМЗЕЛ. . . (стр. 15) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 374 от 27 юли 1919 г., с подпис: Л о р д Д ж е м с Ш о к и н г.

въпрос, който сега спотайва се в Версайл — на 28 юни 1919 г. във Версайл е подписан мирният договор между Антантата и Германия. По това време се подготвя и катастрофалният за България Ньойски мирен договор.

ЗЕМНИ ПИСМА ДО НЕБЕСНИ ЖИТЕЛИ I. РАЙСКОМУ КЛЮЧАРИЮ (стр. 16) — *Б*, г. IV, бр. 31 от [31 юли 1919 г.], с подпис: В е д б а л.

Изпроводишме със мъка // сватове си високи — българската делегация в състав Т. Теодоров, Ал. Стамболийски, Я. Сакъзов и др. заминава за Париж през юли 1919 г. във връзка с приемане условията на мирния договор.

призрактът злокобен тъкмо на три милиарди — по силата на Ньойския мирен договор България е задължена да изплати 2,25 млрд. златни франка репарации.

Па издигнахме си банки днес по всичките къшета — спекулантите и гешефтарите по време на войната натрупали големи капитали за сметка на народа, след войната откриват банки, индустриални предприятия и др.

НА ДАЧА (стр. 18). Публикувано за пръв път в *Б*, г. IV, бр. 32 от [7 август] 1919 г., с подпис: В е д б а л. С известни изменения поместено в *СББ* 1921 г. (стр. 100). Печата се по текста от *СББ*.

Варианти в *Б*: ст. 3: те отвориша за мен* ст. 7—10: аз разтворих своя джоб// с порив зноен и беззлобен// Обиколиха ме в миг// разни пеперудки дачни* ст. 14: в дейност светла и похвална* ст. 18—19: както всичките на дача и, да кажа няма май*

НА ВЕРОЧКА (стр. 19) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 376 от 10 август 1919 г., с подпис: Л о р д Д ж е м с Ш о к и н г.

БОЖИТЕ ЗАПОВЕДИ (стр. 20) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 377 от 17 август 1919 г., с подпис: Л о р д Д ж. Ш о к и н г

БЪДЕЩАТА КАМАРА (стр. 21). За пръв път публикувано в *Б*, г. IV, бр. 34 от [21 август] 1919 г., с подпис: В е д б а л. След това поместено в *КБ* 1921 (стр. 80) със заглавие «Идеален парламент». Публикува се по текста от *Б*.

В КБ. ст. 18: ловят по гърба на Ляпчева мухи.

Т. Боров и Т. Измирлиев отбелязват, че поправките в *КБ* не са направени от Смирненски (вж. Хр. Смирненски. Съчинения, т. 2, 1932 г., стр. 261).

Янко — Сакъзов, Янко (1860—1941) — известен обществен и политически деец, социалист-опортюнист; след разцеплението на партията (1903) става водач на опортюнистическата БРСДП (широки социалисти). Министър на търговията, индустрията и труда в правителството на Т. Теодоров (1919 г.)

Драгиев, Димитър (1886—1943) — деец на БЗНС, участник в учредителния конгрес в Плевен (1899). Водач на дясното крило в БЗНС; министър на земеделието (1918—1919).

Пастухов, Кръстьо (1874—1949) — политически и държавен деец, един от водачите на Социалдемократическата партия (широки социалисти); непримирим враг на комунизма и на Съветския съюз. Като министър на вътрешните работи през 1919 г. става известен с жестокия полицейски терор и кърваво задушаване на работническите акции.

Едхем Рухи — депутат — турчин, радославист.

Генадиев, Никола (1866—1923) — буржоазен политически деец, юрист, един от водачите на Народнoliberalната партия; министър на правосъдието (1903—1908) и на външните работи през 1913 г. в кабинета на В. Радославов. Убит от македонските фашисти по искане на сговористкото правителство.

Такев, Михаил (1864—1920) — буржоазен обществен и политически деец, деен член на демократическата партия; министър на вътрешните работи от 1908 г. до 1911 г. и през 1918 г.

ТРАГЕДИЯ (стр. 22) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 378 от 24 август 1919 г., с подпис: Л о р д Д ж е м с Ш о к и н г.

Новото ни време — лятно работно време, при което се започва работа един час по-рано.

ПАНИХИДА (стр. 24) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 379 от 31 август 1919 г., с подпис: С нажалено сърце и с извинение Л о р д Д ж е м с Ш о к и н г.

Стихотворението е посветено на Георги Димов, приятел на

Смирненски, един от издателите на сп. «Смях и еълзи». Написано е по повод неверния слух, че Г. Димов е убит при катастрофа.

МАРГАРИТКИ ЗА ЖАНЕТА (стр. 26). За пръв път публикувано в Б, г. IV, бр. 35 от [4 септември] 1919 г., с подпис: В е д б а л. В СБ-1921 (стр. 97) е печатано третото стихотворение със заглавие «Падаща звезда». В МЕ има авторски ръкопис на III строфа от стихотворение 1 и стихотворение 2 под заглавие «Жането!». Последното стихотворение (3) има запазени три ръкописни редакции: в МЕ, където е без заглавие, «Анета» и «Падаща звезда» с номер 2 и с подпис: Хр. Д. Измирлиев. Ръкописите «Падаща звезда» и «Анета» се съхраняват в Института за литература при Българската академия на науките (инв. № 43 и № 295). Първите две стихотворения се публикуват по текста от Б, третото по авторския ръкопис «Анета».

Варианти на стихотворение 1 и 2 в МЕ: ст. 10—12: не може жива обич тя да побере, // но за това изкусно таз катафалка малка // прибира мълчаливо, къде какво умре.*

Варианти на стихотворение 3 в Б, СББ, МЕ и рък. «Падаща звезда»: ст. 25—26: Припомням си тогаз приюти ме нощта // далече из полето (Б)* Припомням си — тогаз прегърна ме нощта далече из полето (СББ)* Припомням си: тогаз обгърна ме нощта сред глухите полета. (рък. «Падаща звезда»)* Припомням си, тогаз нощта ни приюти // далече из полето; (МЕ)* ст. 28 и малката Жанета. (Б, СББ, МЕ, рък. «Падаща звезда»)* ст. 29: В миг падаща звезда със огнена черта (Б, МЕ, рък. «Падаща звезда»); В миг падаща звезда с рубинена черта (СББ)* ст. 33: Отронена звезда, аз слушала съм, че (МЕ)* ст. 36: една душа погина. (Б, МЕ, рък. «Падаща звезда»); една душа почина (СББ)* ст. 37: — Не знам почива ли душница, щом звезда (Б); Не знам отлита ли душница, щом звезда (МЕ)* ст. 37—38: — Не знам дали е смърт, щом спусне се една // звездница сред всемира, (СББ); — Не знам умира ли душа, кога една // звезда лети в всемира (рък. «Падаща звезда»)*

ПРЕЛЮДИЯТА НА ЕСЕНТА (стр. 28) — КДЕ, г. VIII, бр. 380 от 7 септември 1919 г., с подпис: Л о р д Д ж е м с Ш о к и н г.

НА ЕДИНСТВЕНИЯ МОЙ ДЛЪЖНИК (стр. 29) — КДЕ, г. VIII, бр. 380 от 7 септември 1919 г. с подпис: Л о р д Д ж. Ш о к и н г.

СЕПТЕМВРИ (стр. 30) — Б, г. IV, бр. 36 от [11 септември] 1919 г., с подпис: В е д б а л.

Печата се по текста от Б със следната поправка:

Ст. 6: «в пазвите ти благодат» вм. «в пазвите си благодат».

ЕСЕННО ЗЛОБОДНЕВИЕ (стр. 31) — КДЕ, г. VIII, бр. 382 от 21 септември 1919 г., с подпис: Л о р д Д ж. Ш о к и н г.

УЛИЦА «ПИРОТСКА» (стр. 33) — Б, г. IV, бр. 38 от [25 септември] 1919 г., с подпис: В е д б а л.

Печата се със следната поправка:

Ст. 2: «неусетно вечер летна» вм. «неусетна вечер летна».

Улица «Пиротска» — сега ул. «Жданов». Смирненски живее по това време на ул. «Овче поле» (сега «Емил Шекерджийски») и всекидневният му път е по ул. «Пиротска» — главната улица на работническия квартал Ючбунар.

РОДИЛНИ МЪКИ (стр. 35) — КДЕ, г. VIII, бр. 383 от 28 септември 1919 г., с подпис: Л о р д Д ж е м с Ш о к и н г.

Версаял замъчи се в мъки родилни // ще ражда отроче за нас — окончателните условия на мирните договори с победените страни се изработват на Парижката мирна конференция (18 ян. 1919 г. до 21 ян. 1920 г. с прекъсване). През септември 1919 г. в Париж на българската делегация е връчен насилническият проектодоговор за мир.

Тодор — Теодоров, Теодор (1859—1924) — буржоазен политически деец, водач на обединената народно-прогресивна партия. Като министър-председател (ноем. 1918—окт. 1919 г.) възглавява българската делегация в Париж по приемане условията на Ньойския мирен договор 1919 г.

а Тодор и проче с усмивки умилни, // приклекли чакат великия час — всички буржоазни и дребнобуржоазни партии дават предварително съгласието си за приемането на грабителския Ньойски мирен договор. Единствено комунистическата партия се бори срещу приемането на този договор и срещу противонародната политика на българската буржоазия.

роди се отрочето «Балкански глас» — през септември 1919 г. започва да излиза вестник «Балкански глас», редактиран от Иван Дилберов, който е редактор и на вестник «Ново време».

И двата вестника са реакционни, списвани в булеварден и сензационен стил.

Гирдап — голяма столична банка, затворена по това време поради спекулантската дейност на главните ѝ функционери. Някои от тях са интернирани, но скоро по различни начини успяват да се освободят.

Вердела — псевдоним на Александър Едрев, редактор и издател на вестник «Кво да е».

В МЕХАНАТА (стр. 36) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 384 от 5 октомври 1919 г., с подпис: Л о р д Д ж. Ш о к и н г.

ДОБРЕ ДОШЛИ, СКЪПИ ГОСТИ (стр. 37) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 384 от 5 октомври 1919 г., с подпис: Л о р д Д ж. Ш о к и н г.

Написано по повод завръщането на българската делегация, след като ѝ е бил връчен проектодоговорът за мир. Съгласно договора България е обременена с тежки репарации и контрибуции. Тя изгубва излаза си на Бяло море и голяма част от територията си — Западна Тракия, Струмица, Босилеград, Цариград и др. Натрапен от Съглашението на България, Ньойският мирен договор има империалистически грабителски характер. Той поставя България в тежко и унижително положение.

пусти точки сал на книга — отнася се за известните четиринадесет точки, които президентът на САЩ Уилсън провъзгласява в своята декларация от 8 ян. 1918 г. като условия за световния мир. Тези точки изобилствуват с демагогски обещания и са насочени към утвърждаване господстващо положение на САЩ в световната търговия и политика.

КАБИНЕТА НА САНДО (стр. 38) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 385 от 12 октомври 1919 г., с подпис: Л о р д Д ж. Ш о к и н г.

Печата се по *КДЕ* със следната поправка:

Ст. 19: «та отдели два боляра верни» вм. «то отдели два боляра верни».

Сандо — Ал. Стамболийски (1879—1923) — виден деец на революционното селско движение в България, водач на БЗНС, народен трибун.

През октомври 1919 г. Ал. Стамболийски, като водач на БЗНС, с най-многочислена парламентарна група съставя коа-

лиционно правителство. Първоначално той възнамерява да състави правителство с участието на широкосоциалистическата и радикалдемократическата партия, но широките социалисти заявяват, че не желаят да участвуват в правителството съвместно с радикалдемократическата партия. Те предявяват претенции и за четири министерски места. Спор се води за Министерството на вътрешните работи, което земеделският съюз не отстъпва. Претърпял несполука в преговорите си с широкосоциалистическата партия, Ал. Стамболийски съставя коалиционното правителство от БЗНС, народняшката и прогресивно-либералната партия.

Младото джандарче — отнася се за Кр. Пастухов (вж. тук, стр. 357), който дотогава е министър на вътрешните работи. *Даскал Найчо* — Найчо Цанов (1857—1923) — виден политически и обществен деец, публицист. В 1902 г. се отделя от Демократическата партия и заставя начело на Радикалдемократическата партия. През 1896—1908 г. и 1911—1918 г. избран за народен представител. Води борба срещу личния режим на Фердинанд и виновниците за втората национална катастрофа.

Ляпчето — Андрей Ляпчев (1866—1933) — буржоазен политически деец, един от организаторите и лидерите на реакционния Демократически съговор. От 1908 г. многократно министър; министър-председател от 1926 до 1931 г. на фашисткото съговористко правителство.

ЕЛЕГИЯ НА ГЕОРГИ М-В (стр. 39) — *С*, г. I, бр. 2 от [15 октомври 1919 г.], с подпис: К я м и л Е ф е н д и.

Посветено е на Георги Михайлов (Джо), приятел на Смирненски, известен като преводач на Едгар По, Бодлер и др. Стихотворението е написано по повод женитбата на Г. Михайлов.

ЗЛОБОДНЕВКА (стр. 40) — *С*, г. I, бр. 4 от [29 октомври 1919 г.], с подпис: В л ю б е н.

ВЕЗНИТЕ НА МОРАЛА (стр. 42) — *ЧСМ*, г. I, бр. 1 от 1 ноември 1919 г., с подпис: В е д б а л.

Това е единственото стихотворение на Смирненски в «Червен смях» с подпис Ведбал.

НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ (стр. 43) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 388 от 2 ноември 1919 г., с подпис: Л о р д Д ж. Ш о к и н г

Георги Клисаров, по това време стенограф в Народното събрание, в спомените си разкрива повода за възникването на стихотворението: «През есента на 1919 г. късно вечерта отидохме с Христо в Народното събрание. Тогава съставът на Парламента беше от разнородни политически партии — имаше коалиционно управление и заседанията биваха много бурни. Ораторите постоянно се апострофираха и често избухваха пререкания... Парламентарното зрелище, което видяхме, направи силно впечатление на Смирненски. На другия ден след нашето посещение в Народното събрание Ведбал донесе едно стихотворение посветено на нашия парламент (сб. Спомени за Христо Смирненски, София, 1955 г., стр. 158).

Доктор Данев из Силистра, спящ до лани из архивата — д-р Стоян Данев (1857—1949) — буржоазен политически деец, ръководител на прогресивно-либералната партия. Той е министър-председател през 1913 г., когато България започва Междусъюзническата война, и един от виновниците за националната катастрофа. Според мирния договор, сключен в Букурещ на 28. VII. 1913 г., България отстъпва на Румъния Южна Добруджа включително и град Силистра. През 1919 г. Ст. Данев заема поста министър на финансите в коалиционното правителство на Ал. Стамболийски.

Сандо Радомирски — Ал. Стамболийски. През 1918 г. той е определен за председател на Радомирската република.

ЗАПОЗНАВАНЕ НА СЕЛО (стр. 45) — КДЕ, г. VIII, бр. 388 от 2 ноември 1919 г., с подпис: Лорд Джемс Шокинг.

Печата се със следната поправка:

Ст. 4: «госпожице, прощавай, едва не ме събори» вм. «госпожице, прощавай, едва не се събори».

САТЪРИЗМИ (стр. 46) — С, г. I, бр. 5 от [5 ноември 1919 г.], с подпис: Кямил Ефенди.

ЗЛОБОДНЕВКА (стр. 47) — С, г. I, бр. 5 от [5 ноември 1919 г.], с подпис: Нагел Смуглий.

Печата се със следните поправки:

Ст. 22—23: «кат контрабанда нещо аз: задигнах си от вашата шия» вм. «като контрабанда нещо аз: задигнах си от вашата шия».

Добро поле — местност в Македония, където войските на

Съглашението пробиват българските позиции в средата на септември 1918 г. Пробивът при Добро поле слага началото на военния разгром на България в Първата световна война.

Радославов, Васил (1854—1929) — буржоазен политически деец, водач на Либералната партия. Като министър-председател през 1913—1918 г. заедно с Фердинанд въвлеча България в Първата световна война. След Солунското примирие 1918 г. избягва в Германия.

ЕСЕННИ ЛИСТА (стр. 49) — КДЕ, г. VIII, бр. 389 от 9 ноември 1919 г., с подпис: Лорд Дж. Шокинг.

ЗЪБОТРАКАНИЦА (стр. 51) — С, г. I, бр. 6 от [12 ноември 1919 г.], с подпис: Нагел Смуглий.

В НОЩТА (стр. 53) — С, г. I, бр. 6 от [12 ноември 1919 г.], с подпис Хр. Изм.

Написано по повод смъртта на Цвятко Нойков, един от най-близките приятели на Смирненски, сътрудничил в хумористичния печат с псевдонимите «Животец» и «Simpinius».

ЗЛОБОДНЕВКА. СТУД (стр. 54) — С, г. I, бр. 7 от [19 ноември 1919 г.], с подпис: Кямил Ефенди.

ПИСМО ДО ЖАНЕТ (стр. 55) — С, г. I, бр. 7 от [19 ноември 1919 г.], с подпис: Кямил Ефенди.

ЕДНА САНТИМЕНТАЛНА РАЗХОДКА ИЗ ПОДУЕНЕ (стр. 57) — С, г. I, бр. 7, 8 и 9 от [19 ноември, 26 ноември и 3 декември 1919 г.], с подпис: Лорд Вилмон.

Печата се със следната поправка:

Ст. 208: «сред вечерните тъми» вместо «след вечерните тъми».

Написано след една обиколка, която прави Смирненски из Подуяне заедно с негов приятел от този квартал (вж. Н. Измирлиева, Хр. Смирненски. Летопис за живота и творчеството му, София, 1961 г., стр. 78).

Споменатите лица в стихотворението са действителни: *Попето* — Георги Попстоилов, жител на Подуяне; *Пияната кокошка* — подуянски шегобиец, пияница; *Петърчо Касапа* — Петър Кръстев, собственик на касапница на ул. «Регентска» (сега ул. «Янко Сакъзов»); *Тодор хан Татарски* — Тодор Тодоров, по-късно редактор на в-к «Подуенски глас»; *Пиперко* —

известен в квартала със своите фокуси. *Тането* — Атанас Димитров, притежател на бирария на ул. «Черковна» (сега ул. «Паун Грозданов»).

Черкез махала — сега кв. «Гео Милев»

«Алпухара» — поема от Мицкевич.

«Алказар» — сега кафене-ресторант «България».

НЕДЕЙ ДОХОЖДА (стр. 67) — *Сила*, г. II, бр. 7 от 22 ноември 1919 г.; с подпис: Х р. И з м и р л и е в. Има авторски ръкопис в *МЕ* със заглавие «Недей дохожда ти!» и значителни изменения. Печата се по текста от *Сила*.

Варианти в *МЕ*: ст. 5—8:

Недей! Ще стъпчеш тук цветята белоснежни,
тях — свежите деца на твоята чистота;
насити ще срази листенцата им нежни
и ще умрат ведно със моята мечта.

* ст. 10 пламтяща си глава към теб да прислоня, * след ст. 12 следва:

О, как те чакам, как! Но ти недей пристъпя!
Оттука ще следя аз твоя лек вървеж,
така ще бъдеш ти за мене триж по-скъпа
и тройно ще пламти жестокий ми копнеж.

* ст. 14—16.

на своите очи премрежени от страст.
Кат друмник в зноен ден ще спра при тях на сянка
и пак из своя път ще си отмина аз.

* ст. 17: Затуй недей дохожда!... Над своята загадка*

АРЕСТИТЕ (стр. 68) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 391 от 23 ноември 1919 г., с подпис: Л о р д Д ж. Ш о к и н г.

Печата се със следната поправка:

Ст. 44 «да отдъхне в своята мъка» вм. «да отдъхне в свита мъка».

Под натиска на възмущението на широките народни маси коалиционното правителство на Ал. Стамболийски арестува членове на бившото правителство на Васил Радославов и други негови дейци. Били арестувани и подведени под отговорност и спекуланти и гешефтари, натрупали огромни богатства по време на войната.

ПОМРАЧЕНИ НЕБОСКЛОНИТЕ (стр. 70) — *КДЕ*, г.

VIII, бр. 392 от 30 ноември 1919 г., с подпис: Л о р д Д ж. Ш о к и н г.

Печата се по текста от *КДЕ* със следните поправки:

Ст. 4: «вий почтени господа!» вм. «вий почетни господа»;
ст. 14: «келнерите чакат вас» ;вм. «кенлерите чакат вас» (кенлер — особеност на кукушкия говор); ст. 38—39: «съдия със тънък ум, кърпи своята демагогия» вм. «съдия с тънък ум, кърни своята демагогия».

«България» — голямо кафене-ресторант от онова време, намирало се е на ул. «Мария Луиза» (днес бул. «Г. Димитров»).

«Панах» — известно кафене в София, намирало се на бул. «Дондуков», на мястото, където сега е сградата на Държавната планова комисия.

Исус II — отнася се за Ал. Стамболийски. Един привърженик на БЗНС изпраща телеграма до Стамболийски, в която го нарича «Исус втори, спасител на България». Тази телеграма дава повод за много шеги и иронични подмятания в хумористичната опозиционна преса.

БАЙ АТАНАС И АГНЕТО (стр. 72) — *С*, г. I, бр. 9 от [3 декември 1919 г.], с подпис: Н а г е л С м у г л и й.

Дирекция на прехраната — Дирекция за социални грижи и обществена предвидливост (СГОП). Създадена през Първата световна война, тази дирекция издава наредби за свободна търговия с хранителни стоки, за повишаване на цените и пр. и фактически дава възможност на спекулантите да ограбват населението. Чиновниците от СГОП често използват положението си, за да вършат спекула и черна борса.

МЪГЛОСТИШИЕ (стр. 74) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 393 от 7 декември 1919 г., с подпис: Л о р д Д ж. Ш о к и н г.

ЗЛОБОДНЕВКА. ИЗБОРНО ХОРО (стр. 76) — *С*, г. I, бр. 10 от [10 декември 1919 г.], с подпис: Л о р д В и л м о н. *вятър избран задуха* — на 7 декември 1919 г. коалиционното правителство на Ал. Стамболийски провежда избори за общински съветници в градовете и селата.

Връбчо — псевдоним на Сава Донев — Добриянов (1876—1946) — буржоазен журналист, член на народняшката партия, редовен сътрудник на в. «Мир», в който печата клеветнически статии срещу партията на тесните социалисти и работническото движение.

а пък блокът се подхлъзнал върху динена кора — буржоазните партии се обединяват за изборите в един блок против комунистическата партия. На много места в страната се обединяват демократи и народняци, цанковисти и радикали. Въпреки това БКП има големи успехи, в тези избори тя постига значително увеличение на гласовете.

ЩЕ СЕ УДАВЯ АЗ! (стр. 78) — *С*, г. I, бр. 10 от [10 декември 1919 г.], с подпис: Нагел Смуглий.

ВЕЧНАТА ГРИЗЕТКА (стр. 79) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 394 от 14 декември 1919 г., с подпис: Лорд Джемс Шокинг.

Печата се по *КДЕ* със следната поправка:

Ст. 7—8: «и всекиго целувайки кокетно, обсипва го с любов и знойни ласки» вм. «и всекиго целувайки най-кокетно, обсипва го с любов и знойни ласки».

Написано по повод изборите на 7 декември 1919 г. (вж. бележките към «Изборно хоро, тук, стр. 365»).

Малинов, Александър (1867—1938) — буржоазен държавен и политически деец, юрист. От 1902 г. шеф на Демократическата партия. Министър-председател от 1908 до 1911 и през 1918 и 1931 г.

КАЛНА ЗЛОБОДНЕВКА (стр. 81) — *С*, г. I, бр. 11 от [17 декември 1919 г.], с подпис: Кямил Ефенди.

СКИТНИКЪТ САНДО ПЪТУВА ИЗ ЕВРОПА (стр. 82) — *ЧСм*, г. I, бр. 9 от 30 декември 1919 г., с подпис: Хр. Смирненски.

Отпечатано в *ЧСм*. до ст. 32 («Но Рим го пресече...»), останалите строфи са унищожени от цензурата. Цялото стихотворение е възстановено по единствения запазен брой преди преглеждането му от цензурата (вж. Хр. Смирненски. Съчинения, 1932 г., т. II, стр. 262).

Написано е по повод дипломатическата обиколка, която предприема Ал. Стамболийски из Европа след подписването на мирния договор.

Много от сатирите си Смирненски насочва и към Стамболийски и дейците на земеделския съюз, споделяйки неправилната политика на БКП към земеделския съюз по това време. Но той долавя и критикува и много съществени слабости и грешки на

земеделския съюз, който по това време е управляваща партия и се стреми да създаде самостоятелна «селска власт». Особено често той атакува земеделското правителство за неправилното му отношение към комунистическата партия и за половинчатите мерки при съденето на виновниците за националната катастрофа.

Пашич, Никола (1845—1926) — сръбски политически и държавен деец. Лидер на народната радикална партия. От 1891 г. многократно министър-председател на Сърбия.

Венизелос, Елевтериос (1864—1936) — гръцки държавен деец, основател и лидер на Либералната партия, изразяваща интересите на едрата буржоазия, свързана с англо-френския капитал; заемал многократно поста министър-председател (1910—1915, 1917—1920, 1924, 1928—1932 и 1933).

ПЕСЕН (стр. 87) — *Сила*, г. II, бр. 13 от 3 януари 1920 г., с подпис: Хр. Измирлиев. Има авторски ръкопис в *МЕ* заедно със стихотворенията «Вий едва ли ще посмеете...» («Амог omnia») и «Аз съм странник безприютен...» под общо заглавие «Амог passato» (вж. тук, стр. 355). Печата се по текста от *Сила*.

Варианти в *МЕ*: ст. 1—2: Пред тебе е снежна земята // под белия девствен покров* ст. 4: на своята светла любов.* след ст. 4 следва:

Из пътя на черний си грех
обгърна ги ти с тъмнина
но твоя грех аз не проклевх —
нали си красива жена!

* ст. 5—6: Ти пътя към тъмна Голгота // посочи ми с поглед студен,* ст. 10—12: в далечна незнайна страна, // но аз ти отдавна простих — // нали си любима жена!*

НОВАТА ГОДИНА (стр. 88) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 397 от 4 януари 1920 г., с подпис: Лорд Дж. Шокинг.

ЕЛЕГИЯ (стр. 90) — *ЧСм*, г. I, бр. 10 от 10 януари 1920 г., с подпис: Хр. Смирненски.

подвици Пастухови — Кр. Пастухов като министър на вътрешните работи през 1919 г. подлага на жесток терор дейците на работническото движение.

СПОМЕН (стр. 91) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 398 от 11 януари 1920 г., с подпис: Лорд Дж. Шокинг.

Градът. Поема на тайните — поема в проза от Николай Райнов, проникната от мистицизъм, издадена през 1918 год.

ЗА КОЛЕДА (стр. 92) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 398 от 11 януари 1920 г., с подпис: Д. ж. Ш о к и н г.

ЖЪЛТА СТРАЖА (стр. 93) — *ЧСм*, г. I, бр. 12 от 24 януари 1920 г., с подпис: Х р. С м и р н е н с к и.

«Балкан» удари — часовникът, който се е намирал на сградата на застрахователното акционерно дружество «Балкан» (на мястото на днешния Партиен дом).

Жълта стража — жандармерия, създадена от земеделското правителство, наречена «оранжева гвардия» по партийния цвят на земеделския съюз.

ПАРДОН! (стр. 94) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 399 от 25 януари 1920 г., с подпис: Л о р д Д ж. Ш о к и н г.

AMOR PASSATO (стр. 95) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 399 от 25 януари 1920, с подпис: Л о р д Д ж. Ш о к и н г.

Amor passato (итал.) — минала любов.

ПОЛОВА ЛИТЕРАТУРА (стр. 96) — *КДЕ*, г. IX, бр. 400 от 1 февруари, 1920 г. с подпис: Л о р д Д ж. Ш о к и н г.

Печата се със следната поправка;

Стр. 25: «Тя с кого ли не написа» вм. «Тас кого ли не написа».

СКАНДАЛ (стр.) — *КДЕ*, г. IX, бр. 401 от 8 февруари 1920 г., с подпис: Л о р д Д ж е м с Ш о к и н г.

СНЕЖИНКИ (стр. 100) — *КДЕ*, г. IX, бр. 402 от 15 февруари 1920 г., с подпис: Л о р д Д ж е м с Ш о к и н г. Има авторски ръкопис в албумчето «Микроскопична енциклопедия», където са три отделни стихотворения, озаглавени «+Васка» «+Маша» и «+Лорелай». Печата се по *КДЕ*.

Варианти в *МЕ* на стихотворение на I («Васка»): ст. 1: Жреци на непритворен смях* ст. 5: И в своя шумен, странен път* ст. 12: за нощни подвизи велики. * ст. 13—16:

И в бран безумна до зори
с тълпи препълнени стакани
лекуваме с вино и дим
сърдечните си знойни рани.

* ст. 14—20 липсват.

Варианти в *МЕ* на стихотворение II («Маша»): ст. 2: четъй бърже всичко умре?* ст. 14: бе нашата странна любов* ст. 20: да цъфне навярно през май.*

Варианти в *МЕ* на стихотворение III («Лорелай»): ст. 4: вихър из джоба витай.* ст. 19—20: вятър от тебе полъхва, // вихър край мене ридай!*

Лорелай — героиня от едноименната балада на Хайне. Така Смирненски нарича Пенка Михайлова, в която бил влюбен.

ПИСМО ДО НЕЯ (стр. 103) — *КДЕ*, г. IX, бр. 403 от 22 февруари 1920, с подпис: Л о р д Д ж. Ш о к и н г.

МАСКАРАДНИ КОНФЕТИ (стр. 105) — *КДЕ*, г. IX, бр. 404 от 29 февруари 1920 г., с подпис: Л о р д Д ж. Ш о к и н г.

Стихотворението е посветено на Stol — псевдоним на Стефан Странски, сътрудник на в. «Кво да е».

САМОТНИКА ДЪБ (стр. 107) — *Земеделска пробуда*, г. I, бр. 2 от 1 март 1920 г., с подпис: Х р. Д и м и т р о в.

Това е единственото стихотворение на Смирненски, публикувано в земеделския печат. За повода, по който е написано, разказва в спомените си В. Димитров: «Той [Смирненски] ми каза, че намислил темата «Самотника дъб». Това стихотворение ще символизира Ал. Стамболийски, който се самооблащава, че ще може сам да се справи с положението, но ще падне под ударите на вероломните и коварни стари партии, срещу които вдига само шум, без да вземе сериозни мерки» (сп. «Септември», 1958, кн. 10, стр. 162).

ЕПИТАФИИ (стр. 109) — *ЧСм*, г. I, бр. 13 от 12 март 1920 г., с подпис: Х р. С м и р н е н с к и.

Ал. Стамболийски (вж. бележките към «Скитникът Сандо пътува из Европа», тук, стр. 366).

Райко Радомирски — Райко Даскалов (1886—1923) — изтъкнат политически и държавен деец, един от ръководителите на земеделското движение. През септември 1918 г. в Радомир провъзгласява Радомирската република. Министър в правителството на БЗНС (окт. 1919 — февр. 1923 г.). Застрелян от наеман убиец.

Цанко Бакалов — Церковски, Цанко Бакалов (1869—1926) — известен български поет и общественик, учител, един от основателите на БЗНС. Избран за народен представител (1901). Ми-

нистър в правителството на Ал. Стамболийски (1919—1923). След деветоюнския фашистки преврат е в затвора (1923—1926).

Ал. Димитров (1878—1921) — деец на БЗНС, министър на вътрешните работи и на войната (1920—1921) в правителството на Стамболийски. Поддържал близки връзки с лявото крило на революционното движение в Македония. Убит от терористи на реакционната ВМРО.

Теодор Теодоров Сервилний — Теодор Теодоров — вж. тук, стр. 359.

Маджаров, Михаил (1854—1944) — буржоазен политически деец, един от ръководителите на народняшката партия, многократно министър и народен представител; пълномощен министър в Лондон (1912—1913) и в Петербург (1913—1915). През 1919—1920 г. е министър на външните работи в кабинета на Ал. Стамболийски.

Св. Дух Геннадиев — Никола Геннадиев — вж. тук, стр. 357.

Д-р Данев из Силистра — Стоян Данев — вж. тук, стр. 362.

Викенти поп Анастасов, анархист, участвувал в атентата в Градското казино на 1 февруари 1915, за което бил осъден на смърт. Смятало се е, че подбудител на атентата е Н. Геннадиев.

Андрея Ляпчев — Андрей Ляпчев — вж. тук, стр. 361.

Рамзес Чапрашиков — Стефан Чапрашиков, едър капиталист, тютюнотърговец и дипломат.

Васили Радославов — Васил Радославов — вж. тук, стр. 363.

Златен Тончев — Димитър Тончев — крупен банкир и капиталист, деец член на либералната партия; министър на финансите в кабинета на В. Радославов.

Венелин Ганев (1880—1966) — професор по право, политически и държавен деец, един от водачите на Радикалната партия; през 1919 г. е министър на правосъдието в коалиционното правителство. Регент на България (1944—1946).

Костурко — Стоян Костурков (1866—1949) — обществен и политически деец, учител. Един от основателите на Радикалната партия и неин ръководител. Министър на просветата (1918—1919) и на железниците (1931—1934); министър на просветата в правителството на ОФ (1945—1946).

и въобще цялата радикална партийка — радикалната партия е обект на постоянни шегки, поради нейната малобройност.

ЩЕ СИ ПРИЗНАЕШ... (стр. 113) — *ЧСм*, г. I, бр. 14 от 23 март 1920 г., с подпис: Я к и м.

а дяцата и след това // изгиват в плен — съгласно Солун-

ското примирие голяма част от българските войници остават като пленници.

ИЗБОРЕН ПОЗИВ (стр. 114) — *ЧСм*, г. I, бр. 14 от 23 март 1920 г., с подпис: Х р. С м и р н е н с к и.

Написано по повод парламентарните избори, които се провеждат на 28 март 1920 г.

и четците Добриянови // страх и трепет засени — поетът има пред вид народняците. Добриянов — вж. тук, стр. 365.

КЪМ ЕДНА ПРИЯТЕЛКА (стр. 115) — *ЧСм*, г. I, бр. 17 от 15 май 1920 г., с подпис: Х р. С м и р н е н с к и.

Алказар — вж. тук, стр. 364.

ДЪЖД (стр. 117) — *ЧСм*, г. I, бр. 23 от 26 юни 1920 г., с подпис: Х р. С м и р н е н с к и.

жълт хусар на Димитров — участник в «оранжевата гвардия», създадена от земеделското правителство. Димитров — вж. тук, стр. 370.

ЖЪЛТО СЛОВО (стр. 119) — *ЧСм*, г. I, бр. 25 от 9 юли 1920 г., с подпис: Х р. С м и р н е н с к и.

Втория Исус — вж. тук, стр. 365.

Народний магазин — търговско кооперативно дружество, организирано от земеделското правителство за доставка и разпределение на стоките, което разполагало с държавни средства, кредити и заеми.

ЛЯТО (стр. 121) — *ЧСм*, ч. I, бр. 28 от 30 юли 1920 г., с подпис: Х р. С м и р н е н с к и.

ТРИ СЕСТРИ (стр. 122) — *ЧСм*, г. I, бр. 29 от 6 август 1920 г., с подпис: Х р. С м и р н е н с к и.

Печата се със следната поправка:

Ст. 12: «със златен блясък се покри» вм. «със златен блясък се покри».

Добриянов — вж. тук, стр. 365.

Търговска — улица в София с търговски магазини, днес вече не съществува, намирала се е между днешния площад «9 септември» и бул. «Г. Димитров».

СЕДМИЧЕН ДИАЛОГИЧЕН РЕПОРТАЖ (стр. 126) — *ЧСм*, г. I, бр. 38 от 8 октомври 1920 г., с подпис: Х р. С м и р- н е н с к и.

президента в Лондон чак — през октомври 1920 г. Ал. Стамболийски предприема дипломатическа обиколка из Европа, целта на която е да извади България от международната изолация и възобнови връзките ѝ с другите страни; първата страна, която Стамболийски посещава, е Англия.

Демократ до демократ // сред престолния ни град — през октомври 1920 г. се провежда конгрес на Демократическата партия в залата на Свободния театър.

Бай Малинов — моравите си идеи — партийният цвят на Демократическата партия е бил морав; Малинов — вж. тук, стр. 366.

Връбчо — Сава Добриянов — вж. тук, стр. 365.

«Народ» — всекидневник, орган на БРСДП (широки социалисти); излиза от 1911 до 1934 г. Води клеветническа кампания срещу партията на тесните социалисти; след Първата световна война провежда антисъветска и антикомунистическа политика.

ВАЗОВИЯТ ЮБИЛЕЙ (стр. 128) — *Б*, г. V, бр. 37 от [29 октомври] 1920 г., с подпис: В е д б а л.

Написано по повод тържественото чествуване 70-годишнината от рождението на Иван Вазов и 50-годишната му писателска дейност.

СКАНДАЛИ! (стр. 129) — *Б*, г. V, бр. 38 от [5 ноември] 1920 г., с подпис: В е д б а л.

с грак Дирекционни врани // възвестиха нов скандал — през октомври 1920 г. в Дирекция за стопански грижи и обществена предвидливост (СГОП) е разкрита крупна афера, заловени са фалшиви позволителни за износ на големи количества кашкавал и други хранителни продукти.

Бай Трошанов ∞ в затвора се настанява — Трошанов, началник на политическо отделение при Министерството на вътрешните работи, разследвал престъпленията на демократическото правителство от края на войната, е арестуван и изпратен в затвора поради това, че той и негови подчинени са вземали рушвет от тези, срещу които е трябвало да водят следствие.

Прудкин чрез плесници вигра — Добриянов пише във в. «Мир» (бр. 6118 от 2 ноем. 1920), че столичният градоначалник

Прудкин е участвувал в организирането на атентата, извършен през март 1920 г. в театър «Одеон». По този повод Прудкин удря плесница на Добриянов в кафене «България».

ЗЛОБОДНЕВКА (стр. 131) — *КДЕ*, г. IX, бр. 440 от 7 ноември 1920 г., с подпис: Л о р д Д ж е м с Ш о к и н г.

«Батенберг» и «Елит» — известни столични заведения. «Батенберг» се е намирало на ул. «Калоян», а «Елит» на бул. «Дондуков».

ЗИМНА ВЕЧЕР (стр. 132) — *Б*, г. V, бр. 39 от [12 ноември 1920 г.], с подпис: В е д б а л.

AMOR OMNIA (стр. 133) — *Б*, г. V, бр. 39 от [12 ноември 1920 г.], с подпис: В е д б а л.

НАШИТЕ ПАРТИИ (стр. 135) — *ЧСм*, г. I, бр. 44 от 19 ноември 1920 г., с подпис: Я к и м Е г е й с к и.

ЗЛОБОДНЕВКА (стр. 137) — *КДЕ*, г. IX, бр. 442 от 21 ноември 1920 г., с подпис: Л о р д Д ж е м с Ш о к и н г.

Печата се по *КДЕ* със следната поправка:

Ст. 6: «сред вечерната мъгла!» вм. «сред вечерна мъгла!».

ПОЛУНОЩНА СКУКА (стр. 138) — *КДЕ*, г. IX, бр. 442 от 21 ноември 1920 г., с подпис: Ш о к и н г.

ЗЛОБОДНЕВКА (стр. 139) — *КДЕ*, г. IX, бр. 443 от 28 ноември 1920 г., с подпис: Д ж е м с Ш о к и н г.

Венизелоса отвея на курорт чак в Албион — през 1920 г. Венизелос (вж. тук, стр. 367) претърпява неуспех в изборите и избягва в чужбина.

Врангел ∞ в Цариград кат пилигрим — Врангел, П.Н. (1878—1928), белогвардейски генерал, след разгрома на Деникин той възглавява южната контрареволуционна армия. През октомври 1920 г. неговата армия е окончателно разбита от съветските войски и той избягва в Цариград.

НЕ СТРЕЛЯЙ! (стр. 140). Непечатано приживе на поета стихотворение. В Института за литература при Българска академия на науките е запазен авторски ръкопис (инв. № 2) с подпис В е д б а л и означение «Локал «Сирена» 9 декември 1920 г.»

По спомените на Иван Зумеров стихотворението е написано

в локал «Сирена», където са били двамата със Смирненски. Поетът се загледал в русокоса девойка, Зумеров шеговито му казал «не стреляй» и в локала за няколко минути Смирненски написал стихотворението. Ръкописът е без никакви задрасквания, без нито една поправка или промяна. (По устни сведения на Иван Зумеров, който е запазил и предал ръкописа на стихотворението.)

Зумер — Иван Зумеров, приятел на Смирненски, сътрудник на сп. «Българан».

ЕЛЕГИЯ (стр. 141) — Б, г. V, бр. 41 от [11 декември 1920 г.], с подпис: Wed.

кредита 50-милионен — земеделското правителство отпуска допълнително възнаграждение към заплатите на служителите за посрещане на зимните разходи.

НА РАШЕЛ (стр. 142) — Б, г. V, бр. 41 от [11 декември 1920 г.], с подпис: В е д б а л.

ПИСМО (стр. 143) — КДЕ, г. IX, бр. 445 от 12 декември 1920 г., с подпис: Д ж е м с Ш о к и н г.

Печата се по текста от КДЕ със следната поправка.

Ст. 19: «уви над мен не засиява» вм. «уви над мен на засиява».

НОТАТА НА ЧИЧЕРИН (стр. 144) — Б, г. V, бр. 42 от [18 декември 1920 г.], с подпис: В е д б а л.

Повод за написване на стихотворението дава нотата, която отправя на 11 декември 1920 г. комисарят на вътрешните работи на СССР — Чичерин — до българското правителство с искане да бъдат изгонени белогвардейските емигранти, настанили се в България, след като са били разбити от Червената армия. Съветското правителство предлага да се започнат преговори с цел да се установят нормални приятелски отношения между двете страни. При пълно единодушие между буржоазните партии и БЗНС парламентът отхвърля нотата на Съветска Русия.

Чичерин, Г. В. Чичерин (1872—1936) — виден съветски държавен деец и дипломат, от 1918 до 1930 г. е народен комисар на външните работи.

Дома да беше барем президента — Ал. Стамболийски по това време е в продължителна дипломатическа обиколка в Европа.

Телефончето — Атанас Николов, сътрудник на жълтия

печат, известен с широките си връзки и ходатайства, заради което е получил и прякора «Телефонче».

ПРИКАЗКА ЗА КАЛТА (стр. 145) — КДЕ, г. IX, бр. 446 от 19 декември 1920 г., с подпис: Л о р д Д ж е м с Ш о к и н г.

КАМО ГРЯДЕШИ? (стр. 147) — ЧСм, г. I, бр. 49 от 24 декември 1920 г., с подпис: а п о с т о л Х р. С м и р н е н с к и.

Написано е във връзка с дипломатическата обиколка в Европа на Ал. Стамболийски. Той посещава Англия, Белгия, Франция, Чехословакия, Полша и Румъния.

Камо грядеши? (църк.-слав.) — къде отиваш?

Оранжевия дипломат — касае се за Ал. Стамболийски.

Клемансо — вж. тук, стр. 355.

Лойд Джордж (1863—1945) — английски политически и държавен деец: министър-председател през 1916—1922 г. Той е един от авторите на Версайския мирен договор (1919); проявява голяма враждебност към славянството на Парижката мирна конференция от 1919—1920 г.

зелени интернационали — по това време земеделските партии от някои европейски страни правят опит да създадат земеделски интернационал. Един от инициаторите на зеления интернационал е Ал. Стамболийски.

ЗЛОБОДНЕВКА (стр. 149) — КДЕ, г. IX, бр. 447 от 26 декември 1920 г., с подпис: Ш о к и н г.

да довтаса президента с два чувала на гърба ~ малко чужди капитали — Ал. Стамболийски предприема дипломатическа обиколка из Европа и с цел да привлече чужди капитали, за да се засили производството в България.

БЕДНЯШКИ ТОСТ НА БУРЖОАЗЕН ПИР (стр. 151) — ЧСм, г. I, бр. 50 от 31 декември 1920 г., с подпис: Х р. С м и р н е н с к и.

Печата се със следната поправка:

Ст. 68: «а дванайсет вече бий» вм. «а дванадесет вече бий».

НОВОГОДИШНА СМЯНА НА КАБИНЕТА (стр. 157) — КДЕ, г. IX, бр. 448 от 1 януари 1921 г., с подпис: Д ж е м с Ш о к и н г.

БЪЛГАРСКИЯТ РАЙ (стр. 159) — Б, г. VI, бр. 1 от [1 януари 1921 г.], с подпис: В е д б а л.

Гешев — Иван Гешев (1849—1924) — буржоазен политически деец и публицист, един от едрите български капиталисти и банкери; от 1901 г. възглавява народняшката партия, а от 1920 г. — обединената народно-прогресивна партия. Министър-председател (1911—1913); след военно-фашисткия преврат на 9 юни 1923 г. преминава в Демократическия сговор.

даже Гешев подари — Гешев е бил известен като голям скъперник.

кафе «Континентал» — кафене в столицата, намирало се на ъгъла на ул. «Леге» и днешния булевард «Ал. Стамболийски».

КОЛЕДНИ ДАРОВЕ (стр. 162). Публикувано за пръв път в Б, г. VI, бр. 2 от [8 януари] 1921 г., с подпис: В е д б а л. С известни изменения е поместено в СББ 1921 (стр. 99). Печата се по текста от СББ.

Варианти в Б: разменени са местата на втора и трета строфа, трета строфа е втора, а втора — трета; ст. 23—24: помогнете // за някой и друг стакан* ст. 33: чакаме ви в тих копнеж*.

КОЛЕДНА ЕЛЕГИЯ (стр. 164) — КДЕ, г. IX, бр. 449 от 9 януари 1921 г., с подпис: Л о р д Д ж. Ш о к и н г.

ИДЕ! (стр. 165) — Б, г. VI, бр. 3 от [15 януари] 1921 г., с подпис: В е д б а л.

Стихотворението е написано във връзка със завръщането на Ал. Стамболийски от тримесечната дипломатическа обиколка из Европа.

Над Дунав пъловод — Стамболийски се завръща от Румъния през Дунав и е посрещнат тържествено в Русе.

жълтият Христос — поетът има пред вид Стамболийски.

ЮБИЛЕЙНО КВО ДА Е (стр. 167) — КДЕ, г. IX, бр. 450 от 16 януари 1921 г., с подпис: Ш о к и н г.

Печата се със следната поправка:

Ст. 23: «откърми не един герой» вм. «откърми не в един герой».

Стихотворението е написано по повод деветата годишнина на вестник «Кво да е».

В ЯНУАРСКА НОЩ СТУДЕНА (стр. 169) — ЧСм, г. II, бр. 3 от 20 януари 1921 г., с подпис: Я к и м Е г е й с к и. Без заглавие, в списанието е поместено като текст към шест карикатури от Вл. Бунтарски — псевдоним на Ал. Добринов.

Печата се със следната поправка:

Ст. 28: «и попитаха го кротко» вм. «и попитаха го кратко.» над Малиновият креват ∞ в своя вечен сън благодат — Ал. Малинов (вж. тук, стр. 366) е иронизиран като човек, който много спи и често проспива политическите събития.

бай Янко — Янко Сакъзов — вж. тук, стр. 357.

СТАМБОЛИЙСКИ СЕ ЗАВРЪЩА (стр. 171) — ЧСм, г. II, бр. 3 от 20 януари 1921 г., с подпис: Х р. С м и р н е н с к и. Печата се със следната поправка:

Картина II: «Едно перо от шапката на Омарчевски към друго перо:» вм. «Едно перо от опашката на Омарчевски към друго перо:»

Написано по повод тържественото посрещане на Стамболийски в София на 15 януари 1921 г. след стодневната му обиколка из чужбина.

Таке — Йонеску, Таке (1858—1922) — румънски политически деец. От 1920 до 1922 г. министър на външните работи на Румъния.

Аз съм чакал три години у затвора — като народен представител Ал. Стамболийски води енергична борба срещу монархизма и намесата на България в Първата световна война. При срещата на опозиционните водачи с Фердинанд на 4 септември 1915 г. Стамболийски открито предупреждава монарха, че ще отговаря за въвличането на България във войната. Заради тази му смелост е осъден на доживотен затвор. По време на Войнишкото въстание 1918 г. е освободен.

«Мария Луиза» — днес бул. «Георги Димитров».

Омарчевски, Стоян (1885—1942) — виден деец на БЗНС; неколкратно избиран за народен представител; министър на народната просвета в правителството на Ал. Стамболийски (1920—1923).

Часовникът върви, а никога в нормално време той не бие! — Часовникът на столичните хали е вървял много нередовно и често спирал.

«Шарен мост» — старото название на днешния «Лъвов мост».

«Жрицата на огъня» — оперета от руския композитор В.

П. Валентинов (1871—1929) — представяна у нас в театър «Ренесанс».

Модерния театър — един от известните по това време столични театри на мястото на днешното кино «Цанко Церковски».

ПРОСТИ МУ, ГОСПОДИ! (стр. 177) — Б, г. VI, бр. 4 от [22 януари] 1921 г., с подпис: В е д б а л.

Вж. бележките към предишното стихотворение.

на министерския балкон — на митинга при тържественото му посрещане Ал. Стамболийски произнася реч от балкона на тогавашното външно министерство на площад «Народно събрание».

СНЕЖНА ПЕСЕН (стр. 179) — Б, г. VI, бр. 5 от [29 януари] 1921 г., с подпис: В е д б а л. В Института за литература при Българската академия на науките е запазен авторски ръкопис (инв. № 42), озаглавен «Снежинка». Печата се по текста от Б.

Варианти в рък. ст. 9—12 липсват* ст. 19: мълком сплитат се, трептят* ст. 21—24

Но над мене скръб не бди,
грижите безшумно мрат
и живота не следи
с кикот злобен моя път.

* ст. 25—26: Че аз двойно съм богат // в тези сребърни нощи* 29—36 липсват.

СИЛНО СЛАБОСИЛИЕ (стр. 181) — ЧСм, г. II, бр. 5 от 3 февруари 1921 г., с подпис: Я к и м Е г е й с к и.

В буржоазните газети // Киев ето пак зает е — поетът осмива буржоазните вестници, които дават неверни, тенденциозни сведения за събитията в Съветска Русия.

ДОБЪР ВЕЧЕР! (стр. 182) — Б, г. VI, бр. 6 от [5 февруари] 1921 г., с подпис: В е д б а л.

Далила според библейската легенда е любима на Самсон, която по коварен начин успяла да узнае тайната на необикновената му физическа сила и го предала на враговете му.

ЦЪРКОВНИЯТ СЪБОР (стр. 184) — ЧСм, г. II, бр. 6 от 10 февруари 1921 г., с подпис: Х р. С м и р н е н с к и.

Стихотворението е написано по повод откриването на 7 февруари 1921 г. в София на Църковния събор. Откриването

станало в черквата «Св. Седмочисленици», а заседанията се провеждали в залата на Народното събрание.

Методий Старозагорски — старозагорският митрополит Методи Кусевич, който прочита при откриването на събора послание на Св. Синод.

Неофит Видински — Видинският митрополит Неофит, който произнася реч при откриването на събора.

ПОД ЧЕРНИ РЕСНИЦИ (стр. 188). Публикувано за пръв път в Б, г. VI, бр. 7 от [12 февруари] 1921 г., с подпис: Н а г е л С м у г л и й. Посмъртно печатано в Б, г. VIII, бр. 34, 1923 г. с неправилната бележка: «Настоящото стихотворение на покойния поет Ведбал сега се печата за пръв път в «Българан». В Института за литература има запазен авторски ръкопис с дата 12 юли 1921 г. и подпис В е д б а л (инв. № 202). Печата се по ръкописа.

Варианти в Б: мотото липсва; ст. 5: И дните прелитат над нас* след ст. 8 следва:

Безумци, едва ли, едва
ще дигнем завесата ний
и вечно зад бледи слова
стоцветна душа ще се крий.

ст. 10: ще тръгнеш под сватбен венец* ст. 12: ще дойда като чужденец* ст. 13: Аз — с погледа на истукан* ст. 16: за нашата странна любов.* ст. 20: ще плачат две болни души.*

ОБНОВЛЕНИЕТО НА БЪЛГАРИЯ (стр. 189) — Б, г. VI, бр. 8 от [19 февруари] 1921 г., с подпис: В е д б а л.

Написано по повод XVI конгрес на земеделския съюз, който се е състоял от 12 до 16 февруари 1921 г. в София.

ВЕСТНИК «ДЕН» (стр. 190) — ЧСм, г. II, бр. 8 от 24 февруари 1921 г., с подпис: Х р. С м.

Стихотворението е написано по повод подновеното излизане на вестник «Ден» — политически информационен вестник, неофициален орган на прогресивно-либералната партия: Излиза от 1904 до 1912 г.: след сливането на народната и прогресивно-либералната партия централното бюро на обединената партия възобновява «Ден» (от февруари 1921) като свой орган.

КОНГРЕСНИ РЕШЕНИЯ (стр. 191) — Б, г. VI, бр. 9 от [26 февруари] 1921 г., с подпис: К о н г р е с и с т н а г р а д у с.

дванадесетхиляден конгрес — касае се за XVI конгрес на земеделския съюз, състоял се през февруари 1921 г.

На конгреса на земеделския съюз Стамболийски нарича София Содом и Гомор.

ЗАМРЪЗНАЛА ПРОЛЕТ (стр. 192) — Б, г. VI, бр. 9 от [26 февруари] 1921 г., с подпис: Й о х а н.

ДЕЦАТА (стр. 193) — ЧСМ, г. II, бр. 9 от 4 март 1921 г., с подпис: Х р и с т о С м и р н е н с к и. Поместено заедно със стихотворенията «Ковачът» и «Погребение» и номерирани съответно 1, 2 и 3.

БАБА МАРТА (стр. 195). Публикувано в Б, г. VI, бр. 10, от [5 март] 1921 г., с подпис: В л ю б е н к о т а р а к. Поместено в КБ 1922 г. (стр. 11) със заглавие «Март». Печата се по Б. В КБ: ст. 13—16 са изоставени.

ДОЛУ МАСКИТЕ! (стр. 197) — Б, г. VI, бр. 11 от [12 март] 1921 г., с подпис: В е д б а л.

Братя Грим — Якоб (1785—1863) и Вилхелм (1786—1859) — немски учени германисти, основатели на германистиката и ироучването на немските народни приказки и предания; издали известния сборник «Приказки за деца».

ПОСТИ (стр. 198) — Б, г. VI, бр. 12 от [19 март] 1921 г., с подпис: Б ъ л г а р и н а д и е т а.

Повод за написване на стихотворението е въвеждането на безмесни дни поради конфискуването на добитък от селяните и предаването му на страните победителки съгласно Ньойския мирен договор.

ЛОРЕЛАЙ (стр. 199) — Б, г. VI, бр. 12 от [19 март] 1921 г., с подпис: В е д б а л.

Стихотворението е посветено на Пенка Михайлова (вж. тук, стр. 369).

Във връзка с творческата история на стихотворението сестрата на поета разказва: «През пролетта на 1921 г. Христо беше болен от паратиф. Високата температура и дългото лежане го бяха изморили. Беше омърлушен. Аз бях седнала до леглото му и търсех начин да го развеселя. През дантелените завеси на

прозорците откъм улицата се мярна фигурата на златокосото момиче, което той наричаше Лорелай.

— Христо, бърже погледни кой минава — позакачих го аз. Той се повдигна, погледна през прозореца и се усмихна.

— Я не се закачай — престорено сърдито ми отговори той, — а ми донеси чаша чай, но преди това ми дай лист и молив.

И когато се върнах след малко с чаша чай, той ми пхна в ръцете стихотворението «Лорелай», на което личаха една-две поправки, и ми каза «На, занеси го в редакцията» (Н. Измирлева, сб. Спомени за Христо Смирненски, София, 1955, стр. 42).

КРОНЦАД (стр. 200) — Б, г. VI, бр. 13 от [26 март] 1921 г., с подпис: Р а п о р т ъ р.

През март 1921 г. в Кронцат избухва контрареволуционен бунт, начело на който застават белогвардейци, свързани с есерите, меншевиките и представителите на чуждите държави. Международната контрареволуция ликува. Но радостта ѝ е за твърде кратко време, метежът е бързо потушен, кронцатската крепост е превзета с пристъп от червеноармейците. Контрареволуционният метеж е ликвидиран, но нашата буржоазна преса продължава да помества сензационни и неверни съобщения за събитията в Кронцат.

«Утро» — всекидневен информационен жълт вестник, излиза от 1914 до 1944 г. Публикува сензационни вътрешни и външни новини, криминални истории и произшествия, реклами; винаги в подкрепа на буржоазните, по-късно на фашистките правителства.

«Дневник» — информационен ежедневник, типичен представител на жълтия печат; излиза от 1902 до 1944 г. През Първата световна война на прогермански позиции, по-късно на хитлерофашистки.

Чичерин — вж. тук, стр. 374.

Луначарски, А. В. (1875—1933) — съветски държавен и партиен деец, писател и литературен критик. След Октомврийската революция е пръв народен комисар на просветата на РСФСР (1917—1929). Има големи заслуги за развитието на социалистическата култура.

ТРУДОВАТА ПОВИННОСТ НА УЧЕНИЧКИТЕ (стр. 202). Публикувано за пръв път в Б, г. VI, бр. 14 от [2 април] 1921 г., с подпис: В е д б а л. Включено в КБ 1922 (стр. 71).

Печата се по текста от Б със следните поправки:

Ст. 4: «с тази тънка тенекиена лопатка» вм. «тази тънка тенекиена лопатка»; ст. 13: «тъй без работа и в своята леност страна» вм. «тъй без работа и в своята леност страна».

Изпълнявам длъжност гражданска и свята — земеделското правителство издава специален закон за трудовата повинност, който предвижда задължителен труд и за девойките.

ВНУЦИТЕ НА АХИЛЕСА (стр. 203) — Б, г. VI, бр. 16 от [16 април] 1921 г., с подпис: В е д б а л. Повод за написване на стихотворението дава завоевателната война, която Гърция води срещу Турция, подстрекавана от империалистическите държави от Антантата и предимно от Англия. След поражението на Турция в Първата световна война страните от Антантата пристъпват към подялба на територията ѝ. Осъществяването на планове на империалистическите държави обаче е възпрепятствувано от разгърналото се в Турция национално-освободително движение. Държавите от Антантата по инициатива и под ръководството на Англия пристъпват към открита война и въоръжена интервенция на Турция, възлагайки нейното осъществяване на Гърция, на която били обещани големи турски територии. Гръко-турската война продължава три години (1919—1922 г.) и след първоначалните успехи гръцките интервенти търпят поражения. Воден от Ататюрк, турският народ успява да защити своите жизнени национални интереси.

Ахил (Ахилес) — най-храбрият от гръцките герои, участвували в обсадата на Троя и възпети в поемата «Илиада». Според преданието Ахил бил син на морската богиня Тетида и мирмидонския цар Пелей.

Кемал паша — Ататюрк, Мустафа Кемал (ок. 1881—1938) — виден турски държавен, политически и военен деец, основател и първ президент на турската република (1923—1938). В 1919 г. застанал начело на буржоазно-националната революция в Турция, в резултат на която са изгонени англо-гръцките окупационни войски, ликвидирана е султанската власт (1922) и провъзгласена турската република (1923). В първите години на своето управление се опирал на подкрепата на СССР. През управлението му укрепват българо-турските отношения.

Афион (тур.) — опиум.

Афион Карахисар — град в Азиатска Турция.

Пантеон (гр.) — монументално здание, в което се пазят останките на заслужили хора.

ЧОВЕКЪТ, КОЙТО ПЛЮВА (стр. 204) — ЧСм, г. II, бр. 16 от 21 април 1921 г., с подпис: Я к и м Е г е й с к и.

Стихотворението е написано за Атанас Николов — Телефончето — вж. тук, стр. 374.

крезовски богат — по името на Крез (560—547 пр. н. е.) — последният лидийски цар, смятан за най-богатия човек на своето време.

МАЙ (стр. 206). Публикувано за пръв път в Б, г. VI, бр. 18 от [30 април] 1921 г., с подпис: В е д б а л. Поместено в КБ 1922 г. (стр. 15). Печата се по текста от Б.

В КБ последните две строфи са изоставени.

Лигата народна — Обществото на народите — международна организация, създадена през 1919 г. на Парижката мирна конференция на държавите победителки във войната. Официално предназначението на Обществото на народите е да поддържа световния мир, уставът му формално предвижда ограничаване на въоръженията, взаимно гарантиране на териториалната цялост и независимост на неговите членове. На практика обаче Обществото на народите се превръща в послушно оръдие на англо-френските империалисти за борба с революционното и национално-освободително движение и на първо място за борба срещу Съветска Русия.

И ТЕ СА ТОЛКОВА! (стр. 208) — ЧСм, г. II, бр. 19 от 12 май 1921 г., с подпис: Я к и м Е г е й с к и.

Стихотворението е посветено на Третия конгрес на Българската комунистическа партия, състоял се от 8 до 10 май 1921 г. в залата на театър «Ренесанс» в София.

Общодолец — член на партията на широките социалисти.

И в спомен за приставски шпори — намек за времето, през което Министерството на вътрешните работи е в ръцете на широките социалисти.

КОМИСИЯ ПО РЕПАРАЦИИТЕ (стр. 209) — Б, г. VI, бр. 21 от [21 май] 1921 г., с подпис: В е д б а л.

Комисия по репарациите — съгласно условията на Ньойския мирен договор се учредява международна комисия от представители на Антантата, която да контролира всички държавни приходи и да следи за изплащането на репарациите. Членовете на комисията по репарациите пристигат в София през февруари 1921 г.

Версайлска история — касае се за Версайлския мирен договор, официално завършил Първата световна война, подписан във Версайл на 28 юни 1919 г. между Германия и държавите победителки. Според този договор Германия загубва голяма част от своите територии и е задължена да плати огромни репарации.

БЪЛГАРСКАТА ТЕМИДА (стр. 210) — Б, г. VI, бр. 24 от [11 юни] 1921 г., с подпис: В е д б а л.

На 24 май 1921 г. група фашизирани елементи хвърлят с провокационна цел бомба сред ученическата манифестация. Под предлог, че комунистите са извършили атентата, друга фашистка група напада партийния клуб на ул. «Кирил и Методий» и Народния дом на комунистическата партия при «Лъвов мост». При клуба те са отблъснати от намиращите се там членове на партията, но на тях им се удава да запалят Народния дом. С това са нанесени тежки материални щети на комунистическото движение. Правителството остава безучастно към това злодеяние, не взема никакви мерки и не наказва фашистките подпалвачи.

Темид — в древногръцката митология богиня на справедливостта и правосъдието.

Голяма част от стихотворението е унищожена от цензурата.

ЛЯТО (стр. 211) — Б, г. VI, бр. 28 от [9 юли] 1921 г., с подпис: Н а г е л С м у г л ы й. Включено в КБ 1922 г. (стр. 19) със заглавие Юли.

Печата се по текста от Б.

комисии са се проточили — поетът има пред вид комисията по репарациите — вж. тук, стр. 383.

Григ, Едвард Хагеруп (1843—1907) — норвежки композитор, пианист, диригент; родоначалник на норвежката музикална школа.

Бетховен, Лудвиг ван (1770—1827) — немски композитор и пианист; оставил огромно музикално наследство, ненадминато по своята дълбочина и художествена сила.

БРОИ СЕ ДО ТРИ! (стр. 212) — ЧСм, г. II, бр. 25 от 14 юли 1921 г., с подпис: Г а в р о ш.

Стихотворението е написано по повод III конгрес на III интернационал, състоял се в Москва от 22 юни до 12 юли 1921 г.

Ж (стр. 214) — Б, г. VI, бр. 29 от [16 юли] 1921 г., с подпис: В е д б а л.

Написано е по повод на въведената от министъра на просветата Ст. Омарчевски задължителна правописна реформа, според която буквите Ъ и Ь се изхвърлят от българската азбука. Навсякъде, където Ъ има звукова стойност, той се замества с Ж или а, според произношението.

НА КОНЦЕРТ (стр. 215) — Б, г. VI, бр. 29 от [16 юли] 1921 г., с подпис: Н а г е л С м у г л ы й.

БАЙ РИСТЮ И ЧИЧО ТРИЧКО (стр. 216) — ЧСм, г. II, бр. 26 от 21 юли 1921 г., с подпис: Я к и м Е г е й с к и.

По силата на Ньойския мирен договор България е задължена да достави безплатно на победителите огромни количества добитък, който се е взимал предимно от бедните и средните селяни.

УМИРАЩИЯТ ЛЕВ (стр. 218) — Б, г. VI, бр. 31 от [30 юли] 1921 г., с подпис: В е д б а л.

Печата се със следната поправка:

Ст. 10: «Язык, язык за тоз аслан!» вм. «Язык, язык за тоз араслан!»

Стихотворението е написано във връзка с тежката инфлация, която преживява България. Икономическата и финансова криза все повече се задълбочава, през лятото на 1921 г. курсът на бълг. лев рязко спада. Междусъюзническата комисия по репарациите на 3 юли иска ревизия на гласувания преди пристигането ѝ бюджет за 1921—1922 г. С ревизията на бюджета комисията иска от правителството да създаде източници за изплащане на тежките задължения на България по договора за мир. Ревизията на бюджета обаче не спасява държавата от дефицита, който възлиза на милиони. Изплащането на огромните репарации е непосилно за изнеможялата от войната България.

Турлаков, Марко — деец на БЗНС, министър на железниците, пощите и телеграфите (1919—1920) и министър на финансите в правителството на Стамболийски (1920—1923).

Аслан (тур.) — лъв.

Ново време — информационен буржоазен всекидневник, списван в сензационен стил. Излиза от 1919 г. до 1922 г.

Шеризе — граф Рене де Шеризе — председател на репарационната комисия в София през 1921 г.

АРДИТИ (стр. 219) — *ЧСМ*, г. II, бр. 28 от 4 август 1921 г. с подпис: Х р. С м и р н е н с к и.

италианските ардити — Ардити дел Пополо — въоръжени отряди на антифашистите в Италия през 1921—1922 год., образувани в периода на настъпление на фашизма. Това движение имало истински народен характер — в неговите отряди се сражавали комунисти, социалисти, републиканци, безпартийни.

ПРИКАЗКА (стр. 221) — *Б*, г. VI, бр. 33 от [13 август] 1921 г., с подпис: В е д б а л.

ДОБРЕ ДОШЛИ ОТ КУРОРТ! (стр. 222) — *Б*, г. VI, бр. 35 от [27 август] 1921 г., с подпис: Г о с п о д и н а о т м а н с а р д а т а.

Монте Карло — курортен град в Монако, на брега на Средиземно море. Известен с хазартните си домове, особено с казиното, край което е възникнал в XIX в.

ДЪРЖАВНИЯТ СЪД (стр. 223) — *Б*, г. VI, бр. 39 от [24 септември] 1921 г., с подпис: В е д б а л.

През октомври 1921 г. се учредява третият държавен съд, който в салона на «Славянска беседа» започва да разглежда делото срещу бившите министри от кабинета на Радославов, виновници за националната катастрофа. Вместо да предостави съденето на виновниците за войната на народен съд, както иска комунистическата партия, правителството възлага съденето им предимно на буржоазни съдии. Този съд протака процеса дълго, без изгледи за строги и сериозни присъди.

Д-р Радославов — вж. тук, стр. 363.

Дим. Тончев — вж. тук, стр. 370.

Генерал Жеков — вж. тук, стр. 387.

Чапрашиков, Стефан — крупен капиталист, тютюноотърговец и дипломат.

шестнайсти юни — началната дата на Междусъюзническата война.

КОШМАР (стр. 225) — *Голгота*, Стара Загора, г. II, кн. I, октомври 1921 г., с подпис: Х р и с т о И з м и р л и е в.

СТАРАТА МОМА (стр. 226) — *Б*, г. VI, бр. 41 от [8 октомври] 1921 г., с подпис: В.

ЦАНКО ЦЕРКОВСКИ (стр. 227) — *Б*, г. VI, бр. 42 от [15 октомври] 1921 г., с подпис: Ю б и л е е н л е т о п и с е ц.

Стихотворението е посветено на Цанко Церковски по повод чествването 30-годишната му писателска и обществена дейност.

На Бяла черква в общия регистър — тържественото чествуване на писателя става в родното му село — Бяла черква.

млад министър — по това време Церковски е министър на благоустройството в правителството на Стамболийски.

АЗ СЪМ ЖЕКОВ! (стр. 228) — *Б*, г. VI, бр. 43 от [22 октомври] 1921 г., с подпис: В е д б а л.

Жеков, Никола — главнокомандуващ българската армия по време на Първата световна война.

в дни на пагубна война // в Кюстендил бях аз на дача — генерал Жеков по време на войната устройва пицни тържества във своята вила над Кюстендил.

няма днес кой да желай! // в криминалния регистър // името ми да сияй — убеден в своята безнаказаност, генерал Жеков се завръща от чужбина, където е избягал след войната и се явява пред Държавния съд. Пред съда се държи предизвикателно и се опитва да отхвърли от себе си всички обвинения.

ФЕРДИНАНД ДЕ БЕРЖЕРАК (стр. 229) — *Б*, г. VI, бр. 44 от [29 октомври] 1921 г., с подпис: З р и т е л.

По това време в Софийския народен театър се играе драмата на френския писател Едмон Ростан (1868—1918) «Сирано де Бержерак».

немски Бержерак — отнася се за Фердинанд Саксбургготски. Смирненски създава образа на цар Фердинанд като пародия на главния герой на пиесата. Сирано де Бержерак има необикновено дълъг нос и оттам идва асоциацията, която прави поетът с цар Фердинанд.

Роксана — героиня на драмата, — в която е влюбен Сирано де Бержерак.

И влюбен беше нашият герой // в една омъжена Роксана — Смирненски има пред вид придворната дама Султана Рачо Петрова.

ЗРЕЛИЩА И ХЛЯБ (стр. 230) — *Б*, г. VI, бр. 45 от [5 ноември] 1921 г., с подпис: С т о л и ч а н и н.

ГРАТИСИ (стр. 231) — *Б*, г. VI, бр. 46 от [19 ноември] 1921 г., с подпис: В е д б а л.

Цялата страница на списанието е озаглавена «По левия тротоар на «Цар Освободител» и е посветена на художниците. Участвуват Fol (Николай Теодоров), Pulvis (Ив. Зумеров), Любичек (Тома Измирлиев), Ведбал, Светослав М. (Минков), Вася Бродягин (В. Димитров), Жоро (Г. Караиванов).

Рубенс (1577—1640) — велик фламандски художник, създател на фламандската живописна школа.

ЗАКОНА ЗА ПЕЧАТА (стр. 232) — Б, г. VI, бр. 47 от [26 ноември] 1921 г., с подпис: В е д б а л.

Стихотворението е написано във връзка с новия закон за печата, който се разисква по това време в Народното събрание. Според този закон авторите, редакторите и издателите носят углавна отговорност за извършено чрез печатно произведение престъпление срещу властта. Комунистическата партия се бори енергично срещу този закон, който е ново ограничение на свободата на словото.

НЕЩАСТЕН ЧОВЕК (стр. 233) — Б, г. VI, бр. 47 от [26 ноември] 1921 г., с подпис: Й у д а Д о б р о д у ш н и.

Стихотворението е насочено срещу редактора на буржоазния «независим» вестник «Напред» Цв. Парашкевов. Повод за написването му дава статията на Парашкевов «Отзив и бележки», поместена във в. «Напред» (бр. 719 от 19 ноември 1921 г.), изпълнена с клевети и нападки срещу «Работнически вестник» и «Българан». Смирненски по това време е редактор на «Българан» и едновременно със стихотворението в същия брой на списанието помества и статията «От редакцията», в която дава достоен отговор на буржоазния журналист (вж. Хр. Смирненски. Избрани съчинения в два тома, София, 1951, т. I, стр. 437).

ВАШИНГТОНСКАТА КОНФЕРЕНЦИЯ (стр. 234) — Б, г. VI, бр. 47 от 26 ноември 1921 г., с подпис: В-л.

Печата се със следната поправка:

Ст. 30: заклевам се, ще бъда пръв...» вм. «заклеваме се, ще бъда пръв.»

Стихотворението е написано по повод свиканата във Вашингтон международна конференция, в която участвуват САЩ, Великобритания, Китай, Япония, Франция, Италия, Холандия, Белгия и Португалия. Конференцията се е състояла от

12 ноември 1921 г. до 6 февруари 1922 г.; На Вашингтонската конференция се завършва следвоенното преразпределение на колониалните владения и сфери на влияние на империалистическите държави в Далечния изток и Тихия океан. На нея се приема и договор на петте държави — САЩ, Англия, Франция, Япония и Италия — за ограничаване на морските въоръжения, изменящ съотношението им в полза на САЩ. Тази конференция е насочена срещу интересите на Съветския съюз и срещу националноосвободителното движение на колониалните и зависими народи.

Комичен пролог на една драматична поема — «Работнически вестник» (бр. 125 от 29 ноември 1921 г.) пише за тази конференция: «Това, което става във Вашингтон, представлява една комедия, с тая отличителна особеност, че комичното в нея е източник за трагичното за народите.»

Влѣхва — мъдрец, звездоброец.

СНЯГ (стр. 238) — Б, г. VI, бр. 49 от [10 декември] 1921 г., с подпис: С у з а н а.

не си обложен още с данък — по силата на Ньойския мирен договор България трябва да изплаща огромни репарации. Народът е обложен с непосилни данъци.

КАРТИНКА (стр. 239) — Б, г. VI, бр. 49 от [10 декември] 1921 г., с подпис: Н а г е л С м у г л ъ й.

запаленият арсенал — арсеналът в София е бил запален на 5. XII. 1922 г., за да се прикрият извършените в него злоупотребии.

ЗИМНА ПЕСЕН (стр. 240) — Б, г. VI, бр. 50 от [17 декември] 1921 г., с подпис: Й у д а Д о б р о д у ш н и.

Пред декември 1921 г. в общинския съвет се разглежда нов законопроект за софийската община, според който столицата се разделя на централна община, в която общинските съветници не се избират, а се назначават от правителството, и на квартални общини, в които съветниците се избират, но нямат никакви права.

Столичният морав кмет — Константин Баталов, демократ, по това време кмет на София.

Бай Иван рѣче потрива — отнася се за Иван Длъгнеков, председател на земеделска дружба в София, за когото се е очаквало да бъде назначен за кмет на София.

ОБЩИНСКАТА АВТОНОМИЯ (стр. 241) — Б, г. VI, бр. 51 от [24 декември] 1921 г., с подпис: В-л.

Вж. бележките към предишното стихотворение.

СУРВАКАНЕ (стр. 242) — Б, г. VII, бр. 1(52) от [31 декември] 1921 г., с подпис: Й о х а н.

Светата репарация — огромните репарации, които трябва да изплаща България според мирния договор.

НА МАРИАМ (стр. 243). Непечатано приживе на Смирненски стихотворение. За пръв път поместено в Хр. Смирненски. Съчинения 1959 г., т. 2, стр. 455. В Института за литература при Българската академия на науките е запазен авторски ръкопис (инв. № 44). По сведения на Н. Измирлиева е писано през 1921 г.

Стихотворението е посветено на Мария Павлова Апостолова, съученичка на сестрата на Смирненски в последния гимназиален клас.

Във връзка с творческата история на стихотворението Н. Измирлиева си спомня: «Христо следеше живота на моя клас в училището. Познаваше много мои съкласници. Един ден той написа на дълъг лист епиграми за много от тях, без лично да ги познава. Една моя палава съученичка грабна листа от къщи и го отнесе в училище. Целият клас се събра около нея. Гръмна смях. Никой не можеше да повярва, че външен човек така добре познава и изобразява живота на класа» (сб. Спомени за Хр. Смирненски, София, 1955, стр. 43).

Запазени са само ръкописите на стихотворенията «На Мариам» и «Мишока».

МИШОКА (стр. 245). Печатано за пръв път в Хр. Смирненски. Съчинения, 1959 г., т. 2, стр. 457 по авторски ръкопис, който се съхранява в Института за литература при Българската академия на науките (инв. № 45). Вж. бележките към предишното стихотворение.

Мишока — Мария Павлова Апостолова.

ЯНУАРИ (стр. 249). Печатано за пръв път в КБ 1922 (стр. 7), без подпис. Авторството е установено от Т. Измирлиев в Хр. Смирненски. Съчинения, 1932 г., т. 2, стр. 269.

«Януари», както и следващите стихотворения: «Февруари», «Юни» и «Август» са написани специално за *Календар Българин* 1922 г.

ФЕВРУАРИ (стр. 250) — КБ 1922 (стр. 9), без подпис. Вж. бележките към предишното стихотворение.

ЮНИ (стр. 251) — КБ 1922 (стр. 17), без подпис. Авторы са Смирненски и Т. Измирлиев (Любичек). Вж. Хр. Смирненски. Съчинения, 1932 г., т. 2, стр. 269).

АВГУСТ (стр. 252) — За пръв път публикувано в КБ 1922 (стр. 21), без подпис. Авторството е установено от Т. Измирлиев.

ТАЗГОДИШНИЯ ХРИСТОС (стр. 253) — Б, г. VII, бр. 2 от [7 януари] 1922, с подпис: В-л.

ЯНУАРИ (стр. 254) — Б, г. VII, бр. 5 от [28 януари] 1922 г., с подпис: Н а г е л С м у г л ы й.

бай Турлаков ∞ банкноти пѣстри — става дума за първия вътрешен народен 6 1/2% заем, обявен от министъра на финансите М. Турлаков. Законът за народния 6 1/2% заем е приет от Народното събрание през лятото на 1921 г., а подписката е открита на 16 януари 1922 г.; чрез този заем земеделското правителство целяло да стабилизира курса на българския лев.

РАДИКАЛСКИ МАРШ (стр. 255) — ЧСм, г. III, бр. 6 от 9 февруари 1922 г., с подпис: Г а в р о ш.

Под стихотворението е дадена бележка на «Червен смях»: «Тъй като написването на един радикалски марш е от всемирно и историческо значение, то «Червен смях» подканя своите сътрудници да не поскъпят усилията си, като вземат участие в съдобносния конкурс.

Издържаните в радикалски дух и в художествено отношение маршове ще бъдат напечатани в «Червен смях». От своя страна «Радикал» ще ги препечата и ще ходатайствава пред лирично-танцувалната комисия на радикал-демократическата партия за премирането им. А партийният съвет на радикалите ще ходатайствава пред г-н Омарчевски за отпразнуване тържествени юбилеи на авторите.»

Стихотворението е отбелязано като първо от конкурса.

Часовника на халите // е симеола ни славен — часовникът на халите е вървял много неточно и често е изоставал.

ФЕВРУАРИ (стр. 257) — Б, г. VII, бр. 7 от [11 февруари] 1922 г., с подпис: Н а г е л С м у г л ы й.

Според сведенията на Т. Измирлиев Смирненски е написал първата и третата строфа, а втората и четвъртата са писани от Т. Измирлиев (вж. Хр. Смирненски. Избрани съчинения в два тома, 1952 г., т. 2, стр. 395).

небесна манна — чудотворна храна, която според предание то бог изпратил от небето на евреите в пустинята.

ИЗ «ТАЙНИТЕ НА ХАРЕМА» (стр. 258) — Б, г. VII, бр. 7 от [11 февруари] 1922 г., с подпис: В-л.

«Тайните на харема» е оперета от Пол Абрахам, играна по това време у нас.

член четвърти ∞ и кой тъй леко го уби — под натиска на англо-френските империалисти земеделското правителство е принудено да отмени член четвърти от закона за съдене и наказване виновниците за народната катастрофа, който предвижда конфискация на имуществото.

ИЗБОРНА КАРТИНКА (стр. 260) — Б, г. VII, бр. 8 от [18 февруари] 1922 г., с подпис: Й о х а н.

Повод за написване на стихотворението дава ожесточената изборна агитация във връзка с изборите за общински съветници във всички села на страната.

сини гаички обули — цветът на бюлетините за изборите на народно-прогресивната партия е бил син.

Иванчо Гешев — Иван Гешев — вж. тук, стр. 376.

Стоян — Стоян Данев — вж. тук, стр. 362.

зелената шейна — касае се за Либералната партия, която излиза в изборите със зелен цвят.

морав дружина — цветът на изборните бюлетини на Демократическата партия е бил морав.

ИЗБОРНО ХОРО (стр. 261) — Б, г. VII, бр. 9 от [24 февруари] 1922 г., с подпис: В е д б а л. Последните стихове са унищожени от цензурата.

Написано по повод проведените на 20 март 1922 г. селскообщински избори, донесли на комунистическата партия нови големи успехи. Тя завладява много нови общински съвети.

ПРОЛЕТЕН ГРЯХ (стр. 263) — Б, г. VII, бр. 11 от [10 март] 1922 г., с подпис: Й о х а н.

ТРЕВОЖНИ ДНИ (стр. 264) — Б, г. VII, бр. 12 от [17 март] 1922 г., с подпис: Н а г е л С м у г л ы й.

Бой ще има, бой ще има // на книжевния мегдан — Стоян Омарчевски като министър на народната просвета намалява бюджета на Софийския университет, съкращава числото на професорите в някои катедри и настоява лицата от университетския персонал, които заемат отговорни места в политическите организации, да не бъдат допускани да четат лекции. Академичният съвет протестира срещу посегателството на автономията на университета и изпраща ултиматум до правителството, в който се заявява, че ще напуснат всички преподаватели. В знак на протест лекциите са преустановени и от 1 март университетът е затворен за няколко месеца.

КРИЗА (стр. 265) — Б, г. VII, бр. 14 от [31 март] 1922 г., с подпис: В е д б а л.

Печата се със следната поправка:

Ст. 21: «към двореца двама ветерани» вм. «отвън двореца двама ветерани».

бай Стоян — отнася се за Стоян Омарчевски — вж. тук, стр. 377.

Марко — Марко Турлаков — вж. тук, стр. 385.

Криза, криза! — През март 1922 г. в Народното събрание се гласува закон за новия правопис, според който буквите Ъ и Ь се изхвърлят от българската азбука. Стамболийски е против наказателните санкции срещу тези, които не спазват фонетичния правопис. Стоян Омарчевски и Марко Турлаков настояват да има глоби и наказания. Обидени, те напускат Народното събрание и заявяват, че ще си подадат оставката. Очаква се министерска криза.

от надежди златни изтерзани, // към двореца двама ветерани — на 25 март сутринта Т. Теодоров и Ст. Костурков, водачи на блока, са поканени по телефона да се явят в двореца. Те отиват с надеждата, че царят ще им възложи да съставят новия кабинет. В двореца се оказва, че никой не ги е викал. Този случай дава повод за много шеги и оживени коментари и в печата.

БЛАГОВЕЩЕНИЕ (стр. 267) — Б, г. VII, бр. 15 от [8 април] 1922 г., с подпис: П р о р о к И е р е м и я.

свали // за три години всяко плащане — след дълги преговори междусъюзническата комисия по репарациите отлага изплащането на репарационния дълг на България.

и ако искаш, ти бъди // насън понякога и независима — за

Съветската делегация начело с *Чичерин* — вж. тук, стр. 374 — категорично отхвърля домогванията на империалистическите държави.

Лойд Джордж (вж. тук, стр. 375) — един от инициаторите за свикването на Генуезката конференция.

Барту — Жан Луи Барту (1862—1934) — френски държавен деец, историк и публицист; министър-председател през 1913 г. Той възглавява френската делегация на конференцията в Генуа, на която се обявява против СССР и против политиката на компромиси с Германия, провеждана от А. Бриан.

— *Да идем, казвай, в Хага* — основните въпроси на Генуезката конференция не са разрешени, а са пренесени на Хагската конференция, състояла се от 15 юни до 19 юли 1922 г.

ще сключим вече мир — по време на Генуезката конференция Съветска Русия сключва Рапалския договор с Германия, с което пробива единния фронт на империалистическите държави.

ТЪЙ РЕЧЕ АЛЕКСАНДЪР (стр. 276) — Б, г. VII, бр. 23 от [3 юни] 1922 г., с подпис: Конгресист на градус.

Стихотворението е написано във връзка с конгреса на БЗНС, състоял се през май 1922 г.

ще смажем ние всички опити — на митинга при откриването на конгреса Стамболийски заявява: «Нека блокът се опита да направи преврат, нека той се стреми да вземе властта чрез двореца или чужденците. . . Те ще срещнат юмука, който ще ги смаже. Тия щабове на кождерските партии, които мислят да вършат преврат, нека знаят, че от днес нататък ние откриваме кървав фронт срещу тях» (вж. «Земеделско знаме», бр. 73 от 9 юни 1922 г.).

Содом веднага ще запалиме — на същия митинг Стамболийски нарича София Содом и Гомор, като подчертава, че нарича така не бедна и трудеща се София, а София на спекулантите и банкерите, на погромаджиите и кождерските партии.

Марко — Марко Турлаков — вж. тук, стр. 385.

МАННА НЕБЕСНА (стр. 277) — Б, г. VII, бр. 26 от [24 юни] 1922 г., с подпис: Нагел Смуглый.

Написано във връзка със закона за столичната община (вж. бележката към «Зимна песен»). През юни министерският съвет назначава за председател на седемчленната комисия, която ще управлява столичната община, съгласно новия закон — Крум Попов, а за негов заместник Иван Длъгнеков.

бай Ивана — Иван Длъгнеков — вж. тук, стр. 394.

Осанна (евр.) — слава, хвалебствен, благодарствен и молитвен вик.

Крум Попов (1892—1923) — политически деец, член на БЗНС от 1919 г. През 1922—1923 г. кмет на София. Организационен секретар на БЗНС през 1921—1923 г. Развива енергична организаторска и пропагандаторска дейност. Убит от фашистите.

САНДО КЕСЕДЖИЯ И МАРКО КРАЛЕВИКИ (стр. 278) — Б, г. VII, бр. 28 от [8 юли] 1922 г., с подпис: Гюря Самодива.

Стихотворението е написано по народната песен «Марко Кралевики и Муса Кеседжия». По повод избухналите разногласия между Ал. Стамболийски и Марко Турлаков, който ръководи оформилата се в БЗНС дясна опозиционна група, която била за сътрудничество с буржоазните партии.

Сандо Кеседжия — отнася се за Ал. Стамболийски.

Турлака Марко Кралевики — Марко Турлаков — вж. тук, стр. 385.

Драгневата златна глума — Иван Драгнев, деец на земеделския съюз, народен представител. Той внася в Народното събрание интерпелация, в която иска да се разгледа дейността на Турлаков. Обвинява го в спекула и участие в ред шумели на времето афери.

ЮЛСКИ КИНОФИЛМ (стр. 280) — ЧСм, г. III, бр. 27 от 11 юли 1922 г., с подпис: Гаврош.

Буржоазната ни квачка, // рожба има си сега — на 6 юли 1922 г. след дълги преговори и пазарлъци трите буржоазни партии — обединената народнопрогресивна, Демократическата и Радикалната — постигнали съгласие за съвместна борба против земеделското правителство. Те образували тъй наречения Конституционен блок, който имал за задача да подготви политически преврат, за да свалят земеделското правителство и установи буржоазна диктатура.

Видните аристократки ∞ със фалшиви скръбни пози — поетът иронизира лицемерната благотворителност на представителите на висшето общество, които устройват благотворителни акции за борба с туберкулозата, от които всъщност болните нямат никаква полза.

Чуклев, Пано — реакционер, бивш началник на обществената безопасност. На 8 юли той е убит пред дома си от анархисти.

Победа — информационен и общественно-политически вест-

ник на БЗНС. Излиза от 1 февруари 1922 г. до 8 юли 1923 г. След фашисткия преврат на 9. VI. 1923 г. спрян от властта. Подновява излизането си от 6 октомври 1930 г. до 15 март 1936 г.

ЮЛИ (стр. 282) — Б, г. VII, бр. 30 от [22 юли] 1922 г., с подпис: *Н а г е л С м у г л њ њ*.

Доста Боргезе ни жули // с бамбашка горещини — поетът има пред вид репарационните задължения на България. *Боргезе*, Ливно е бил представител на междусъюзническата комисия. Тази комисия се стреми да извлече колкото се може повече приходи от България; през лятото на 1922 г. тя изпраща ноти до правителството, настоява да получи доходи и от митниците, държавните мини и пр.

ХРОНИКА (стр. 283) — Б, г. VII, бр. 31 от [29 юли] 1922 г., с подпис: *Р а п о р т њ њ*.

Въздържателя Стоян — отнася се за Стоян Омарчевски. Смирненски го иронизира за слабостта му към алкохола.

тръгва вече за Бразилия — Омарчевски се готви да замине за световното изложение в Рио де Жанейро и да участва в тържествата по случай 100-годишнината от независимостта на Бразилия.

Крум Попов и бай Иван // трескаво места раздавали — столичната община, ръководена от Крум Попов и Иван Длъгнеков, раздава общински места на бездомниците в София.

КОГАТО АТОВЕТЕ СЕ РИТАТ, МАГАРЕТАТА ТЕГЛЯТ (стр. 284) — ЧСм, г. III, бр. 31 от 8 август 1922 г., с подпис: *Х р. С м и р н е н с к и*.

Стихотворението е написано по повод гръко-турската война от 1919—1922 г., която гръцката буржоазия започва, подстрекавана от империалистическите държави и предимно от Англия. След победата на кемалистката армия в сражението при р. Сакара, Франция сключва договор с Турция и признава анкарското правителство (октомври 1921 г.). Италия също прекратява въоръжената борба с Турция. Англия продължава да подкрепя Гърция, която не се отказва от своите териториални претенции. Това изключва възможността за мирно разрешение на конфликта.

Барба (гр.) — бай.

Барба Яни Атински — отнася се за Гърция.

Сър Джон — Смирненски има пред вид Англия.

Мосю Поанкаре — Поанкаре, Реймон (1860—1934) — френски политически деец, представител на монополистическите кръгове. Министър-председател (1912—1913, 1922—1924, 1926—1929), президент на Франция (1913—1920). Един от главните организатори на империалистическата интервенция срещу Съветска Русия.

ЗАДАЧИ (стр. 289) — Б, г. VII, бр. 33 от [12 август] 1922 г., с подпис: *Й у д а Д о б р о д у ш н и*.

лева ще ли да надмине храбрите австрийски крони — австрийската крона рязко се обезценява след войната.

сѣд дѣржавен — вж. тук, стр. 386.

Бог комисия ни даде седмочленна — касае се за седемчленната комисия, съставена от земеделци, която управлява по това време столичната община.

през октомври тез оранжеви аслани — изборите за общински съветници и училищни настоятели били насрочени за октомври 1922 г.

АНКЕТАТА МЕЖДУ ДРУЖБАШИ И БЛОКАРИ (стр. 290) — ЧСм, г. III, бр. 35 от 5 септември 1922 г., с подпис: *Х р. С м и р н е н с к и*.

М. Маджаров от страниците на в. «Мир» обвинява редица земеделски ръководители в участие в нашумели на времето афери, в пилеене и незаконно използване и присвояване на държавни средства. Като изхожда от една статия на в. «Победа», той предлага да се направи анкета на редица дейци. Вестник «Земеделско знаме» отговаря, че приема безрезервно анкетата, и настоява тя да се води публично. Предлага се да се анкетираат някои земеделски ръководители, както и бившите министри Ляпчев, Малинов, Данев, Т. Тодоров и др. Свиква се съвещание за уточняване условията на анкетата, на което присъствуват и столични журналисти. Двете страни предлагат редица условия, но до споразумение не се стига. Въпросът за анкетата приключва с много взаимни нападки и обвинения.

Блокари — участници в Конституционния блок — вж. тук, стр. 397.

В. «Мир» — орган на народната (народняшката) партия; консервативен и реакционен вестник, защитник на интересите на едрата буржоазия. Излиза от 22 септември 1894 до 31 декември 1944 г. След създаването на «Конституционния» блок става

изразител на неговата политика и води яростна компания срещу земеделското правителство.

Земеделско знаме — идеен, политически и организационен вестник на БЗНС, пропагандира идеологията на съюза и провежда неговата политическа линия. Излиза от 1903 до 1934 год.

Гешев — Иван Гешев — вж. тук, стр. 376.

Тодорчо дезертьор — Теодор Теодоров (вж. тук, стр. 359), за него се е говорило, че през Сръбско-българската война от 1885 год. е дезертирал.

Евлогий Георгиев (1819—1897) — богат български търговец, известен с големите дарения, които прави за училища, болници, за издръжка на бедни ученици в чужбина, за построяването на Софийския университет и др.

Евлогий Георгиев кой омота? — Евл. Георгиев оставя за наследник и изпълнител на завещанието си Иван Гешев.

Буров, Атанас (1875—1954) — реакционен политически деец, представител на едрата българска буржоазия, банкер. Ръководен деец на Народната партия и един от основателите на Демократическия сговор. Многократно министър в различни кабинети (1913, 1918—1920, 1926—1931 и от 2—8 септември 1944).

Райко Даскалов ~ останките на Арсенала — Даскалов, като председател на Народния магазин, закупува останките на опожарения арсенал.

Пряпорец — орган на Демократическата партия. Излиза от 1899 до 1932 г.

синът на президента — Асен Стамболийски заминава за Бразилия на световното изложение заедно със Ст. Омарчевски.

Зора — информационен всекидневник, основан в София от акционерно д-во «Български печат» с главни акционери Кр. Чапрашиков и Д. Крапчев. Излиза от 18 май 1919 г. до 7 септ. 1944 г. «Зора» е реакционен ултрашовинистически вестник, свързан с двореца и с антисъветските белогвардейски центрове, които водят борба против управлението на БЗНС и против БКП. След фашисткия преврат на 9 юни 1923 г. Зора е идеологически изразител и знаменосец на фашизма.

Ляпчев Арнаутина — отнася се за Андрей Ляпчев — вж. тук, стр. 361.

Чапрашика сред тютюнджийските му милиони — Стефан Чапрашиков — вж. тук, стр. 370. По време на окупацията на Сърбия братята Крум и Стефан Чапрашикови като тютюноотго- говци натрупват милиони, като ограбват безогледно Македония.

Калъчев, Ст. — деец на земеделския съюз, един от редакторите на «Земеделско знаме». От името на земеделските ръководители той участва в съвещанията по уговаряне условията за анкетата и излага становището на БЗНС.

Редактора на «Утро» — Стефан Танев, буржоазен журналист, по това време председател на Съюза на българските журналисти.

ЧИНОВНИШКА ПЕСЕН (стр. 297) — *ЧСм*, г. III, бр. 35 от 5 септември 1922 г., с подпис: Г а в р о ш.

Печата се със следната поправка:

Ст. 3: «зер тръгва градския часовник» вм. «зер тръгва градския чиновник».

Стихотворението е написано по повод тежкото материално положение на чиновниците.

тръгва градския часовник — вж. тук, стр. 377.

ЕСЕН В АНАДОЛА (стр. 298) — *Б*, г. VII, бр. 37 от [9 септември.] 1922 г., с подпис: Н а г е л С м у г л и й.

Стихотворението е написано по повод поражението на гръцката армия в Анадола. През август 1922 г. турските войски, ръководени от Кемал паша, предприемат голямо настъпление, пробиват гръцкия фронт и разгромяват гръцката армия, която бързо отстъпва и напуска Анадола.

фустанела (гр.) — силно набрана къса пола, част от гръцкото национално облекло, въведено и в някои парадни войскови униформи в Гърция.

СЕСТРИТЕ (стр. 299) — *Б*, г. VII, бр. 37 от [9 септември] 1922 г., с подпис: В и л м о н.

ЗЛАТЕН ОРКЕСТЪР (стр. 300) — *Б*, г. VII, бр. 37 от [9 септември] 1922, с подпис: Н а г е л С м у г л и й.

Печата се със следната поправка:

Ст. 13: «Ех, рано съдбата сложи си секвестъра» вм. «Ех, рано съдбата сложи се секвестъра».

През лятото на 1922 г. Смирненски е на почивка в село Радуил заедно с приятеля си Йордан Воденичаров. Оттук те предприемат екскурзии до Белово, Якоруда, Куртова поляна, Юндола и др.

Коцето — Костадин Паланков, познат на Смирненски, комуто гостува в Белово.

секвестър (лат.) — възбрана върху имот или вещь, ограничаване правото на лице да се ползува с имота си.

ЛЮБОВНО ПИСМО (стр. 301) — Б, г. VII, бр. 40 от [30 септември] 1922 г., с подпис: *Н а г е л С м у г л и й*.

Реакционният буржоазен Конституционен блок започва подготовка за извършване на фашистки преврат. Той предприема голяма политическа демонстрация за сваляне на земеделското правителство. На 17 септември 1922 г. блокарите свикват събор в Търново на своите привърженици от цялата страна. Земеделското правителство решило да провали събора и организирано контраакция, като в същия ден и на същото място насрочило конгрес на цвеклопроизводителите. Още по пътя за Търново разгневените селски маси изразяват своята омраза и ненавист към буржоазните партии. На гара Долни Дъбник селяните свалят някои от блоковите водачи, нанасят им побой и им режат брадите.

Всички тези събития поетът предава в хумористична форма в стихотворението.

заспа кат Райко Даскалов — Райко Даскалов пътува за Търново със същия влак в спален вагон. Той направил изявление, че късно научил за разигралите се събития, тъй като през целия път спал.

НЕДЕЙТЕ, БРАТЯ! (стр. 302) — ЧСм, г. III, бр. 39 от 3 октомври 1922 г., с подпис: *Х р. С м и р н е н с к и*.

Стихотворението е написано по повод посланието, което публикува Св. Синод до своето паство във връзка със събитията в Долни Дъбник (вж. бележките към предишното стихотворение). Св. Синод се обявява в защита на блоковите водачи и призовава да се прекратят ожесточените партизански борби.

ГОСПОДА ЧИТАТЕЛИ (стр. 304) — Б, г. VII, бр. 41 от [7 октомври] 1922 г., с подпис: *С ъ р Д ж е м с Ъ н т ъ т и н г*.

безутехата на мокрия евзон — разгромената от кемалистите гръцка армия е принудена да напусне Анадола по Бяло море. *евзони* (гр.) — вид леко въоръжени гръцки войници.

и Стамбол в неведоми страни // пак на скитане удари я — Ал. Стамболийски предприема продължителна дипломатическа обиколка.

БЛОКОВА ПЕСНИЧКА (стр. 305) — Б, г. VII, бр. 41 от [7 октомври] 1922 г., с подпис: *Ю д а Д о б р о д у ш н и*.

Написано във връзка с побоя, нанесен на някои ръководители на Конституционния блок в Долни Дъбник. Вж. бележките към «Любовно писмо», тук, стр. 402.

МИТИНГ ЗА ТРАКИЯ (стр. 306) — ЧСм, г. III, бр. 40 от 10 октомври 1922 г., с подпис: *Х р. С м и р н е н с к и*.

Печата се по текста от ЧСм със следната поправка:

Ст. 11 «Там, де за житото и за тютюнците» вм. «Там, де за житото и тютюнците».

Стихотворението е написано по повод митинга, състоял се на 3 октомври 1922 г. в София във връзка с опразването на Тракия от Гърция. Митингът преминава под лозунга за автономна Тракия.

+АРТИСТ ЛОЙД ДЖОРДЖ (стр. 308) — ЧСм, г. III, бр. 42 от 24 октомври 1922 г., с подпис: *Х р. С м и р н е н с к и*.

След провала на англо-гръцката интервенция в Турция под натиска на общественото мнение правителството на Лойд Джордж си подава оставката на 19 октомври 1922 г.

Лойд Джордж — вж. тук, стр. 375.

Шейлок — главен герой на Шекспировата драма «Венецианският търговец». Името му е станало синоним на жестоко лихварство и скъперничество.

Хинденбург Паул фон (1847—1934) — германски военен и държавен деец, фелдмаршал, Президент на Германия (1925—1934). В Първата световна война командува войските на германския Източен фронт. Един от организаторите на военната интервенция срещу СССР. Поддръжник на фашистките организации.

Мудания — град в Мала Азия, в който през октомври 1922 г. се сключва примирие, завършило военните действия между Турция и Гърция. В резултат на военните победи на кемалистка Турция се слага край на Севърския мирен договор. Примирието в Мудания е крах за политиката на английския империализъм.

ТРАМВАЯ НА ДЛЪГНЕКОВ (стр. 310) — ЧСм, г. III, бр. 43 от 31 октомври 1922 г., с подпис: *Х р. С м*.

Ето ви трамвай до «Ибър» — по това време трамвай № 3 стига до ул. «Одрин». Във връзка с изборите столичната община обещава да продължи трамвайната линия до ул. «Ибър». В деня на изборите трамвайът тръгва по новата линия, върви едва, тъй като линията не е още улегнала, и още на другия ден спира.

хента-пента (разг.) — как да е.

ЕСЕННА ПЕЧАЛ (стр. 312) — М, г. I, бр. 1 от 18 ноември 1922 г., с подпис: Х р и с т и я н С н е ж н и.

Печата се със следната поправка по М:

Ст. 6: «а сам аз нищо не спестих», вм. «а сам аз нищо не сместих».

и без да съм Чичиков мъдрия, /!-от мъртвци събирам лог—
на изборите за общински съветници са били издадени уверения
за гласуване на лица, които са починали.

НА ГУРБЕТ (стр. 313) — М, г. I, бр. 2 от 24 ноември 1922 г., с подпис: Н а г е л С м у г л и.

В началото на ноември Ал. Стамболийски заминава за Букурещ и Белград и след това отива на Международната конференция в Лозана като представител на България.

ДИПЛОМАЦИЯ В ЛОЗАНА (стр. 314) — М, г. I, бр. 3 от 3 декември 1922 г., с подпис: Ю д а Д о б р о д у ш н и.

Повод за написване на стихотворението дава откриването в Лозана на международната конференция за уреждане на близкотоизточните въпроси след разгромяването на англо-гръцките интервенти в Турция. Конференцията се е състояла от 20 ноември 1922 г. до 24 юли 1923 г.

президента наш — Ал. Стамболийски е ръководител на българската делегация на Лозанската конференция.

Лорд Кързон — Кързън, Джордж Натаниел (1859—1925) — английски политически деец и дипломат; консерватор. Вицекрал на Индия през 1899—1905; като министър на външните работи (1919—1924) бил активен поддръжник на политиката на чуждестранна военна интервенция в Съветска Русия.

Мусолини, Бенито (1883—1945) — италиански политически и държавен деец, създател и идеолог на фашизма в Италия. През 1922—1943 г. възглавява правителството и установява фашистка диктатура в Италия. Заедно с Хитлер разпалва II световна война. Заловен от италианските партизани, съден и екзекутиран.

фашиста Буров, Атанас (вж. тук, стр. 400) — на голямо събрание на младежите народняци Буров се обявява за привърженик на фашизма.

ПЪРЗАЛКА В КЮСТЕНДИЛ (стр. 316) — М, г. I, бр. 4 от 10 декември 1922 г., с подпис: В а л е р и я н Б р о м о в.

На 4 декември 1922 г. македонски автономисти под предлог, че търсят провинили се пред тях македонски дейци от федералистите, нахлуват в град Кюстендил и го превземат. Градът е окупиран от бандите на ВМРО, без полицията и армията да се намеси. Това е удар по престижа на земеделското правителство. Едрата българска буржоазия, която проучва почвата за подготвяния от нея фашистки преврат, ликува поради успеха си да подорони авторитета на земеделското правителство.

Сключваха в Париж мира, и Тодоров — Т. Теодоров (вж. тук, стр. 359) е ръководител на българската делегация, която отива в Париж през 1919 г. във връзка с приемане условията на Ньойския мирен договор.

Оскупаните люде в Шумен — бившите министри от кабинетите Гешев — Данев и Малинов — Костурков след събитията в Търново и Долни Дъбник са арестувани като виновници за националната катастрофа. От V софийски полицейски участък, където първоначално са задържани, те са преместени в шуменския затвор.

ГРИЖИ ЗА БЕДНИТЕ (стр. 317) — М, г. I, бр. 5 от 17 декември 1922, г. с подпис: Н а г е л С м у г л и й.

По повод издадените от столичния кмет Крум Попов афиши, в които се обявява, че по случай празниците са организирани комитети за събиране помощи за бедните.

ПОДАРЪЦИ ЗА ПРАЗНИЦИТЕ (стр. 318) — ЧСМ, г. IV, бр. 1 от 26 декември 1922 г., с подпис: Х р. С м.

Печата се със следната поправка:

Ст. 21: «Не ща пък бастун да му пратя» вм. «не ща пък бастун да пратя».

Блока — отнася се за Конституционния блок — вж. тук, стр. 397.

Кръстия — Кръстьо Пастухов — вж. тук, стр. 357.

Александър — Ал. Стамболийски.

А дядо Василий в Берлин е ∞ нова берлинска брада — В. Радославов (вж. тук, стр. 363) след Първата световна война избягва в Германия, преоблечен с германска униформа и с обръсната брада.

Връбчо — Сава Добриянов — вж. тук, стр. 365.

там в Шумен, ония мъже, — вж. бел. към «Пързалка в Кюстендил» (тук, стр. 404).

СТАЧКА (стр. 320). За пръв път е публикувана в «Дума», г. II, бр. 40 от 18 юни 1930 г. със следната бележка от редакцията: «Настоящата колективна декламация е написана през 1922 г. и през същата, за единствен път, е изнесена на работническа вечеринка в клуба «Георги Кирков». Тя носи печата на бърза, незавършена работа. Може би тази е причината, която е накарала Смирненски да я не печата.

Сцената представлява входът на фабрика, пред която са се събрали работничките и работниците да чакат своята делегация, изпратена при господаря да преговаря.

Цифрите означават мъжете, а началните букви — жените».

Сценката е изнесена през юни 1922 г. на младежка конгресна вечеринка от партийния хор «Георги Кирков». За поставянето и изнасянето ѝ разказват в спомените си С. Спанчев и Ив. Койчев (вж. сб. Спомени за Хр. Смирненски, 1955, стр. 117—118 и 230). Според спомените на Ив. Койчев при подготовката на «Стачка» той и Смирненски заедно са написали и вмъкнали репликите на агитатора.

Авторският ръкопис на «Стачка» не е намерен. По сведения на С. Спанчев оригиналът е останал у проф. Добри Христов, който го е взел, за да напише музика за пиеската. Във в. «Дума» е публикувана по машинописен препис, чиято автентичност не може да се установи.

Печата се със следните поправки по «Дума»:

Ст. 82: «Нека пламък обгори» вм. «Нека в пламък обгори»; ст. 109: «да бъдем ний трудящия се народ» вм. «да бъдем ние трудящия се народ».

ОРАНЖЕВИЯ ВЛЪХВА (стр. 331) — *ЧСм*, г. IV, бр. 2 от 4 януари 1923 г., с подпис: Х р. С м и р н е н с к и.

По повод завръщането на Ал. Стамболийски от двумесечната му обиколка в Европа. По време на тази обиколка той отива и в Лозана, където участва в Лозанската конференция.

Ливан — смола, която мирише хубаво при поставянето ѝ върху огън; тамян.

Лорд Кързон — вж. тук, стр. 404.

Туз — първенец, големец.

ЕКСПЛОЗИЯ (стр. 333) — *М*, г. I, бр. 7 от 14 януари 1923 г., с подпис: Н и т р о г л и ц е р и н.

Повод за написване на стихотворението дава голямата експлозия в една леяро-техническа работилница на ул. «Антим I».

ДЪРЖАВНИ ХРАНЕНИЦИ (стр. 334) — *М*, г. I, бр. 8 от 21 януари 1923 г., с подпис: С о п о н о с е ц Х р а б р и.

ОРАНЖЕВА ПОБЕДА (стр. 335) — *М*, г. I, бр. 9 от 28 януари 1923 г., с подпис: Н а г е л С м у г л и й.

Стихотворението е написано във връзка с изборите за окръжни съветници, проведени на 14 януари 1923 г.

Дните славни на Пастухова — дните на жесток полицейски терор през 1919 г., когато министър на вътрешните работи и полицията е Кр. Пастухов.

Кале (тур.) — крепост, укрепление; преносно — неопоклатим.

МАСКАРАД (стр. 336) — *М*, г. I, бр. 12 от 18 февруари 1923 г., с подпис: Н а г е л С м у г л и й.

Едисон, Томас Алва (1847—1931) — американски електро-техник и изобретател в областта на практическото използване на електричеството, изобретил фонографа, кинескопа, апарата за записване на телефонни разговори, усъвършенствувал електрическата крушка, телефона и др.

трима вече той изтласка — от състава на земеделското правителство били извадени Марко Турлаков, Коста Томов и Христо Манолов. Те възглавявали оформилата се десничарска група на БЗНС, която била за помирение и сътрудничество с буржоазните политически партии.

БЛОКОВИТЕ ВЛЪХВИ НА АУДИЕНЦИЯ (стр. 338) — *ЧСм*, г. IV, бр. 10 от 28 февруари 1923 г., с подпис: Х р. С м.

Написано по повод срещата с цар Борис III, която са поискали ръководителите на Конституционния блок, за да изложат положението на страната във връзка с предстоящите законодателни избори. На срещата блоковите водачи се обръщат с молби и увещания към монарха да бъде свалено земеделското правителство и да им се повери управлението на страната.

А трима братя — секретари — // *глави на безтелесен блок* — на срещата с царя са присъствували ръководителите на блока — Ал. Гиргинов, Ц. Бръшлянов и Н. Найденов.

с бензин изчистихме си фрака // от тъмни кървави петна — Смирненски припомня предишните престъпления на буржоазните политици.

ОРАНЖЕВА ЛИТУРГИЯ В СТАРА ЗАГОРА (стр. 340) — *М*, г. I, бр. 14 от 4 март 1923 г., с подпис: В е д б а л.

Печата се със следната поправка:

Ст. 45: «В светото име на Исуса» вм. «В свето име на Исуса».

Написано по повод състоялото се на 24 февруари 1923 г. в Стара Загора околийско събрание на земеделските дружби, на което били разглеждани причините, наложили излизането от състава на правителството на М. Турлаков, К. Томов и Хр. Манолов, които се обявили против самостоятелното управление на БЗНС и били за съюз с буржоазните партии. На събранието Драгнев (вж. тук, стр. 397) изложил мотивите и съдържанието на интерпелацията си срещу Турлаков, след това говорил Калъчев (вж. тук, стр. 401), който го обвинил в користо използване на служебното положение и незаконно забогатяване. Турлаков е обвинен и за участие в спиртната, шарановата афера, в контрабанда с куфари през митницата и пр.

Турлаков от своя страна отправя редица обвинения към земеделски ръководители, нарича новите членове на БЗНС «януарчета», оправдава се, че контрабандата с куфари била извършена от Кисов, а аферата с розово масло от Янченко — и двамата роднини на земеделски големци.

Обов, Ал. — министър на земеделието в правителството на Стамболийски, обвиняван за участие в известната на времето метилова афера.

КРУМ ПОПОВ КАЗВА: (стр. 343) — *ЧСм*, г. IV, бр. 11 от 8 март 1923 г., с подпис: Г а в р о ш.

Стихотворението е написано по повод щедрите предизборни обещания, давани от столичния кмет Крум Попов. Ръководителите на софийската община често говорят за благоустройството на столицата, обещават, че ще павират улиците, ще продължат трамвайните линии и пр.

ПРОЛЕТ (стр. 344) — *М*, г. I, бр. 16 от 18 март 1923 г., с подпис: Х р и с т и я н С н е ж н и.

Епоха — всекидневен информационен вестник, неофициален орган на широкосоциалистическата партия. Излиза в София от 25 юни 1922 г. до 29 декември 1925 г. Води клеветническа кампания срещу БКП и комунизма, бори се за събаряне правителството на Стамболийски.

някой милион ~ докопам като бае Марко — Марко Турлаков е обвиняван за участие в редица афери, които му донесли големи печалби.

Жена с дванадесет самсарски кожи — във вестниците е пуб-

ликувано едно заловено писмо на земеделски големец — съдия от държавния съд, — в което между другото той пише, че имал връзки с жена, която носи дванадесет самсарски кожи.

КОГАТО ГИБЕЛ ЗАСТРАШАВА НИ (стр. 345) — *М*, г. I, бр. 17 от 25 март 1923 г., с подпис: Н а г е л С м у г л и й.

Печата се със следната поправка:

Ст. 9: «Виното младостта отравя ни» вм. «Виното младостта оправя ни».

ЛЮБОВ ПОД ЛУНАТА (стр. 346) — *М*, г. I, бр. 18 от 1 април 1923 г., с подпис: Й о х а н.

По това време Смирненски не е ходил в Пловдив и означението «Пловдив» е измислено.

СЛЕДИЗБОРНО СЪБОЛЕЗНОВАНИЕ (стр. 347) — *М*, г. I, бр. 22 от 1 май 1923 г., с подпис: П р о п а д н а л т р и б у н,

Стихотворението е написано по повод парламентарните избори, състояли се на 22 април 1923 г. Тези избори преминават под знака на терор над комунистическата партия. Променената изборителна система обезпечава на земеделското правителство огромното мнозинство от гласовете. Въпреки трудностите БКП получава повече от 200 000 гласа. Конституционният блок претърпява пълен провал.

Афронт — обида, оскърбление или засрамване на публично място.

В ТИХИ УТРИНИ (стр. 348). Непечатано приживе на позта стихотворение. Първите две строфи са печатани в «Звънар». г. I, бр. 5, 1924 под заглавие «Миражи», със следната бележка: «Недовършено стихотворение».

Последните три строфи се публикуват за пръв път тук. Печата се по ръкопис, който се съхранява в музей «Хр. Смирненски» (инв. № 55).

Варианти на първите две строфи в «Звънар»: Ст. 6: мълком есента целува с хладни, кървави уста* Ст. 8: и обкичат, и обличат храста в бисерни зрънца.

ЕПИТАФИИ НА ПРИЯТЕЛИ И ПРИЯТЕЛКИ (стр. 349). Печатано посмъртно в «Звънар», г. I, бр. 8, 1924 г.

Юва (тур.) — изгубен, скитащ се добитък.

«Незначителни събития» — книга с разкази от Н. Т. Фол. Смирненски дружи с Фол и тук на шега говори за смъртта му.

СЪДЪРЖАНИЕ

Розов трън в сърцето	7
Проза и поезия	8
Под ритъма на колелетата	9
Капризи	11
През тиха вечер на април	14
Пленителна мамзел!	15
Земни писма до небесни жители	16
На дача	18
На Верочка	19
Божите заповеди	20
Бъдещата камара	21
Трагедия	22
Панихида	24
Маргаритки за Жанета	26
Прелюдията на есента	28
На единствения мой длъжник	29
Септември	30
Есенно злободневие	31
Улица «Пиротска»	33
Родилни мъки	35
В механата	36
Добре дошли, скъпи гости	37
Кабинета на Сандо	38
Елегия на Георги М-в	39
Злободневка	40
Везните на морала	42
Народното събрание	43
Запознаване на село	45
Сатъризми	46
Злободневка	47
Есенни листа	49
Зъботраканица	51
В нощта	53
Злободневка. Студ	54
Писмо до Жанет	55
Една сантиментална разходка из Подуене	57

Недей дохожда	67
Арестите	68
Помрачени небосклоните	70
Бай Атанас и агнето	72
Мъглостишие	74
Злободневка. Изборно хоро	76
Ще се удавя аз!	78
Вечната гризетка	79
Кална злободневка	81
Скитникът Сандо пътува из Европа	82

1920

Песен	87
Новата година	88
Елегия	90
Спомен	91
За Коледа	92
Жълта стража	93
Пардон!	94
Amor passato	95
Полова литература	96
Скандал	98
Снежинки	100
Писмо до нея	103
Маскарадни конфети	105
Самотника дъб	107
Епитафии	109
Ще се признаеш	113
Изборен позив	114
Към една приятелка	115
Дъжд	117
Жълто слово	119
Лято	121
Три сестри	122
Седмичен диалогичен репортаж	126
Вазовият юбилей	128
Скандали!	129
Злободневка	131
Зимна вечер	132
Amor omnia	133
Нашите партии	135

Злободневка	137
Полунощна скука	138
Злободневка	139
Не стреляй!	140
Елегия	141
На Рашел	142
Писмо	143
Нотата на Чичерин	144
Приказка за калта	145
Камо грядеши?	147
Злободневка	149
Бедняшки тост на буржоазен пир	151

1921

Новогодишна смяна на кабинета	157
Българският рай	159
Коледни дарове	162
Коледна елегия	164
Иде!	165
Юбилейно Кво да е	167
В януарска нощ студена	169
Стамболийски се завръща	171
Прости му, господи!	177
Снежна песен	179
Силно слабосилне	181
Добър вечер!	182
Църковният събор	184
Под черни ресници	188
Обновлението на България	189
Вестник «Ден»	190
Конгресни решения	191
Замръзнала пролет	192
Децата	193
Баба Марта	195
Долу маските!	197
Пости	198
Лорелей	199
Кронщад	200
Трудовата повинност на ученичките	202
Внуците на Ахилеса	203

Човекът, който плюва	204
Май	206
И те са толкова!	208
Комисия по репарациите	209
Българската Темида	210
Лято	211
Брон се до три!	212
Ж	214
На концерт	215
Бай Ристю и чичо Тричко	216
Умиращият лев	218
Ардити	219
Приказка	221
Добре дошли от курорт!	222
Държавният съд	223
Кошмар	225
Старата мома	226
Цанко Церковски	227
Аз съм Жеков!	228
Фердинанд де Бержерак	229
Зрелища и хляб	230
Гратиси	231
Закона за печата	232
Нещастен човек	233
Вашингтонската конференция	234
Сняг	238
Картинка	239
Зимна песен	240
Общинската автономия	241
Сурвакане	242
На Мариам	243
Мишока	245

1922

Януари	249
Февруари	250
Юни	251
Август	252
Тазгодишния Христос	253
Януари	254

Радикалски марш	255
Февруари	257
Из «Тайните на харема»	258
Изборна картинка	260
Изборно хоро	261
Пролетен грях	263
Тревожни дни	264
Криза	265
Благовещение	267
Красавицата	268
Разпятие	269
Бюфетна злободневка	270
Елин Пелин	271
Пижо, Самохвалов и българската Темида	272
Конференция	274
Тъй рече Александър	276
Манна небесна	277
Сандо Кеседжия и Марко Кралевики	278
Юлски кинофилм	280
Юли	282
Хроника	283
Когато атовете се ритат, магаретата теглят	284
Задачи	289
Анкетата между дружбаши и блокари	290
Чинovníшка песен	297
Есен в Анадола	298
Сестрите	299
Златен оркестър	300
Любовно писмо	301
Недейте, братя!	302
Господа читатели	304
Блокова песничка	305
Митинг ва Тракия	306
+Артист Лойд Джордж	308
Трамвая на Длъгнеков	310
Есенна печал	312
На гурбет	313
Дипломация в Лозана	314
Пързалка в Кюстендил	316
Грижи за бедните	317
Подаръци за празниците	318
Стачка	320

Оранжевия влъхва	331
Експлозия	333
Държавни храненици	334
Оранжева победа	335
Маскарад	336
Блоковите влъхви на аудиенция	338
Оранжева литургия в Стара Загора	340
Крум Попов казва:	343
Пролет	344
Когато гибел застрашава ни	345
Любов под луната	346
Следизборно съболезнование	347
В тихи утрини	348
Епитафии на приятели и приятелки	349

ХРИСТО СМИРНЕНСКИ
СЪБРАНИ СЪЧИНЕНИЯ

В ШЕСТ ТОМА

ТОМ ЧЕТВЪРТИ

Редактор Татяна Пекунова
Художник Кънчо Кънев
худ. редактор Стефан Груев
Техн. редактор Лиляна Диева
Коректор Невена Димитрова

Формат 32/84/108; тираж 50 113 екз.; печатни коли 26; изда9
телски коли 21, 84; л. г. VI/33; изд № 5210; поръчка №110/197
год. на изд. «Български писател»; дадена за набор на
29. III. 1979 год.; излиза от печат на 15. VII. 1979 год.

Код 15 9536172511
5556—4—79

Цена 3,46 лева

ДПК «Димитър Благоев» — София